

ЛЕЗГИ Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чIал хуьх!

Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипован алай йисан 27-июлдин 239-нумрадин Указдалди Лезгийрин СтIал-Сулейманан тIварунихъ галай госмуздраттеатрдин актриса, РД-дин лайихлу артистка, машгъур ва бажарагълу манидар **Фаризат Мегъамедовна ЗЕЙНАЛОВАДИЗ** чи республикадин культура вилик тухунин карда лайихлувилерай **“Дагъустандин халкъдин артистка”** лагъай гъуьрметдин чIехи тIвар ганва.
Чна лезги халкъдин баркаллу рушаз и дережа риклин сидкъидай мубаракзава, чаз адахъ яратмишунрин рекъе мадни еке агалкъунар хъана кланзава.
“ЛГ”-дин редакциядин коллектив

Мегъамед Нурбагандов: “КIВАЛАХА, СТХАЯР!”

Айшат ТАЖУДИНОВА

Чи республикада гражданвилдин обществодин кьурулушар кIвачел акъалтунин кIвалах са акъван цIалцIамдаказ ва агалкъунралди кьиле физвач жеди. ЯтIани, абур тайин тир крариз элкъевезвайди, абур гьукмдихъ галаз санал кIвалах ийиз гъазурвал кьалурзавайди такунани виже къведач.

Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипова дагъустанвийриз мировоззренидин битаввал, гражданвилдин кьанжагълувал кьалуруниз эвер гузва. Ада и келимайрин макъсаддихъ галаз чеб камаллу, виклегъ, жуьрэтлу, халкъдиз хас тир эдеблувилдин, марифатлувилдин ерияр алакьалу ийизва. Аквар гьа-

ларай, гьа им вири агъалири чеб са уьлкведин ватандашар тирди аннамишунин бинеда авай садвал я.

За гьисабзавайвал, душмандин вилик гьич садрани кьил агъуз тавур дагъвийриз хас тир ва несилрилай несилрал агакъарзавай и ерийри кьанни кьве йисан яшда авай дагъустанви милиционердиз бандитрин чина уьтквемдаказ акъваздай, багъри халкъдиз вафалу яз амукъдай мумкинвал гана. Мегъамед Нурбагандова вичи кьур кьинез вафалувал кьалурна. Полициядин офицерриз бандитрин тешкилатрихъ галаз женг чIугуникай кьерех хуьх лугъун тавуна, ада кIевелай икI лагъана: “КIвалаха, стхаяр!”. Ибур чаз чара тир фикиррин есирда, гьакIни политический дяведин такъат яз диндикай менфят

кьачуналди, жигъадистрихъ галаз женг чIугунин карда манивал гузвайбурун фикиррин есирда гьатнавай хизанриз сан-гьисаб авачир кьван бедбахтвилер гьизвай дяведа ишлемишзавай вири жуьрейрин такъатрилай гужлу келимаяр я.

Вичин кандидат патал сес гайи гьар са дагъустанвиди вичиз неинки ягъалмиш жедай ихтияр авачирди аннамишун, гьакIни чеб патал а жегъил гадади - аялар чIехи авуникай, диде-буба патал арха хьуникай фикирзавай гадади хьиз, чеб патал чанни кьурбанд ийиз гъазур яз хьун лазим тир ивирар авайди рикел хуьн лазим я. Гражданрин арада ислегъвал - гатфарин мурк хьиз, назик тир ислегъвал - чна вирида саналди хуьн лазим я. Чна чаз чарабур тир ваъ, чав асиррилай асирралди агакъарнавай гьакъикъи ивирар раиж авуналди, дагъустанвидиз хас тир ягъ-намус гьар са карда хуьналди, чи гележегдикай фикир авун лазим я.

Дагъустанвийр сад-садаг агуддай кьилин фикир гьихътинди хьун лазим я? Им жаваб гун патал са акъван регъят суал туш. Дагъустан сад яз, пайи-паяр ийиз тежерди яз хуьн патал чакай гьар сада вуч авун лазим ятIа, гьадан патахъай фагъум-фикир авун кутугнава. За гьисабзавайвал, дагълук багъри макандин къадар-къисметдикай фикирзавайбуру, алатай вахтар веревирд авуналди, агъалийрин арада ислегъвал хуьналди, чпин кIвачик дуьзгъун чил - яшамш жедай, зегъмет чIугвадай, гележегдин несилрив агакъардайвал, цийи адетар арадал гьуналди, яшамш жедай мумкинвал гузвай чил - кваз хуьн герек я. Вири и вахтара са кар дегиш тахъана амукъун лазим я. Ихтилат чи руьгъдин дувулрикаяй гележегда цавун аршдиз хкаж жедай, зурба тарциз элкъедай, цийи цIирериз уьмуьргудай дувулар герек я. А тарцин къакъандай чи багъри чил тир Дагъустан аквадайвал.

Сечкийрин نتیжаяр

Хийир ЭМИРОВ

Россиядин Федерациядин Федеральный Собранидин Государстводин Думадиз, Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидиз ва са бязи муниципальный тешкилатрин законодательный органриз депутаттар хъязавай сечкияр акъалтIна. Политикири, депутатвиле кандидатри, прессадин векилри малу-

марайвал, сечкийрин бязи نتیжаяр гуьзлемшзавай хътинбур хъанатIани, тажуб авурбурни ава. Имни ЛДПР-ди пуд лагъай чка кьун, “Россиядин ватанпересар”, “Родина”, “Гражданвилдин союз”, “Яблоко” партийрилай 5 процентдин сергъятдилай элячIиз тахъун я.

РФ-дин Центральный сечкидин комиссияди хабар гайивал, уьлкведа ачухай сеч-

кидин 95836 участокда политический 14 партиядин векилриз сес гана. И женгина “Сад тир Россия” партияди гъалибвал къазанмишна. Сечкийрин участокриз атай 54,7 процент агъалийри и партиядин векилриз сес гана. Гила Государстводин Думада “Сад тир Россия” партиядин 343 депутатди чкаяр къада.

Лугъун лазим я хьи, Россиядин регионрикаяй “Сад тир Россия” партиядин векилриз гзаф сесер гайибурук Дагъустан (88,86 процент), Карачаево-Черкесия 81,67 процент), Кабардино-Балкария (77,71 процент) акатзава.

► 3

УЬМУЬР

Чаз хтуприкай садахъ - алай йисуз юкъван школа къизилдин медалдалди акъалтIарай Зейнаб Гьасанбеговадихъ галаз суьгьбетардай мумкинвални хъана.

► 9

СПОРТ

- Олимпиададин къизилдин медаль - им чи умуми агалкъун я. Лап четин декъикъайра за куь патай куьмек ва тереф хуьн гьиссавай. Зун гележегдани куь ихтибардиз вафалу хуьн патал чалишмиш жеда, - инанмишарна кIватI хъанвайбур Радик Исаева.

► 12

Полициядин лейтенант
М.Н.НУРБАГАНДОВАЗ Россиядин
Федерациядин Игитвилдин тIвар
гунин гьакъиндай

Россиядин Федерациядин

Президентдин Указ

Кьуллугъдин буржи тамамардайла, виклегъвал ва игитвал кьалурнауй полициядин лейтенант НУРБАГАНДОВ Мегъамед Нурбагандовичаз Россиядин Федерациядин Игитвилдин тIвар гун (къейидалай гуьгъуьниз).

Россиядин Федерациядин
Президент В.ПУТИН

Москва, Кремль.

2016-йисан 21-сентябрь, №486

Игитриз баркалла!

Дагъустанви дирибаш полицейский Мегъамед Нурбагандов кьалурзавай ролик Ингушетиядин Кьил Юнус-Бек Евкуроваз акана ва ада Ингушетиядани гьа ихътин къегъалвал кьалурай игит авайдакай суьгьбетна.

2004-йисуз Ингушетиядал Шамил Басаеван бандади гужум авурла, МВД-дин полковник Зяудин Котиев боевикрин желеда гьатна. Боевикри гужумзавайдакай чир хъайила, офицерди иллаки къати ягъунар гьина кьиле физатIа тайинарна ва, ам вичин яракьни гваз гьа и райондиз фена, ам террористрихъ галаз барабарсуз женгиник экечIна. Хер хъайи Котиев басаевийрин есирда гьатна. Вич есирда кьур террористри кьуллугъдикай кьерех хьун ва метIрал акъвазун истемийшайла, виклегъ офицерди ихътин жаваб гана: “И чIавалди за куьн тергзавай, и кардал за дамахвава. И кIвалах за гележегдани дамавардай!”. Зяудин Котиев террористри гьа гьиле-гьилди яна къеная.

Гуьгъуьнлай милициядин полковник Зяудин Хусейновичаз РФ-дин Президентдин Указдалди Виклегъвилдин орден ганай (къейидалай гуьгъуьниз).

“Уьмуьрдин эхиримжи декъикъайра жува-жув икI кьиле тухун - им халисан игитвал я. Им террористриз марифатдин жигъетдай лап чIехи ягъун кьун я. А гадаяр ажалдин чина лайихлудаказ акъвазна, абур чпин кеспидин гьуьндуьрвал агъузарнач, - хъена Юнус-Бек Евкурова. - Вири полицейский гьа ихътин ксар хьун лазим я...”

Алексей ДРОБOTOB,
“Комсомольская правда”
Ставрополда”

Садвал чи девлет я

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Вад йис идалай вилик Дагъустандин халкьарин III съезддал гъар йисан 15-сентябр-диз Дагъустандин халкьарин Садвилдин сувар кьейд авунин гьакъиндай къарар къабулнай. Дагъвийри ам мешреб алаз кьиле ни тухузва.

Ци суварин вилик республикадин жуьреба-жуьре министерствуйри, ведомствуйри, шегъерин, районрин муниципальный тешкилатри сувариз талукьарна илимдинни тежрибадин конференцияр, элкьвей столар, дьяедин, зегъметдин ветеранрихъ галаз гуьрушар, шикилрин выставкаяр, образованидин идарайра Дагъустандин халкьарин Садвилдин йикъаз бахшнавай ачух тарсар, лекцияр, конкурсар, концертар ва маса мярекатар кьиле тухвана.

Кьилин мярекатар 15-сентябрдиз меркезда Дуствилин кваллин вилик ва Дагъустандин Госфилармониядин гатун майдандал кьиле фена. Тамашачийрин арада РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипов ва маса гьакимарни авай. КватI хьанвайбурухъ элкьвена, РД-дин Гьукуматдин Председатель Абдусамид Гьамидова лагъана:

- Гьурметлу дагъустанвияр! РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипован, РД-дин Халкьдин Собранин, Гьукуматдин ва кьилди зи патайни кьвал Дагъустандин халкьарин Садвилдин югъ - чи республикадин виридалайни жегъил сувар мубаракрай! Адан бинед дуствилин, кьуншивилин, рейсавдилдин, тупламишвилдин ва сада-садаз кумек гунин кьени ерияра ава. Дагъустандин халкьар алатай вахтарани иллаки гъа и ерийри сад авуна. Абуру чаз кьени Россиядин халкьарихъ галаз дуствилелди, стхавилелди, са хизанда хьиз яшамаш хьун патал гьек кьезва. И суварихъ галаз чи алатай тарихарни, гележегни алакьалу я.

Са рахунни алач, чна игитвилдин тарихдал дамахзава. Виш йисаралди дагъустанвийри чи чилел атай чапхунчийриз, вири сад хьана, лайихлу жаваб гана, Дагъларин улкьве душманрикай хвена. 1741-йисан 15-сентябрдиз Дагъустандин халкьарин сад тир кьуншунди Надир шагъдин чапхунчийр кукьварнай. И жуьредин садвал, гъалибвал чаз кьени лап гъава, яд хьиз гьек ава.

Зурба пачагьлугъри Дагъустандин чилер кьун патал агъзур йисаралди еке алахъунар

авунай. Ятлани, абурулай яргалди инра акъвазиз хьанач. Азадвал клани виклеъ дагъвийри, чпин аслу туширвал, вичин садвал, культура, надирвал хвена.

Садвал, мягъкем руьгъ, ислягъвал, ватан-пересвал ва зегъметдал рикI хьун - ибуру дагъвийри хас ерияр, лишанар я. Дагъустанвияр жуьреба-жуьре чаларал рахазватлани, гьардахъ вичин тарих, культура, яшайишдин кьетленвилер, надирвилер аватлани, абуру чеб са халкь, Дагъустандин тарихдин гьерекатрин умуми иштиракчийр тирди гьиссзава. Тарихдин ва руьгъдинни ахлакьдин ихътин кьиметлу тежриба зурба Урусатдик экечIдайлани, алай вахтунда Россиядин жуьреба-жуьре халкьарин арада санал яшамаш жедайлани гьек атана.

Алатай вахтариз вил вегъейла акъвазва хьы, Дагъустанди вили-вилики гегенш кармар кьачуна. Чи чилел вишералди заводар, электростанцияр эцигна, агъзур километрий-

ралди рекъер тукьурна, алакьадин, электрорознергиядин линияр тухвана, школяр, культурадин, медицинадин идараяр эцигна. И зурба крар умьурдиз кечирмишдайла, чаз урус халкьди еке кумекар гана. Техникадин, илимдинни педагогвилдин, медицинадин ва маса хилерайни пешекара гъазурунай чна урус интеллигентриз сагърай лугъуза.

А.Гьамидова алай вахтунда республикада кьиле физвай реформайрикай, гьукуматдал акъалтзавай четинвилерикай, республикади терроризмдихъ, экстремизмдихъ галаз члугвазвай женгникай, обществоди къазанмишзавай агалкьунрикайни лагъана. Ада кьейд авурвал, эхиримжи пуд йисуз, экономикадин четин шартларизни килиг тавуна, республикада промышленин производство 1,7 сеферда, хуьрун майишат 1,2 сеферда, эцигунриз желбнавай инвестицияр 1,3 сеферда гзаф хьана. И йисара 5 миллион квадратный метрдин яшайишдин квалер ишлемишиз вахкана. Са шумуд цийи кархана ачухна. 400 километрди газдин, 300 километрди цин линияр тухвана. Хейлин районриз физвай рекъер ремонтна. Виш гектаралди цийи багълар, ципицлугхар кутуна. Цийи школяр, аялрин бахчаяр, больницаярни ишлемишиз вахузва.

- И делилри чун санал акъваз тавунвайдан гьакъиндай шагъидвалзава, давамарна вичин рахунар А.Гьамидова. - Чи виридан везифа мадни вилики фин, Россиядин Федерациядин регионрин арада Дагъустан чешнелу кчадал жедайвал зегъмет члугун я.

РД-дин Гьукуматдин Председателдин рахунрилай гьугъуниз республикадин искусстводин устадри еке концерт гана.

Дуствилин кваллин вилик республикадин районрин ва шегъерин халкьдин фольклордин ансамблрин фестивал кьиле фена. Майдандал кватI хьанвай агъалийри чеб халис суварик квайди хьиз гьиссзавай. Редукторный поселокда урус учительницадин памятникдин вилик Махачкъала шегъердин культурадин, искусстводин идарайрин работникри, кьуьлердай ансамблри гайи концертни риклел аламукьдайди хьана.

И юкьуз Махачкъала шегъердин администрацияди яшайишдин жигъетдай кьулайсуз квалера яшамаш жезвай 134 хизандиз Бейбулатован куьчеда хкажнавай цийи квалериз экъечIдай мумкинвал гана.

Садвилдин йикъан сувариз талукь мярекатар республикадин вири шегъерра, районра тешкилнавай.

Гражданрин хатасузвал таъминарин

Вахтанг КУМАЕВ

14-сентябрдиз Махачкъалада РФ-дин Генеральный прокурордин заместитель Иван Сыдурокан регъбервилик кваз СКФО-дин кьанун-кьайда хуьдай органрин руководителрин совещание кьиле фена.

Тахсиркарвилерин вилик пад кьунин месэлайриз талукьарнавай и мярекатда Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатипова, Россиядин Силисдин комитетдин Кеферпатан Кавказдин федеральный округдик акатзавай регионрин силисдин управленийрин руководителри, гъа регионрин кьенепатан крарин министрри, РФ-дин субъектрин прокурорри, кьанун-кьайда члурунин вилик пад кьунин месэлайр чпин гъилик квай регионрин властдин органрин векилри иштиракна.

Вичин докладда Иван Сыдурокан Кеферпатан Кавказдин федеральный округда гьалар муракабур яз амуькьзавайди ва регистрация авунвай тахсиркарвилерин кьадар артух жезвайди кьейдна.

"Тешкилла тахсиркаррин дестейри яракьдалди ва женгинин суьрсетдалди кьанунсуз савдаяр авунихъ галаз алакьалу тахсиркарвилерин, коррупциядихъ ва экономикадихъ галаз алакьалу тахсиркарвилерин кьадардал гьалтайла и регионра делилар, Россиядин юкьван делилрив гекъигайла, хейлин вивизбуру я. Идалайни гъейри, 2016-йисуз общественный чкайра ва куьчейра авур тахсиркарвилерин кьадар 4,7 процентдин, ички хъвана пиян яз авур тахсиркарвилерин кьадар 49 процентдин, гьакъни виликдайни кьанунсуз крарай жавабдарвилиз члугур ксарин авур тахсиркарвилерин кьадар 6,3 процентдин артух хьана.

Гьалар пайгардик кухтунин мураддалди тахсиркарвилерин аксивал авунин барадай са жерге серенжемар къабулзава. СКФО-дин субъектра кьанун-кьайда хуьн таъминарунин рекъий координационный совещанияр, кьанунсузвилерин вилик пад кьунин рекъий ведомствуйрин уртах комиссияр, кьилдин жуьрейрин тахсиркарвилерихъ галаз женг члугвадай махсус дестейр, терроризмдиз акси комиссияр ва оперативный штабар кардик ква. Округдин вири регионра прокуроррин чпин иштираквал аваз тахсиркарвилерин ва маса кьанунсузвилерин вилик пад кьунин месэлайрай тайин мурадихъ элкьурнавай комплексный программаяр кьилиз акъудзава. Гъа ихътин программаяр муниципальный дережада авазни къабулнава. Алатай йисуз прокуратурадин органри законар члурунин 258 агъурдалай виниз дуьшуйшар дуьздадал акъудна, 9831 кас а законар члуруниз рехъ тагудайдан гьакъиндай тагъкимарна, прокурорвилерин дережада аваз маса серенжемар къабулна", - малумарна Россиядин Генеральный прокурордин заместителди.

Ада мадни хабар гайивал, округдин кьанун-кьайда хуьдай органри чпиз килигун патал судриз 18,8 агъузрдалай виниз уголовный делояр рекъе туна, а делойрай 16,3 агъузур касдиз кар атлана. Амма профилактикадин серенжемаривай округда арадал атанвай гьалар гьелелиг аквадайвал дегъишариз жезвач. И карни хейлин дережада талукь тир органрин кьвалахда рехъ гузвай гьалатрихъ галаз алакьалу я.

Иван Сыдурокан кьвалахдин рекъий вичин юлдашриз "Россиядин Федераци-

яда кьанун-кьайда члурунин дуьшуйшарин вилик пад кьунин системадин дибрин гьакъиндай" Федеральный закон кьилиз акъудун фикирда аваз, хци месэлайр гьялунихъ элкьурнавай алава серенжемар къабулунин кьвалахдик экечлуниз эвер гана.

Вичин рахунра Рамазан Абдулатипова гьялзавай месэла - им Дагъустан, Кеферпатан Кавказ, санлай улкьве патал акъалтлай важиблу месэла тирди кьейдна. "Алай вахтунда Дагъустанда кьанун-кьайда хуьдай кьурулушар Россиядинни государственность, законлувал ва кьанун-кьайда гуьнгуьна хутазавай тайин тир субъектар я. Алай вахтунда кьанун-кьайда хуьдай чи кьурулушри нетижалудаказ, пайгардик кваз, республикадин исполнительный властдихъ галаз алакьада аваз кьвалахзава. Чалай инсанрин кьанажагъдик терроризм, экстремизм ва бандитизм къабул тавунин гьиссер кутаз алакьна. Саналди тир чалишмишвилералди чалай кьанун-кьайда хуьдай органрин кьвалахдив государстводин дережада, ватандашвилелди эгечлуни гьалар арадал гьиз алакьна. Дугъри я, общество михьи авунин кьвалах гележегда ни кьиле тухун лазим я.

Прокуратурадихъ ва кьанун-кьайда хуьдай маса кьурулушрихъ галаз санал чна тахсиркарвилерин вилик пад кьунин рекъий республикадин форумдиз гъазурвал акуна ва ам кьиле тухвана. И важиблу месэла форумдин иштиракчийр тир саки 900 касди, гъа гьисабдай муниципалитетрин руководителри ва общественный организациийрин векилри веревирдна. "Россиядин Федерацияда кьанун-кьайда члурунин дуьшуйшарин вилик пад кьунин системадин дибрин гьакъиндай" закондал асаслу яз чна тахсиркарвилерин вилик пад кьунин барадай республикадин программаяр тукьурнуни кьвалах кьиле тухузва", - кьейдна Рамазан Абдулатипова.

Адан гафаралди, эхиримжи йисарин тежрибади кьалурайвал, республикадин, муниципальный исполнительный властдин органар ва общественность галачиз кьанун-кьайда хуьдай органрин кьуллугъчийривай тахсиркарвилерин аксина нетижалудаказ акъвазиз, законлувал ва кьанун-кьайда гуьнгуьна хутунин месэлайрал дуьзгундаказ машгьул жез алакьдач.

Россиядин Президент Владимир Владимирович Путина Дагъустандиз талукь яз зи вилик, кьанун-кьайда хуьдай органрин вилик эцигай кьилин везифа Россиядин Федерациядик кваз Дагъустандин гражданрин хатасузвал, абурун динжвал таъминаруникай ибарат я. Россиядин гражданар, гъа гьисабдай дагъустанвиярни, бедбахтивилерикай хуьн патал кьанун-кьайда хуьдай органрин хейлин работникри чпин чанар гана. Игитвилерин ихътин чалишмишвилерин тереф хейлин дагъустанвийри хвена.

Мисал яз, и мукьвара арадал атай агьвалатдикай рахан. Сергокъала райондай тир полицейский Мегъамед Нурбагандова гьакъикъатда вичи бандитрин вилик рей гун тавунвайдан гьакъиндай малумарна, гьакъни вичин дуьстариз, кьвалахдин рекъий юлдашриз рей тагуниз эвер гана ва икI лагъана: "Кьвалаха, стхаяр!" За фикирзавайвал, кьенин совещанидал гъар садавай вичин рахунар гъа ихътин келимайралди акъалтлариз жеда. Чна санал тухузвай кьвалахдин патахдай вири улкьведиз, чи граждандиз, государстводиз еке игътияж ава", - лагъана эхирдай Рамазан Абдулатипова.

Сифтегъан меркездин 150 лет

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Дагъларин уьлкведа Россиядин виридалайни къадимлу Дербент шегьер хьунал чна рикивай дамахзава. Чи республикада куьгъне шегьерик ДАССР-дин сифтегъан меркез хьайи Буйнакскни акатзава. Ийкьгара шегьерэглийри, республикадин общественности галаз, Буйнакскдин 150 йисан юбилей къейдда.

Дагъларин яхада авай и шегьерди вичин тарих 1866-йисалай башламишзава. А вахтунда адал Темир-Хан-Шура твар алай. Им гьинай атайди я лагьайтла, шегьердин бинеяр 1396-йисуз Дагъустандин чилел чапхунчи къушунар гваз атай Тамерланахъ галаз алакьалу ийизва. Къумукъ ва дарги чаларал "шур" гафунин мана "вир" я. Гьа и чкадал са шумуд виш йисар вилик вир алай ва адаз "Тамерланан вирни" лугъузвай. Тамерланан къушунар акъвазай чкадал хуьрни арадал атана. Ам, вахтар алатайла, Таркидин Шамхалдин мулкарик акатна. 1854-йисуз вир къурурна.

1832-йисуз Темир-Хан-Шура хуьруьн патав урус пачагьди вичин аскерар патал дараматар эцигна. 1843-йисуз азадвал, аслу туширвал патал урусрихъ галаз дяве ийизвай Шамил кьиле авай дагъвийри 4 агъзурдалай виниз урус аскерар авай хуьр элкьурна къуна, амма къати женгер кьиле тухва-

никинан къушунрини Темир-Хан-Шура къун патал алахъунар авуна ва са куьруь вахтунда Россиядин Къиблепатан Гьукуматдин членарни ина акъвазна.

1920-йисан 13-ноябрдиз Темир-Хан-Шурада Дагъустандин халкъарин уьмуьр, яшайиш, жележег цийи терефдихъ элкьурвай зурба вакъиа - Кавказдин халкъарин чрезвычайный съезд кьиле фена. Адан къвалахда Советрин Гьукуматдин регьберрикай сад тир миллетрин крарин рекъай нарком Иосиф Сталина иштиракна ва ада Дагъустандин Автономный Республика арадал гьанвайдан гьакьиндай малумарни авуна. 1922-йисуз шегьердиз Дагъустанда Советрин власть патал уьтквемвилегди, женг члугур инкьилабчи Уллубий Буйнакскийдин твар гана.

Лугъун лазим я хьй, Советрин девирда, республикадин вири шегьеррихъ, районрихъ галаз Буйнакск шегьердини аваданвилехъ, мублагъвилехъ камар къачуна. Ина жуьребажуьре карханаяр ачухна, пешекара гъазурдай вузар, техникумар кардик кутуна. Агъалийриз яшайишдин, культурадин, медицинадин ва маса хилерай къуллугъдай идараяр, карханаяр ачухна. Гьайиф хьй, Советрин уьлкве чклайдалай, цийиз арадал гьайи Россиядин Федерация государства реформайрив эгечайдалай гуьгъуьниз шегьерда кардик хьайи хейлин заводар, фабрикаяр агал хьана. Къе абурукай амайди къвед-пуд я. Шегьердин кьиле акъвазнавайбурузни промышленность вилик тухун четин акъвазнава. Гьа са вахтунда алай макъамда шегьердин администрациядин кьил Закарья Амирова гьисабзавайвал, промышленность вилик тухун тавунмаз шегьердин экономикадин, яшайишдин, медицина-

ность вилик тухудай рекьер-хуьлер жагъурзава. Россиядин Федерациядин регионрихъ, промышленный центрайрихъ галаз амадагъвиле алакьаяр тукьлурзава. Малум тирвал, цийи Санкт-Петербургда экономикадин форум кьиле фенай. Ана Буйнакск шегьердин векилрини иштиракна ва агрегатный заводдиз оборонадин рекъай заказар гзафарунин гьакьиндай икьрарал къуларни члугуна. Гележег фикирда аваз шегьердин администрациядин коммунальный майишатдин хиле ишлемишдай тадаракар, машинар акъуддай завод кардик кутуникай, шегьерда авай производственный азад майданра автомашинриз къуллугъ авунин патахъай "КамАЗ" объединенидихъ галаз икьрар хьанва. Алай вахтунда герек жуьредин документар гъазурзава. И къвалах кьилиз акъатайла, шегьердикай "КамАЗ" маркадин автомашинар ремонтдай ва абуруз къуллугъдай зурба центр жеда.

Шегьердин администрация желбзавай инвестициярин къадарар артухарунин месэлайрални машгъл жезва. Мумкинвал авай ксарихъ галаз меслятдал атанва, мукьвара шегьерда медицинадин лаборатория ачухда. Ана 300 касдиз къвалахдай чкаяр жеда. Гьа ихътин жуьредин инвестициярин проект садни-къвед авач. Абуру уьмуьрдиз кечирмишайла, шегьерда экономикадин, яшайишдин, жегьилрин месэлаяр гьялуни барадай гьалар хьсан патахъ элкьведа.

Юбилейдин мярекатар кьиле тухун регьят кар туш. Абуруз гъазур жезвай гьал Дагъустан Республикадин Кьилин, Гьукуматдин ва талукъ министерствойрин гьузчивилик ква. Шегьердин администрациядай чаз хабар гайивал, сентябрдин сифте кьилера Буйнакскдиз РД-дин экономикадин ва территорияр вилик тухунин министрдин заместитель Муслим Межидов фенвай ва ам юбилейдин тешиклувилин комитетди авунвай къвалахрихъ галаз таниш хьана.

М.Межидова къейд авурвал, Дагъустандин сифтегъан меркездин юбилей - им важиблу вакъиа я ва ам вини дережада аваз

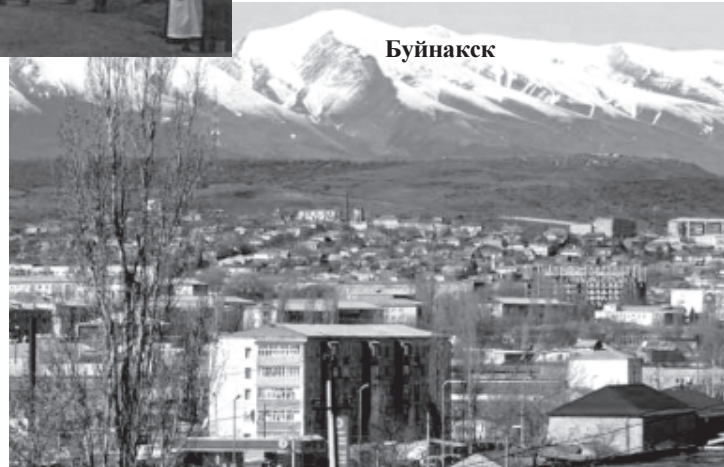
Темир-Хан-Шура

натлани, дагъвийрилай Темир-Хан-Шура къачуз алакьнач. Гьа и йисан 15-декабрдиз урусин гарнизондиз куьмек яз атай генерал-майор Р.Фрейтаг кьиле авай къушунри дагъвийрин дестеяр кукварна. 1847-йисуз Темир-Хан-Шура къеледа граждана агъалийризни яшамаш жедай ихтияр гана.

Тарихдин ктабра къейднавайвал, 1860-йисара урус пачагьди уьлкведа реформаяр кьиле тухвана ва Темир-Хан-Шурадиз шегьердин твар гана ва ам Дагъустан областдин административный центр яз гьисабна. XIX асирдин эхирра шегьерда 9089 агъали яшамаш жезвай, гьа гьисабдай яз 2427 кас урус аскерарни. Шегьерэглийрикай 4633 кас хашпараяр, 1950 кас чувудар, 1241 кас мусурманар, 685 кас эрменияр, 433 кас католикяр, 121 кас протестантар тир. Шегьерда яшайишдин 634 къвал, 128 лавкани склад, хашпара диндин ва шегьердин сифтегъан училищяяр, дишегълийрин гимназия, чувудрин къве школа, больница, амбулатория, военный лазарет, типография, шиклар ядай чка, библиотека, урусрин 4 килиса, мусурманрин къве мискин, чувудрин къве синагога, пиво хкуддай, керпичар, запун акъуддай 10 кархана авай.

Ихтилат кватай чкадал давамарун герек къезва, алай вахтунда шегьерда 65 агъзурдав агакьна агъалияр яшамаш жезва. Абурукай 29 агъзур кас аварар, 20 агъзур кас къумукъяр, 5 агъзур кас урусар, 5 агъзур кас лакар я. Ина 500-дав агакьна лезгийарни ава. Буйнакскда маса миллетрин векилрини уьмуьр кечирмишзава.

Урусатда инкьилабдин вакъияяр кьиле фейила, Урусатдин пачагъ тахтунай гадарайла, Дагъларин уьлкведа цийи уьмуьр арадал гьиз эгечайла ва гьадалай гуьгъуьнизни Темир-Хан-Шурадин агъалийри чпелай алакьдай крар авуна. 1919-1920-йисара ина Кеферпатан Кавказдин Дагълух республикадин гьукуматдини къвалахна. Советрин власть чукуриз къанз Дагъустандиз атай Де-

Буйнакск

дин, образованидин месэлаяр рикиз къанвал гьялиз жедач. Агъалийрин гьал-агвални хкажиз жедач. Къвалахдай чкаяр авачирвилей жегьил дестеярни патал физва.

Делилри успатзавайвал, алай вахтунда шегьерда мебелдин, къвачин къапарин, трикотажный, парталар цвадай фабрикаяр, агрегатный, приборар акъуддай, чархар ремонтдай, консервирдай заводар ава. Буйнакскдин кооперативный техникумда, педагогвилин, агропромышленный, промышленно-экономический колледжра, медицинадин училищяда, Москвадин карчийрин ва праводин институтдин, алай аямдин гуманитарный академиядин, Белгороддин кооперациядин, экономикадин ва праводин университетдин, Дагъустандин педагогвилин университетдин, Санкт-Петербургда Герценан тварунихъ галай педагогвилин университетдин филиалра вишералди жегьилри къелзава ва чпиз пешекарвал къачуза.

Шегьердин акъалтзавай несилдиз юкван 16 школада, аялрин 17 бахчада чирвилер ва тербия гузва. Агъалийрин къуллугъда 337 духтур, 900-далай виниз медицинадин юкван чирвал авай пешекара акъвазнава.

Уьмуьрдин татугайвилер фикирда къуна, шегьердин администрацияди промышлен-

ность вилик тухванани къанда. Республикадин бюджетдай герек къадар финансар чара авунва. Абуру гъазурлухвиле къвалахар кьиле тухуз ишлемишни ийизва.

Буйнакск шегьердин администрациядин кьилин сад лагъай заместитель Раул Ханова малумарайвал, икьван гагда паркар цийикла тукьлур хъувуна, Кутузован, Ломоносован, Гереван лап чурузвай куьнейра кьир цана. Кьилин майдандалай эгечна Ленинан куьчедин тротуарда плиткаяр туна. Шегьердиз яд къезвай къаналар миьна, Уллубий Буйнакскийдин памятникдал ремонтдин къвалахар физва. Шегьердин администрациядин дарамат "Дагъустан" кинотеатр капитальнидаказ ремонтзава. Юбилейдихъ галаз алакьалу яз шегьерда аялрин цийи бахчани ачухда. Шегьердин образованидин, культурадин идарайрин коллективарни юбилейдиз гъазур жезва.

Буйнакск шегьер тарихда твар тунвай инсанралдини девлетлу я. Шегьерэглийри Советрин Союздин игитар тир Акаев Юсупал, Гьажиев Мегьамедал, Хуторянский Анатолий, РФ-дин ВМФ-дин контр-адмирал Гьажиев Альбертал, Дагъустандин Халкъдин Игит Гьажиев Булачал, политический деятель, публицист, писатель Гьайдар Бамматал музей арадал гьайи, "Темир-Хан-Шурадин тарих" ктаб акъудай Козубский Евгениял, профессор-духтур Мавраев Даниялал, писатель Марков Алексеял, авиациядин генерал Магьмудов Камилал, художник Мусаев Халилбегал, математикадин профессор Умаров Георгиял, Дагъустандин сад лагъай комсомолка Тату Булачал, профессор-офтальмолог Гьажиев Булачал... дамахзава.

Сечкийрин нетижаяр

1

Гьа са вахтунда Москвада "Сад тир Россиядиз" 38 процент, Челябинский областда 40 процент сечкичйри сес гана.

Ирид лагъай сеферда хьянавай Государстводин Думада КПРФ-дин 42 депутатди, ЛДПР-дин - 39, "Адалатлу Россиядин" 23 депутатди чкаяр къада. Са мандатдин округрай "Родина" ва "Гражданская платформа" партийрин са-са векилди гьалибвал къазанмишна.

Нетижайриз тамашайла, РФ-дин Государстводин Думада дагъустанви са шумуд депутат хьун лазим я. Процентдин делилриз килигайла, "Сад тир Россиядин" Дагъустандин региональный отделенидин списоконрай 3-4 кандидатдив депутатдин мандатар агакьда. Республикада тешкилай са мандатдин сечкидин округрай хьянавай депутаттар малум хьанва. Икь, сечкидин Централный округдай ери-бине Кьурагь райондин Гелхенрин хуьрай тир, республикада твар-ван авай бизнесмен яз чизвай Абдулгьамид Эмиргьамзаева (90 процент), сечкидин Къиблепатан округдай карчи, Кьули райондай тир Абдуллажид Маграмова (90 процент) ва сечкидин Кеферпатан округдай алатай созывдин Госдумадин депутат тир, "Россиядин ушунаньда Федерациядин" президент Умахан Умаханова (87,82 процент) гьалибвал къазанмишна.

20-сентябрдиз хьайи РД-дин ЦИК-дин заседанидал Избиркомдин член Самир Абдулхаликьова малумарайвал, республикадин парламент хьязавай сечкийра 88,13 процент (1 миллионни 458 агъзурни 615) сечкичиди иштиракна.

Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидиз депутаттар хьязавай женгинани гьалибвал "Сад тир Россия" партиядин векилри къазанмишна - 75,51 процент. Къвед лагъай чкадал "Адалатлу Россия" (10,45 процент) ва пуд лагъай чкадални КПРФ (9,14 процент) ала. РД-дин Халкъдин Собранидиз гила "Сад тир Россиядин" 72 депутат, "Адалатлу Россиядин" 10 ва коммунистрин 8 депутат жеда. Халкъдин Собранидиз алатай сеферда депутаттар хькядайла хьсан нетижаяр къазанмишай "Россиядин ватанпересар" ва "ЛДПР" партийрилай чпиз герек къадардин сесер къазанмишиз алакьнач. "Россиядин ватанпересариз" 0,9 процент, ЛДПР-диз 0,63 процент сечкичйри сесер гана.

Дагъустан Республикадин Халкъдин Собранидиз депутаттар политический партийрин сиягьрин бинедаллаз хьна. Чав агакьнавай тахминан делилралди, Кьурагь райондай "Сад тир Россия" партиядиз 76 процентдив агакьна сечкичйри, Сулейман-Стальский райондай 80 процентдилай виниз, Мегьарамд-хуьруьн райондай 91,3 процент, Докъузпара райондай 80 процентдив агакьна, Ахцегь райондай 85 процентдив, Хив райондайни 90 процентдив агакьна сечкичйри сес гана. Имни акь лагъай гаф жезва хьй, и районрай Халкъдин Собранидин депутатвиле кандидатар яз къуларай ва сиягьрин сифте кьилера авай, 2011-йисуз хьязвай Дагъустандин парламентдин депутаттар хьайи Сейфулагов Исаков, Гьамидулагов Мегьамедаев, Тагьир Исмаилова, Фикрет Ражабова, Владимир Ашурбегова, Нариман Асварова мад сеферда РД-дин Халкъдин Собранида чкаяр хькада.

Къилин редактордин гаф Завалрикой хуьх!

Уьлкведихъ галаз санал багъри газетдин къилелни завалар къвезва. 2015-йисуз чаз 24 чин аваз адан 52 нумра акъуддай мумкинвал хъанайтла, алай йисан къвед лагъай паюна чун ам 16 чин аваз акъудуниз мажбур хъанва. Учредителри ции гъатта 47 нумра акъудунин тапшургуь (Госзадание) ганвай. Ятлани чна адан 52 нумра акъудун къарардиз къачунва. Эхиримжи 5 нумра акъуддай такъатар редакцияди жагъур хъийида.

Заз инал "Лезги газетдихъ" рикл кузвай гъар са ватангълидиз пара къадар сагърай лугъуз кланзава. 19-майдиз акъатай 20-нумрада чна Докъузпара райондай тир Шихали Багъирован "Лезги газет" гъар са хизандиз маъкала чапнай. Ана ада 2016-йисуз чиз газетдин тираж, виликан йисав гекъигайла, 1 агъурдан артух хъанвайди къейдна-вайтлани, лезгийрин къадардиз килигайла, им лап тлимил я лугъуз, вичин наразивални къалурнавай. 15-сентябрдиз акъудай 37-нумрада, Дербентда яшамеш жезвай чи виликан хуси корреспондент Нариман Къарибова "Лезги газетдин" тираж 2016-йисан 2-паюна, сифтегъан паюнив гекъигайла, 1000 экземплярдилайни пара агъуз аватун хъсан кар хъанач лугъузва.

Гъайиф хъи, чи багъри рухвайривай "Лезги газетдин" тираждиз талукъ дъузгун делилар гъиз хъанвач. 2015-йисан 1-нумрадин тираж 8171 экземпляр тиртла, 2016-йисан 1-нумрадин тираж 8380-дав агакънай. Яни тираж анжах 209 экземплярдин артух хъанай. Алай йисан 2-паюнани "Лезги газетдин" тираж, Нариман Къарибова лугъузвайвал, 1000 экземплярдилай пара тлимил хъанвач, ам анжах 452 экземплярдин агъуз аватнава.

За чи газет къачузвайбуруз абурун маъкалаяр клел хъуьун теклифзава. Чун, редакциядин журналистар, гъар са лезги патални и маъалайра къиметлу хейлин теклифар ава. Чун абурукай менфят къачузни алахъна кланда.

"Завалрикой хуьх!" къил гана за жуван къейдериз. Гъакъикъатдани, чун вири "Лезги газет" завалрикой хуьз алахъна кланда. Августдин вацран эхирра редакциядив шикаятдин къве чар агакъна. Агъадихъ за абур раижзава:

"Гъурметлу А.У.Саидов, къевай куьмек тлалабзавайди "Лезги газет" гъамешалугъ къизвай 82 йис хъанвай Агъмедов Шагъмерден я. За и чар хуьруьн жематдин тварунихъай къенвайди я. Чун Куьрагъ райондин Маллакент хуьрий я. Чна ции тамам йис патал 57 "Лезги газет" къенвай. Почтадин чехида чаз йисан газет къенвай къитанцияр ганатлани, "Россиядин Почтадин" Дагъустандин управленидив виридаз анжах 6 вацра газет къенвайвиллин къитанцияр агакъарна. Гила вични къвалахдилай алуднава. Чна вавай къевелай тлалабзава са куьмек гун".

"Играми редактор. Чун Маллакент, Арабляр хуьрера яшамеш жезвай агъалияр "Лезги газетдилай" магърум хъанва. Къитанцияр йис патал къенвайбуьр гъатлани, газетар хкизвач. Цийиз къвалахзавай почтунин начальникди чаз алай йисан 2-пай патал "Лезги газет" къихъ лугъузва. Инжилу жемир, ик чав газетар ахгакъ тийиз хъайила, къевайди йис патал халкъди мад ам бажагъат къхин хъийида. Йис патал "Лезги газет" къенвай къитанция газетдиз ракурзавайди Керимов Къухмаз я".

Де гила куьне лагъ, им "Лезги газет" къизвай халкъ къарсатмишун тушни бес? Почтадин начальник Къазиханова Сувархалум Рамазановнади, чи лезги дишегълиди, ингъе гъа ихътин завал гъанва чи къилел, вири Дагъустандиз беябурнава лезги халкъ.

"Лезги газетдин" къилин редактор яз "Россиядин Почтадин" Дагъустандин управленидин къилевайбуьрухъ галаз къалмакъал къарагъарайла, эхирни чаз маллакентвийриз 57 экземпляр "Лезги газет" октябрдин вацралай къхин хъувунва ва алаатай июль, август, сентябрь варцарин пуларни абурув я ахагъарда, я чпихъ галаз меслят авуналди, абуруз къевайди йис патал "Лезги газет" къхин хъийида лугъудай сивин жаваб гана.

Гъелелиг управленидин начальникди къул члугунвай жаваб чав ахгакънавач. Гъавилай зун Мегъарамдхуьруьн почтампдай и кардин ери-бине чируниз мажбур хъана. Анай октябрь, ноябрь, декабрь варцарин газетар маллакентвийриз къхин хъувунвайди тестикъарна. За, гъелбетда, "Лезги газетдин" редакциядик са жуьредин тахсир квачтлани, маллакентвийривай, араблярвийривай багъишламишун тлалабзава.

Куьне фикир ганатла, 15-сентябрдиз акъатай 37-нумрада чна къевайди йис патал "Лезги газет" къийдай вахт алуькнавайдакй хабар ганва. Почтарин отделенийрай 2017-йис патал ам къийдай къимет 700 манат, "Дагъепчатдин" киоскрай - 500 манат ва редакциядин бухгалтериядай - 306 манат хъанва. Эгер алай йисан 2-пай патал "Лезги газет" къийдай къимет саки 400 манат тирди аннамешайтла, газет са акъван багъа хъанвани лугъуз жедач.

Цийи йисузни чаз учредителри 16 чин авай 47 нумра акъудун теклифна, ятлани редакцияди къевайди йисузни 16 чин авай 52 нумра клелдайбуьрув агакъарун къарардиз къачунва. Каталогар гъелелиг я чав, я почтарин отделенийрив, я Дагъепчатдин киосквив агакънавач. И жигъетдани "Лезги газет" тахсирлу я лугъуз жедач. Бязи хуьрера гъатта почтаьонар амач лугъудай ванерни агакъзава. Гъелбетда, и кардин ери-бинени чна чирда ва къевайди йис патал риклин тларар жезмай къван тлимилариз алахъда.

Жуван къейдер газетдин чинал эцигайдалай гъугъуьниз эхирни редакциядив "Россиядин Почтадин" Дагъустандин управленидин директордин заместитель Ангелина Петровна Акбулатовади къул члугунвай жаваб агакъна. И жаваб агъадихъ гузва:

"На Ваш устный запрос по поводу неполучения подписчиками с.Моллакент издания "Лезги газет" по годовому индексу 63249 сообщаем.

Издание было ошибочно оформлено по полугодовому индексу 51313. За счет виновного оформлена подписка с октября по декабрь, а за неполученные номера деньги будут возвращены подписчикам в ближайшее время. О чем Вам будет сообщено дополнительно".

Чна гъар са хуьруьн, райондин, шегъердин къилевайбуьрувай къевайди йис патал "Лезги газет" къхинни карда чпелай алакъдай куьмекар гун тлалабзава. За винидихъ лагъайвал, "Лезги газет" жезмай къван жуьреба-жуьре завалрикой хуьз чун вири алахъна кланда.

Ахцегъа МЧС-дин цийи къуллугъ

Дашемир ШЕРИФАЛИЕВ

Алай йисан 16-сентябрдиз Ахцегъ районда мадни са шад вакъиа къиле фена: Хуьруьгрин хуьре шадвиллин гъалара гел жагъурдайбуьрун ва къутармишдайбуьрун районрин уртах къуллугъ (межрайонная поисково-спасательная служба) ачухна. Гила Самур дередин Ахцегъ, Докъузпара, Мегъарамдхуьруьн ва Рутул районар республикадин къетлен гъаларин ведомстводин къутармишдайбуьрун гуьзчивилик жедач. Шадвиллин мярекат гъакл и къуллугъдин цийи дарамат ишлемишиз вахкуьнизи талукъарна.

Серенжем, тебрикдин гаф рахуналди, Ахцегъ райондин къил Осман АБДУЛКЕРИМОВА ачухна.

- Чна, гел жагъурдайбуьрун ва къутармишдайбуьрун районрин уртах часть кардик кутуналди, районрин тарихда цийи чин ачухзава. И кардай заз, сифте нубатда, Дагъустан Республикадин МЧС-дин министр, Ахцегъ райондин куратор Нариман Къазимегамедов пара сагърай лугъуз кланзава. Ада чи тереф неинки МЧС-дин, гъакл район социальный ва экономикадин жигъетдай вилик тухунин рекъерийни хуьзва. Къутармишдайбуьрун къуллугъ ачухунин карда активвилелди иштиракун патал атанвай адан командани пара сагърай. Райондин руководстводин, депутатрин Собранидин тварунихъай, къутармишдайбуьруз, райондин агъалийриз, Ахцегъ районда къутармишдайбуьрун часть кардик кутун патал къуватар серф авур вирибуьруз сагърай лугъуз кланзава. Къилинди ам я хъи, герек чи райондани, вири уьлкведа хъиз, къетлен гъалар тежен. Амма абур арадал атай дъушуйшра герек чун инсанриз куьмекдиз

къвез гъамиша гъазур жен, - лагъана, райондин къили.

Дагъустандин МЧС-дин министрдин заместитель Жаруллагъ Маллаева и лишанлу вакъиа Н.Къазимегамедован тварунихъай къватл хъанвайбуьруз ва районрин вири агъалийриз риклин сидкъидай мубаракна ва къуллугъдин начальникдив министрдин патай пишкеш яз ганвай телевизор вахкана.

- Гъурметлугъур, - цийи къурулушдин къуллугъчийрихъ элкъвена алава хъувуна ада, - чир хуьхъ, гила квез халкъ тамашзава. Ахцегъ, Докъузпара, Рутул, Мегъарамдхуьруьн районрин агъалийри квел ихтибарзава. Жегил аскервиллин курсарай куьн акъатнава. Гила хивевай жавабдарвал аннамешна хъиз, инсанрин хатасулу хуьнин буржийрив эгечна кланда. И карда къуй квез чандин сагъвал, агалкъунар хуьрай!

Шадвиллин мярекатдал тебрикдин хуш келимаяр РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Владимир Ашурбегова, РД-дин МЧС-дин министрдин заместитель, къенепатан къуллугъдин полковник Мартин

Маммаева лагъана. М.Маммаева къейд авурвал, 2010-йисалди республикадин 23 районда неинки къутармишдайбуьрун, гъакл пожарный частарни авачир. Къуллугъдал Дагъустандин МЧС-дин министр, генерал-майор Нариман Къазимегамедов атайдалай къуллугъ ада, РД-дин Гукуматди тереф хуьналди, вири районра талукъ тир къуллугърин дестеяр кардик кутуна.

Идалай къуллугъ мярекатдин иштиракчийри лишанлу яру лент шадвиллин гъалара атлана ва абур и къуллугъдин цийи дараматдин кабинетрихъ галаз таниш хъана. Мугъманар абурулай рази яз амукъна.

Гел жагъурдайбуьрун ва къутармишдайбуьрун цийи подразделение, сифте нубатда, гъар жуьре къетлен гъалариз энгелвал авачиз жаваб гун, жагъурдай, аварийный, къутармишдай ва чарасуз тир маса къвалахар къилиз акъудун, гъакл ни мумкин тир агъвалатрин члуру нетилогияр, маса такъатар желбда ва абур гъам республикадин, гъамни федеральный органрин гуьзчивилик жедач.

Гъуьлуьн къерех гуьрчег жедач Аваданламишун

Нариман КЪАРИБОВ

Дербент шегъердин 2000 йис тамам хъунихъ галаз алакълу яз, федеральный, чкадин бюджетрин, са бязи къунши республикайринни къилдин ватанпересрин харжарин куьмекдалди и къадим шегъерда аваданламишунин рекъй гъаф къвалахар тамамарнава. Гъа са вахтунда 2018-йисалди ва анлай куьлуьхъни и барадай хъувуна клани къвалахар мадни гъаф ама. Абурукай сад шегъердин этрефайра гъуьлуьн къер аваданламишун я.

- Бакуда пара гуьрчег гъуьлуьн къер ава лугъуда, амма чи Дербентдин гъуьлуьн къерни инсанар патал къулайди, риклер шадардайди хъун лазим я, - лагъанай лезги халкъдин баркаллу хва Имам Музамудинович ЯРАЛИЕВА. И кардик вирида, сифтени-сифте гукуматди, вичин лайихлу пай кутуна кланда.

Къейдна кланда хъи, бес къадар такъатар тахъуьниз килигна гъелелиг Дербентдин гъуьлуьн къер туькълуьрунин къвалахар гъиле къаз хъанвач (са бязи меценатри чпелай

алакъдай куьлуь-шуьлуь аваданвилер ийизва). Суал къвезва: гъуьлуьн къерех аваданламишунин асас серенжемар мус ва гъи такъатралди киле тухуз башламишда? Ингъе, и суалдиз "Дербент арадал атана 2000 йис тамам хъуни" мярекатар киле тухунин рекъй дирекцияда ("ГКУ РД "Дербент-2000") анин руководителдин заместитель Мегъамед Курабегова вуч лагъанатла:

- Дербентдин этрефайра гъуьлуьн къер туькълуьрунин къвалахрин проект алай вахтунда Ессентуки шегъерда государственный экспортиза ада. Гъуьлуьн къер аваданламишунин барадай Россиядин Федерациядин Гукуматдин махсус къарардани къул члугуьна. Проектда къалурнавайвал, аваданламишдай гъуьлуьн къер пай 864 квадратный метрдиз барбар жедач.

Гъелелиг малум тирвал, (белик генини артух хъайитла) проектдин сметадан къимет 460 миллион манат яз тайнарнава. Идакй 433 миллион Федеральный бюджетдай, амай 27 миллионни чи республикадин гъисабдай чара ийида.

Дербентда гъуьлуьн къер лап гуьрчегди хъун гуьзлемешзава. Ана жуьреба-жуьре тарар ва цуьквер канвай къацу зона туькълурда, пуд фонтан хкажда, къутармишдай станция, медпункт, машина акъвазардай чка, беседкаяр, футболдин ва спортдин са жерге жуьрейрай майданар, газетрин киоскар, ширинлухар маса гудай павильонар, ял язавайбуьр патал хейлин маса къулайвилер яратмишда.

Лагъана кланда хъи, чи ва шегъердин администрациядин вилик гъаф жавабдар везифаяр, вири шегъер хъиз гъуьлуьн къерни аваданламишунин барадай члехи къвалахар къилиз акъудун акъвазнава. И крар тамамарунал тежрибалу эцигуьнардайбуьр, къуватлу техника, къивенкъевич ва алай вахтунин технологияр, маса такъатар желбда ва абур гъам республикадин, гъамни федеральный органрин гуьзчивилик жедач.

И маъкала редакциядиз рекъе твадалди чаз хабар хъайивал, гъуьлуьн къерех техника ва устларар гъана къвалахар башламишнава.

Насруллагъ Ферзилаеван 90 йис Зегьметдиз бахш авур уьмуьр

Шагъабудин ШАБАТОВ

И саки къад йис идалай вилик хъайи кар тир. Рагьметлу Абдулбари Магьмудован теклифдалди чун хуьруьнви, Социализмдин Зегьметдин Игит Насруллагъал къил члугваз фенай. Къунширийвай чирна, чун къуд квартирадин квалерин къвед лагъай мертебадиз хкаж хъана. Ракар гатайла, чи вилик адан уьмуьрдин юлдаш экъечна. Адаз чун гьасятда чир хъанай.

- Куьн кваллиз алад, - лагъана ада, - за исятда адаз звер хъийида, ам фитер чуклуриз вилик квай салаз фена.

- Чунни къведа, - лагъана чна.

Насруллагъ халуди (рагьмет гурай вичиз), ламран арабадай фитер ичириз, салаз чуклуриз авай. Вичел лагъайтла, ушанка бармак, тандал памбаг янавай куьгъне шалвар, фуфайка, квачерални резиндин чекмеяр алай. 1968-йисуз Цийи Макъарин юкван школадиз атайла, Насруллагъ масад тир. Чагъинда авай, костюмдин хурал Къизилдин Гъед, Ленинан къве орден ва са шумуд медаль алай игит им. Чун акурла, ада кваллах туна ва чун кваллиз хъфена.

Чай хъваз за хуьруьнвидин суьгьбетдихъ яб акална.

Ам 1926-йисуз Къурагъ райондин Агъа Макъарин хуьре дидедиз хъана. Гъевечизамаз бубадилай магьрум хъайи Насруллагъ, Хив райондин Вили Зихитрин хуьруьз, дидедихъ галаз адан майилрин къилив хъфена.

- А члавуз зи ирид йис тир, - рикел хканай ада, - хайи хуьр рикляй акъатдачир. Амма мукъва-къилирин, гъакни Захитрин жематдин патай гъурмет ва тавазвилер гьисс авур зун цийи чкадихъ галаз фад вердиш хъана.

Аял члавалай зегьметдин къадир аваз члехи жезвай Насруллагъа и хуьре сифтегъан, ахпани Цналрин ирид йисан школайра келна. Ватандин Члехи дяве башламыш хъайила, ада ирид лагъай класдин имтигъанар вахузавай. Мад кел хъийидай мумкинвал хъхъанач. Ахпа ада "Х партсъезд" колхозда гъар жуьредин кваллахар авуна. Зегьметдин фронтда иштиракна. Вахтар четинбур тир, дяве куьтягъ хъанвачир. Насруллагъ 1945-йисан сифте килера Дербент райондин Карл Марксан тварунихъ галай совхоздиз кваллахиз фена. Ада, ина къилди луд гектардин уьзуьмрин багъ къуна, тежрибалу уьзуьмчийривай сирер чириз, кваллахна.

- Зи квалчихъ гилигнавай багъ куьгънеди, шпалерриз акуд тавунавай, чиле экля хъанвайди тир, - рикел хканай ада, - ятлани ана хъсан бегъер битмишарун за жуван буржи яз гьисабна. И карда заз къизляр шегъердай атана кваллахзавай, уьзуьмчивилин рекъай еке тежриба авай Андрей Ключика меслятар къалурнай.

1948-йисуз Насруллагъан уьмуьрда зурба шадвал хъана, адан зегьметдиз Коммунистрин партияди, Советрин гьукуматди лайихлу къимет гана. Зегьметда еке нетижаяр къазанмишунай, гъар са гектардай 171 центнер ципицлар вахчунай СССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Указдалди Ферзилаев Насруллагъ Ферзилаевичаз Социализмдин Зегьмет-

дин Игитвиллин твар, "Къизилдин Гъед" медаль ва Ленинан орден, 1949-йисуз къакъан бегъер битмишарунай мад Ленинан орден гана.

Зун адан наградаяр гьилелай ийиз фикирри тухузав: далудихъ касни галачир, агъа макъавидин етим аял 22 йисан яшда аваз ихътин дережадиз акъатун! Авачалдай ахпа къайда, адалат, члугур зегьметдиз лайихлу къимет гун.

1949-1951-йисара гъунарлу касдал бригада тапшурмишзава. 110 гектардин ципицрин багъдихъ (куьгъне багъ) 10-12 рабочий гелкъвезвай. Ятлани, гъар са гектардай 80 центнердилай виниз бегъерар кватл хъууна. Гъавилляй адаз СССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Гъурметдин грамота гана.

Твар-ван акъатна, са бубат мумкинвал хъайила, зегьметдал ашукъ хъанвай жегъилди чирвилер артухарун къетна. Школа куьтягъна гзаф вахтар алатнавай. Гъавилляй ада юкьуз келунин гъарар къабулна. Ик, 1951-1955-йисара ада Дербентда хуьруьн майишатдин техникумда келна. Вичи рикел хъайвал, гзаф четин хъана сифте йисуз Техникумдин директорди студентдихъ муаллимар галклуьна, вичини гзаф зегьмет члугуна, техникум лап хъсан къиметар ва чирвилер аваз куьтягъна.

1955-йисалай 1990-йисалди (пенсиядиз фидалди) Н.Ферзилаева К.Марксан тварунихъ галай совхозда управляющий яз кваллахна. И девирда адаз гъар йисуз недай хъвадай шейэрин промышленностдин работникрин суварин югъ тебрик авунин лишан яз, гъа хилан министр В.Лейнан къулар алаз тебрикдин чарар агакъдай. 1952-йисуз ада Москвада къиле феий Вирисоюздин ислягъвиллин терефдарин къуд лагъай конференциядин делегат яз, 1953-йисуз Сталин кучудунин мярекатда Дагъустандин делегациядихъ галаз (абур ирид кас авай) иштиракна. Адаз мейитдин къилихъ акъваздай мумкинвални гана. Насруллагъан шикил республикадин, райондин, совхоздин гъурметдин доскайрай кими хъаначир. Маса жуьре пишкешрикай, грамотайрикай зун рахазвач - абурун сан лап екеди я.

Зегьметчи, намуслу инсан яз, адаз дамах авун чидай затл тушир. Члехидахъ, гъевечидихъ галазни ам чан-рик ийиз рахадай.

- Чаз Насруллагъ Ферзилаевич я вичин бригададин рабочийрихъ, я къунширийхъ, я хуьруьнбурухъ галаз чин атлугъна, хъел кваз рахана акурди туш, адаз, пенсиядиз экъечайлани, авурдалайни гзаф гъур-

метар ийизва инсанри, ам инсанрин инсан я, - лагъанай чаз къунширийри, хуьруьнбуру. Ам гъамиша инсанриз вичелай алакьдай хъсанвал ийиз вердиш хъанвай кас я. Исятда пенсияда аватлани, зегьметдин игит архайиндиз ацукънавач. Гагъ ам ваз сала, гагъ маса кваллахар ийиз аквада. Кваллахдик квачиз адаз къарай къведайди туш, давамарнай абур. И кваллах чазни акунай.

Насруллагъ бахтлу хизандин къилни хъана. Адахъ клуьд аял - вад рушни, къуд гада - хъана, вири чпин мурадрийхни агакъарна. Члехи хва Ферзилагъан уьмуьрдин юлдаш Советрин Союздин Игит Абас Исрафилован вах Фатма я. Абур инсанрин арада гъурмет-хатурдалди яшамаш жезва, чеб бубадин халисан веледар тирди тистикързава. Эхъ, Насруллагъ халу вичин уьмуьрдин рекъел шад кас тир. Чна суьгьбетар ийизвай вахтунда, ада ял къаз, ара атлуз, ухът аладариз, гъайифар члугваз-члугваз хълагънай: "Алай вахтунда, хуьруьнбур, зак улкъведа къиле физвай вакъийри, къилди къачуртла, хуьруьн майишат гьукуматдин патай са куьмекни авачиз акъадаруни къурху кутаза. Квез аквада, Ельцина чи майишатар чукурда, халкъ тежер къван квевера твада, халкъар сад масадал гъалдарда. - Иншаллагъ, - хълагънай ада, гьикъван четин хъайитлани, гъамиша хъсанвилер умуд кутур. Дуйня халкъ авур йикъалай къедалди дарвал гьенгилхъ, гьенгвал дарвилхъ вахни стха хъиз галайбур тирди рикелай алудмир! Умудди чаз гьихътин четинвилериз хъайитлани дурум гуз куьмекда".

Насруллагъ къе чахъ галамач, амма адак 1995-йисара къурху кутур крар къилел атана. Жегъил несил зегьметдивай къерех жезва, регъятдиз пул жагъурдай рекъера гьятзава. Къенин жегъилризи тербиядин тарсар яз Насруллагъ хътин ва адаз ухшар къегъал рухвайрикай, абурун намуслу зегьметдикай лугъун, хъин герек я.

Заз са кваллах къейд хъийиз кланзава, ам рагьметдиз фейила, санайни, флан кас къена, лагъана мукъва-къилирийри башсагълуьгъвал ганачир. И карди чун гьихътинбур яз вердиш хъанватла къалурзава. А кесибдин дидарда вуж жедай къван, далудихъ кас галачир етим аялдин? Гъахълувал гвай гьукумат амачир къван! Зун гзаф рази я, хуьруьнбуру ам рикелай алуднач. Адан тварцихъ хайи хуьре куьче янава.

Заз Къурагъ райондин агъалийризи райондин руководстводиз рикливай сагърай лугъуз кланзава. Райондин 80 йис къейд ийизвай макъамда, райондиз гъахъзавай сергъятдал, машгъурвал къазанмишай, райондин твар виниз акъудай баркаллу ксариз раган еке къванерин къене чкаяр атана, ана шикилар авай мармардин плитаяр тунва. Анал еке комплекс арадал гъанва. Насруллагъан шикилни ава. И кардал зун шад я, ам къурагъвийрин патай адаз эбеди гуьмбет хъанва.

Къурагъвийрин революционер Салманан сурални, рагьметлу Шамсудин Исаев РК-дин ВЛКСМ-дин жавабдар къуллугъчи тирла, комсомолрин иштираквал аваз гуьмбет эцигна. А чкадилай физ хуьквезвай гъар садаз ам нин сур ятла, ам вуж ва гъинай ятла чир жезва. Сагъ хуьрай баркаллу инсанар рикелай алуд тийизвай чи рухваяр!

Дагъустандин культурадин меркез “Нарын-къеле” - дагъдин пелел

Нариман КЪАРИБОВ

(Эвел 28, 29, 32, 36, - нумрайра)

Нарын-къеледихъ - музейдихъ дегъзаманайрин деринриз фенвай тарих ава. Къеледикай хейлин йисара вири Кавказда сасанидин Ирандин сердерин сергъят хуьдайбурун даях хъана. Инаг абурун гарнизон, яшамаш жедай чка, административный, военно-политический ва культурадин центр тир. Бязи чкайрилай 20-25 метрдин къакъанвал, 2,5-3,5 метрдин яцувал авай цлари къеле гуж акакъ тийидай ва яргъалди давам гудай имаратдиз элкьуьрна.

Къеледа яшамаш хъун ва анаг къецепатан душманрикай хуьн патал вири шартлар, къулайвилер авай. Мисал яз, архитектурадин памятник - хандин гъамам къачун. Авай делилралди анаг тахминан XVI-XVII виш йисара эцигайди я. Гъамамдихъ къве члехи дегълиз, абурухъни гъевечли са шумуд квал гала.

Аниз гъахъдай чка дараматдин къилепатани рагъэкъечдай пата ава.

Къеледа авай яд хуьдай хашунин квалубдин гъамбархана. Анаг эцигай йис гъелелиг малум туш. Белки, и дарамат, бязи тарихчийри къейдзавайвал, са вахтара албанрийни хашпарайрин килиса хъанатла?! Гьикл хъи, V-VIII виш йисара Дербент Рагъэкъечдай патан Кавказда хашпарайрин къилин центрайрикай сад яз гьисабзавай. Моисей Каганкатвандин малуматралди, ина - Дербентда - Албаниядин хашпарайрин килисадин къил авай.

Къеледа цин мад са гъамбархана ава. Дуйз пиперин жуьредин ихътин гъамбарханаар ва хатара, асул гьисабдай яз, Россиядинни гзаф чими ва къурамат районра гьалтзавайди тир. Дербентда Нарын-къеледин кеферпатани рагъэкъечдай паюна цин дуйз пиперин цин гъамбархана мус эцигайди ятла, чирун четин я. Гъелелиг и барадай документралди тистикъарнавай тарихдин малуматар авач.

"Даг-Капы" (Дагъдин варар) къеледин архитектурадин ивир яз гьисабзава. И варарай цитаделдиз пар авай транспорт гъахъзавай ва анаг шегъердин вилик-къилик квайбуру, идара ийизвайбуру къецепатан алакъаяр хуьн патал ишлемишзавайди тир. Халкъдин сивера и варар "Нифретдинбур" язни гъатнава. Гьикл хъи, чеб патал хаталувал арадал атайла, шегъердин вилик-къилик квайбур гъа и варарай, анаг душмандикай хуьзвайбур туна, экъечна катзавай, чеб къутармишзавай.

Цитаделдин къилин «Нарын-къале» варар рагъэкъечдай пата ава. Ара-бир и варариз Баб-эль-алкма - къилин варар лугъузва. Варар хандин канцеляриядин, Фет-Али-ханан (XVIII виш йис) дараматдин кланик ква.

Вич 1828-йисуз, цитаделда урусрин гарнизон авайла, эцигай гауптвахтани «Нарын-къеледин» элементрикай сад я.

Хандин имарат Дербентдин лап итижлу эцигунрикай сад яз гьисабзава. Анаг XVIII виш йисан къвед лагъай паюна, Рагъэкъечдай патан Кавказдин феодальный гьукум хъайи члавуз, Фет-Али-ханди эцигайди тир. 1780-йисуз Фет-Али-ханди лап члехи къудратлувал къазанмишна. А девирда имаратдин комплексда эцигунрин гзаф кваллахар къиле тухвана. Хандин имарат тамам резиденциядиз элкьвена. Саки вири жуьредин (майишатдин ва идара авунин рекъай) шартлар ва къулайвилер авай и дараматдин сад лагъай мертебада хандин "дуванхана" кардик квай.

Дербент урусрин къушунри къачурла, хандин канцеляриядин дарамат комендантвиллин кваллиз элкьуьрна.

"Нарын-къеле" цитаделдик акатзавай чилин кланик квай дустагъхана (зиндан) ва бастонар, душмандиз гуьлле гудай къацлар авай цлар къенин юкьузни, гъа виликдай хъиз, фикир желбдайбур, къадим шегъердин тарихдин ивирар яз ама.

Ада тамашачияр суйгьурда твазва

Азиз МИРЗЕБЕГОВ,
филологиядин илимрин
кандидат

XX асирдин машгур актёр Лоуренс Оливье ди лагъанай: “За гъамиша жуван везифа тамашачияр сегънеда киле физвай крарихъ инанмиш хъуниз, вири ибур гъакъикъатда киле физвай крар тирдахъ инанмиш хъуниз мажбурункай ибарат яз гъисабиз хъайиди я”.

Лезгийрин муздраттеатрдин машгур актриса **Фаризат Зейналова**ни вичин яратмишурин сифте йикъалай башламишна и ерияр сифте чкадал эцигъавай сегънедин устадрикай я.

Фаризат Зейналова 1964-йисуз Докъузпара райондин Мискискарин хурре дидедиз хъана. Мискискарин М.Ахундован тварунихъ галай школа акъалтарай руш 1986-йисуз Дербентдин хуррун майишатдин техникумдик экечина. Анаг акъалтарай жегъил пешекарди зегъметдин рехъ Дербентдин консервиярдай комбинатда башламишна.

Вокалдин ва драмадин искусстводал гъевчи чавалай рикъ хъуни ам сегънедиз желбзава ва ада Дербент шегъерда авай Лезгийрин госмуздраттеатрдин галаз гъамиша сих алакъаяр хуъз, маниярни лугъуз хъана. 1997-йисалай ада Лезги театрда кваллахиз башламишна. Гъа са вахтунда Ф.Зейналовади Дербентдин музучилищедин актёрский отделенини акъалтарна. Диплом вахчур 2005-йисуз Фаризат Зейналова “Дагъустан Республикадин лайихлу артист” лагъай гъурметдин тварцизни лайихлу хъана. Са тимил вахт арадай фейила, ада Дербентдин культурадин институтдин культурологиядин факультетни акъалтарна.

Сегънедал рикъ алай Фаризат сифте яз В. Зимиан “Играй, Шарманчик!” пьесада кве рушан - Каплядин ва Капелькадин ролра кьугъвана. Тебиандак кьугъуналди ва назик сесиналди актрисади гъевчи тамашачияр суйгьурда туна. Тебиатдин патай бажарагълувилин пай ганвай Фаризата яратмишурин рекъе къачур и сифте кам мягъкемди, гележег авайди хъана. Гъа ик ада сад-садан гъугъуналлаз Асиятан (“Асиятан рехъ”, Р.Гъамзатов), Заирадин (“Ръжетир”, М.Рустамов), Мугъуббатдин гъуррудин (“Фана багъдин гъурруяр”, А. Къардаш), Лаурадин (“Къванцин мугъман”, А. Пушкин), Айисатан (“Къепир Айисат”, С.Рамазанов), Хористадин (“Медея”, Еврипид),

Сонетдин (“Жанавурдин тум”, М.Агъмадов), Лаурадин (“Мугъуббатдин целхемар”, Гъ.Ильясов), Шумайсатан (“Малла Насреддин”, А.Къурбанов) ва ик мад маса ролра лап вини дережада аваз кьугъвана. Бажарагъдал кьимет эцигун яз тамашачийри Фаризатак мадни еке гъевес кутазвай, мадни чехи ашкъидивди ам нубатдин ролра кьугъвазвай.

Чаз виридаз малум тирвал, актёрвилин бажарагъдилай гъейри, Фаризат Зейналовадихъ вокалдин жигъетдайни алакунар ава. Гъавилляй ам машгур манидарни я. И кар себеб яз мукъвал-мукъвал музыкадин тамашайра кьугъвазва - “Къепир Айисат”, “Периханум”, “Ипотека”, “Агъ, и варз алай йифер!”, “Аюхар”...

Къепир Айисатан къамат

2000-йисуз Лезги госмуздраттеатрдин режиссер Мирзебег Мирзабекова лезги драматург Селимбег Рамазанован “Къепир Айисат” пьеса сегънеламишна. И эсер XIX асирдин квед лагъай паюна яшаммиш хъайи лезгийрин машгур шаирдин умуьрдикай я. Айисатан ролда кьугъун Фаризат Зейналовадал ихтибарна. Адан игит гъузелди, ширин сес авай акъуллу руш тир. Адан рикъ гъевчи чавалай халкъдин авазрал, манияр лугъунал алай. Вичин жаванвизни килиг тавуна, ада манияр тукъурзавай ва абур мехъерик тамамарзавай. Гуьрчег руша назик сесиналди, шаирвилин бажарагъдалди хуррун жаванар вичел гъейранарзавай. Адал гзаф гадаяр ашукъ хъанвай, амма Айисатан рикъ анжах хуррунви девлетлу Агъабеган хва Гъарун авай. Гъарунни Айисатан ашукъ тир ва абур фикиррик мехъерар авун квай. Куьгъне адетрин кърмахра авай Агъабег вичин хва “вири хуррунвирилин вилик манияр лугъузвай рушал” эвленмиш хъуниз акси тир. И себбдикди Айисат вичин бубади гужуналди масадаз гъульуз гана. Ашукъ риклер сад-садавай къакъатун рушавай эхиз хъанач ва 30 йисни тахъанмаз ам рагъметдиз фена.

Ф. Зейналова Айисатан ролда чехи уstad хъиз, тамашачийрин риклера гел тадайвал, риклин сидкъидай кьугъвана. Адавай вич кьугъвазвай игитдин килел атай крар тамашачийрив гъакъикъи рангаралди агъариз хъана. Айисатан маниярни ада лап хъсандиз тамамарна ва гъавилляй тамашачийрин рикел Фаризат Зейналова кьугъвай Айисатан роль гъамиша аламуькъа.

Бернарда Альбадин къамат

Фаризат Зейналова вини дережада аваз кьугъвай мад са роль им Бернарда Альбадин роль я. Испанрин бажарагълу шаир ва драматург Гарсиа Лоркадин “Бернарда Альбадин квал” тамашада Ф.Зейналова 2004-йисуз кьугъвана. Пьеса авторди 1936-йисуз кхъенай ва мусибатдик вич рекидалди кве

варз амаз театр паталди тир и эсер кхъена куьтыгнай. Вичел чан аламаз ам сегънеламишначиртани, “Бернада Альбадин квал” Г.Лоркадин драматургиядин куклуш я. Эсердин дибда зулумкар дидедин ва адан вад рушан тарих ава. Диде себеб яз рушар эвленмиш хъанач. Адан фикиррай, чпин хурре лайихлу гадаяр авачир ва гъавилляй рушар гъульузни гузвачир. Адан кве руш са гададал ашукъ хъуники сада вичи вич рекизва.

Фаризат Зейналовади тамашадин эхирдай рушарин диде Бернарда Альбадин кърсатмишвал иллаки еке устадвилелди кьалурзава: ам азиятрик ква, амма ада тахсиркарвал хиве кьазвач, хер алаз азабар члугъвазва, амма вичин азабрин бинедин гъавурда гъатзавач. Инсанвилин ва дишегълидин регъимлувал квадарун актрисади таъсирдайвал ачухарна.

Перихануман къамат

2012-йисуз режиссер Э.Наврзбекова Лезги муздраттеатрдин сегънедал чи театр арадал гъайи Идрис Шамхалован “Периханум” тамаша эцигна ва кьилин ролда Фаризат Зейналова кьугъвана. Сад лагъай сеферда и тамаша адан авторди эцигнай ва вични кьилин са ролда кьугъвазвай.

1929-йисалай башламишна “Периханум” тамашада Россиядин халкъдин артисткаяр тир Рагъимат Гъажиева ва Шамси - Жагъан Къухмазова, Дагъустандин халкъдин артистка Дурия Рагъимова, Дагъустандин лайихлу артистка Света Асланбекова хътин машгур актрисаяр кьугъвана. Ихътин бажарагълу, уьлкведин дережадин устадрикай кьулухъ Перихануман ролда кьугъун регъят кар тушир. И ролдани Фаризат Зейналова лап хъсандиз, устадвилелди кьугъуники ада вичелай гъар гъи къамат хъайитани тамашачийриз таъсирдайвал, Л.Оливье ди лагъайвал бажармишиз жедайди субутна.

Фаризат Зейналовади мадни са жерге къаматар арадал гъанва ва тамашачияр вичел ашукъарнава. Абурун арадай А.Атаеван “Агъ, и варз алай йифер!” тамашада Рейгъанан, А.Исмаилован “Зиярат” тамашада Малаикдин, Ф.Бадалован “Аюхар” тамашада Гимиш-бикедин ва маса ролар къейд ийиз жеда. Фаризат Зейналова мукъвара Зарифадин (татарин драматург Батулл Тураян “Вун я зи диде” тамаша), Илонкадин (сербин драматург Мирослав Митровичан “Иифен кьулариз тарашун” тамаша) ролрани еке устадвилелди кьугъвана.

Ф.Зейналовади арадал гъанвай къаматар сад хътинбур туш. Чпин эсерлувилелди, дишегълидин назиквилелди, психологизмдалди ада тамашачияр суйгьурда твазва.

И мукъвара Фаризат Зейналовадиз РД-дин Кьилин Указдалди Дагъустан Республикадин халкъдин артиствилеино твар ганва. Чна актрисадиз цийи твар мубаракзава ва тамашачияр мадни самбар йисара гъейранарун, шадарун патал вичихъ авай бажарагъ хуьн, яратмишунра идалайни еке куклушар муьтлугъарун тлалазва.

Культурадин министерстводай хабарар

Мубаракрай, Ашукъ Шемшир!

ЭМИР-АСЛАН

Цинин йисуз “Дагъустандин руьгъ” лишандик кваз Гъукуматдин премиядиз культурадин 15 деятель лайихлу хъанва. Абурун арада фольклордин ансамблрин киле акъвазнавайбур, хореографар, манидарар, халкъдин театррин режиссерар, халкъдин сеняткарвилерал машгул устларар ава.

Культурадин хиле Дагъустанда виниз тир дережадин и премия Россиядин гъахътин премиядихъ хътин мурад-метлеб аваз аямда халкъдин яратмишунар, сеняткарвилер, фольклордин искусство хуьник ва вилик тухуник еке пай кутунвай культурадин деятелриз гузвайди я. “Дагъустандин руьгъ” награда шазалай Гъукуматдин дережадинди яз гъисабзава.

И мукъвара РД-дин культурадин министерствода “Дагъустандин руьгъ” премияр гуни жигъетдай комиссиядин членрин заседание киле фена. Анал кватл хъанвай комиссиядин членри - машгур хореографри, фольклористри, культурадинни искусстводин деятелри, ведомстводин пешекарри веревирдер авурдалай кьулухъ тайин ксариз и премия гун патал сесер гана ва 15 касдин арада “Халкъдин мани” номинациядай чи ватангъли, Шемшир Мегъамедовни ава.

Лезгийрин машгур ашукъ, буба Ширинан рехъ вафалудаказ давамарзавай Ашукъ Шемшираз чна нубатдин и награда мубаракзава!

“Дагъустандин руьгъ” премиядин лауреатрин гала-концерт 4-октябрдиз Урус драмтеатрдин гъевчи залда киле фида.

КЪЕИД

Ашукъ Ширина вичин вири веледриз саз язгъиз чирна, абур бубайрин адетар хуьдай кьегъалар яз тербияламишна.

Айдуни Шемшир РД-дин культурадин лайихлу работникар, ашукъар я. Рамазана, Сервана мецер алай алатар (пианино, члагъан...), Перваза далдал язав. Бубади чирай симинин алатар язгъунин сирерни абур рикелай алудзавач. Абурухъ умуьрдин колдашар, веледарни квай хизандин ансамблини ава.

Устадвал раижда

“18-29-ноябрдиз Махачкъалада Поззиядин театрда “Воспевшие Дагестан” лишандик кваз пешекар театррин фестиваль - конкурс киле фида. РД-дин культурадин министерстводин куьмекдалди Поззиядин театри, Дагъустандин писателрин ва гъакъли театррин деятелрин Союзри тешкилзавай и конкурсдин юрида Дагъустандин культурадин ва искусстводин деятелар, Россиядин дережадин машгур пешекарар ава. Мяркатдин кьилин макъсад, тешкилатчийри къейдзавайвал, агъалийрин фикир чи халкъарин бажарагълу ва виридаз сейли шаиррин яратмишунрал желбун, актёррин ва режиссёррин устадвал пропаганда авун, цийивилерин куьмекдалди Дагъустандин сегънедин искусстводин адетар вилик тухун я. Гъавилляй фестиваль-конкурсда иштиракдай пешекар театррин коллективри Дагъустандикай члалар тукъурвай шаиррин умуьрдин ва яратмишунрин рекикай тамашаяр кьалурун лазим я.

И йикъара Дагъустан Республикадин культурадин министр Зарема Бутаевади фестивалдин оргкомитетдин заседание киле тухвана. Анал ада лагъайвал, конкурсда республикадин пешекар вири театри иштиракда ва гъарда са тамаша эцигда. Заседанидал малум хъайивал, хъсан тамашаяр эцигай коллективриз гун патал Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипован премияр, Республикадин театррин деятелрин ва писателрин Союзрин призар, жоридин меслятдалди гудай гъевеслу авунин премияр, дипломар тайинарнава. Министрди лагъайвал, идалайни гъейри, фестивалдин сергъятра аваз эцигай тамашаяр гележегда региондин ва федеральный дережада аваз телевизордайни кьалурда - Дагъустандин шаиррин яратмишунрин ирс мадни геъеш кьатариз раижда. Мумкин я, “Воспевшие Дагестан” фестиваль-конкурс тухун адетдиз элкьведа ва гъар кве йисалай са сеферда киле тухуда.

Карханайризни, муьштерийризни хийирлу я “Мебель-Интерьер-Дизайн-2016”

Жасмина САИДОВА

23-сентябрдин РД-дин меркезда авай Р.Гамзатован тварунихъ галай Милли библиотекадин дараматда республикадин мулкунал 5 лагъай сеферда тешкилнавай, маса уьлквейрин карханайрин иштираквални авай “Мебель-Интерьер-Дизайн-2016” махсус выставка-ярмаркади кваллах башламишзава. Выставка 26-сентябрдин нянин вахтуналди давам жеда. Мяркатда 40-далай артух карханайри иштиракзава, абурукай пудан са пай республикадин карханаяр, компанияр.

Идакай саласа юкьуз “Дагустандин правда” газетдин редакцияда журналистрихъ галаз хъайи гуьруьшдал республикадин выставкайринни маркетингдин “Дагустан-ЭКСПО” центрадин директор Мегьамед Саругьланова хабар гана. Пресс-конференцияда гьакни РД-дин алишверишдинни промышленный палатадин (ТПП) вице-президент Александр ШЕВЧЕНКОДИ, РД-дин промышленностдин, алишверишдин ва инвестициядин министерстводин промышленностдинни инновациядин управленидин начальник Мегьамеднаби МУРТАЗАЛИЕВА, гьакни выставкадин иштиракчи тир “Акрил” компаниярин дестедин руководитель Руслан МЕГЬАМЕДОВА иштиракна.

“Алуькнавай кризисдин, яни эхиримжи кьве йисан вахтунда мебелдин хилени бязи дегишвилер хъанва лагъайтла жеда. Мисал яз, эгер виликдай агъалийри асул фикир кьезепатан уьлквейрай гизвай мебелдиз гузвайтла, гила республикадин карханайри гъазурзавай мебелдин машгьурвал артух хъанва. Идан себеб, гьелбетда, кьиметар ужуз хъунихъ галазни алакьалу я, амма мад са себеб ам я хьи, чи устларин гьиликай хкатзавай шейзрин ери бязи вахтара неинки усал туш, акси яз, са кьадар винизни я. Кьилди кьачуртла, чавай инал Кьизилюртдин “Шанс” фабрикадин твар дамахдивди кьаз жеда - карханади гъазурзавай мебель саки вири республикадилай кьезе патаз физва. Ихътин мисалар мад ва мад гьиз жеда”, - малумарна Мегьамед Саругьланова.

Ада хабар гайивал, республикадин меркез пуд йикъан вахтунда Кеферпатан Кавказдин мебелдин бизнесдин центрадиз элкьведайвал я. Ина Москвадай, Санкт-Петербургдай, Ставропольский ва Краснодарский крайрай, Адыгея, Карачаево-Черкесия, Кеферпатан Осетия-Алания, Чечен республикайрай, Ростовский, Ульяновский ва Московский областарай, гьакни Белоруссиядай, Китайдай, Италиядай тир мебелдин виридалайни хъсан чешнейриз килигиз, маса кьачуз жеда.

Мабелдин выставкада иштиракун адет хъанвай карханайрихъ га-

лаз санал, алай йисуз мяркатда цийи компаниярини иштиракда. Абурун арадай яз агъадихъ галай карханайрин тварар кьаз жеда: “Анжамент”, “Русский ламинат”, “Дубрава”, “Хан-тах”, “Премьер”, “Аванти”, “Мебельторг”, “BELLO-NA”, “Мајеко”, “Юмаком”, “Кроношпан”, “Эликор”, “Плетенная мебель”, “Белоруссиядин мебель”, “Престиж” ва ик мад.

“Мебель-2016” выставка жуьреба-жуьре паярикай ибарат жеда. Ик, яшайишда адет яз ишлемишдайдалай гьейри ина общественный чкаяр патал, мебель гъазурун патал ишлемишдай шейэр, фурнитура, парча, тумаж, кафеяр, ресторанап патал мебель жеда. Инай кваллин кьенепад тамандаказ туюкьурун, безетмишун патал лазим тир пердеяр, халичяяр, цлакай куьрсардай шикилар, декордиз талукь маса шейэр жагьда.

Мегьамед Саругьланова гьисабзавайвал, алай кризисдин вахтунда мебель гъазурунал машгьул тир карханайриз ва компа-

нияз куьмек гунихъ кьетлен важиблувал ава. Идалайни гьейри, ада гьисабзавайвал, республикада йисалай-суз яшайишдин квалер, дараматар гзаф зцигзавай девирда и квалер безетмишиз куьмек гун патал мебелдин базардин сергьятар гегьеншарунихъ еке метлеб ава.

“Чна гуьзлемишзавайвал, выставкадиз мугьман жедайбурун арада цийи ассортиментдихъ кьезкьезвай алишверишдин сетрин иесияр, мумкин тир амадагар, дизайнерап жеда. Выставкади гьам республикадин алишверишдин кьурулушда кваллахзавай карханаяр, гьамни адетдин муьштерияр патал цийи жуьредин мумкинвилер ачухарда”, - кьейдна Мегьамед Саругьланова.

“Са шартни алачиз, чи мебелдиз килигун, ам маса кьачун патал выставкадиз кьедай гьар са муьштеридивай вич патал хийирлу са кьадардин кьезилвилерик - туюкьвенрай гузвайдалай ужуз кьиметдай маса кьачуник, пишкешрик ва хийирлу маса теклифрик умуд куртурта жеда”, - алава хъуьуна ада.

Александр Шевченкоди кьейд

авурвал, ЮФО-дин ва СКФО-дин мебелдин карханайрин арада Дагьустанда йиса садра кьиле физвай и выставкадин машгьурвал екеди я. “Чи республикани региондин маса субъектрин арада виридалайни екеди я. Муьштерийрин патайни цийи-цийи жуьрейрин мебелдиз гьамиша итиж авайди я. Гьаниз килигна, выставкара иштиракзавай са кьадар карханайрини гуьгьуьнлай, адет хъанвайвал, республикада чин векилханааяр ачухзава”, - малумарна ада.

Мегьамеднаби Муртузалиева РД-дин Минпромторгди республикада промышленность гуьнгьуна хтун патал министерстводи тухузвай кваллахдикай, кьилди кьачуртла, кваллах гьиле кьаз кланзавай ва я четин гьалда авай карханаяр патал вири патарихъай кьулайвилер фикирда кьунвай индустриальный паркар ачухзавайдакай (мисал яз, Махачкьалада ва Каспийск шегьерра ихътинбурун исятдани ава), республикадин карханайривай государстводин закупкайра иштиракиз жедайвал мумкинвилер жагьурзавайдакай ва и кваллах четиндаказ кьиле физватлани, нетижаяр хъанвайдакай суьгьбетна.

“Республикадин промышленностдин жигьетдай кьунвай рехъ ватандин суьрсет, шей гьасилзавайдаз куьмек гунихъ элкьуьрнава. Им мебелдин хилезни талукь я. И хел муьштеридин истемешунрихъ, игътияжрихъ галаз сихдаказ алакьалу я. Санкцияр кардик куртурдалай кьулукь лагъайтла, шей арадал гьизвай карханаяр патал жуьреба-жуьре цийи мумкинвилер арадал атанва”, - лагьана ада.

Руслан Мегьамедова вичин карханадихъ выставкадин майдандал неинки мебель, гьакни ам гъазурун патал лазим Германиядин пешекар алатар акьуддай ният авайдакай лагьана. Ада гьисабзавайвал, ихътин мяркатра иштиракун, са рахунни алачиз, компаниядин кваллахдиз хъсан патарихъай таъсирзава, муьштерийрин патай фикир артухарзава.

РИКЕЛ ХКИН: алай йисан эхирдалди республикадин мулкунал “Дагьустан-ЭКСПО” центрадин графикадин сергьятра аваз члехи мад кьве выставка кьиле фида. Ик, 9-10-ноябрдин регионрин уртах агропромышленный “Дагпроэкспо-2016” выставка-форум ва 15-19 декабрдин регионрин уртах “Россиядин кьизил - “Къашарин алем” заргарвили выставка жеда.

И мяркатра иштиракиз кланзавайбуруз алава делилар www.dagexpo.ru сайтдай жагьда.

Виридалайни михьиди

ЧИ КОРР.

Дербент неинки Россиядин мулкунал алай виридалайни кьадим шегьер я, ам гьакни 100 агъурдалай 250 агъурдав агакьна агъалияр яшаммиш жезвай шегьерин арада Россиядин виридалайни михь шегьерни я. Ихътин нетижадал Росстат атанва. 2015-йис патал гъазурнавай нубатдин бюллетенда уьлкведин 44 шегьердиз талукь ахтармишунрин нетижаяр раижнава.

Кьейдна кланда хьи, Росстатди анжах виликди фенвай промышленный центрайриз талукь делилар фикирда кьазва. Гьевечи, яни промышленность авачир шегьерар и сиягьдик акатзава.

Росстатдин ахтармишунрин нетижаяр, агъалийрин кьадардиз килигна, пуд патал пайзава: 50 агъурдалай 100 агъурдав агакьна агъалияр яшаммиш жезвай шегьерар, 100 агъурдалай 250 агъурдид агакьна ксар авайбуру, 250 агъурдалай 1 миллиондид агакьна жемат авайбуру. Пешекарри промышленный карханайри гьавадиз гадарзавай чиркин шейэр фикирда кьазва.

Дагьустандин Дербент кьвед лагъай жуьредин шегьерин арада кьенкьевчи хъана, и сиягьда кьвед лагъай чка чи республикадин Каспийскди, пуд лагъайди - Ингушетиядин Назранди ва эхиримжи 20-чка Челябинск областдин Златоуст шегьерди кьуна.

Дербентдин гьавадин михьвал Пятигорскдин, Кызылдин, Нефтеюганскдин, Элистадин, Хасавюртдин, Ессентукидин, Кисловодскдин, Обнинскдин, Арзамасдин ва са жерге маса шегьериндалай хейлин артух я, хабар гузва Росстатдин сайтди.

Инал кьейд ийин, гьевечи шегьерин арада кьенкьевчи чкадал Саранпул (Удмуртия), члехибурун - Севастополь (Крым) ала.

1300 чувал зирзибил кьватлна

“РУСГИДРО” ПАО-да

19-СЕНТЯБРДИЗ “РусГидро” ПАО-дин Дагьустандин филиалди кархана патал адетдинди тир ва тлебиат михьидаказ хуьнихъ элкьуьрнавай “ОБЕРЕГАЙ” серенжем кьиле тухвана. И сеферда серенжемдин иштиракчийри Унцукул районда авай Ирганайдин ГЭС-дин цин гьамбарханадин кьерехар зирзибилдик михьна, хабар гузва Дагьустандин филиалдин общественностдихъ галаз алакьайрин рекьяй дестедин руководитель **Эмилия КАЗУМОВАДИ**.

Чкадин агъалийри рикл алаз ял язавай, чухьуьнагарзавай, балугьар кьазвай чка тир Ирганайдин цин гьамбарханадин кьерехар михь авуник алай йисуз еке пай Гимры, Майданск, Унцукул хуьрерай, Шамилкьала, Временный (Гимры) ва Ирганай поселокрай тир 200 школьникди ва муаллимди кутуна. Абуру са шумуд сятдин вахтунда тахминан 1300 чувал зирзибил кьватлна.

Мектебра кьелзавай аялрин гьар са дестедиз серенжем башламишдалди вилик тешкилатчийри лазим парталар (бедендал ва кьилел алуькдай затлар) ва зирзибил кьватлун патал лазим чуваларни бегьлеяр ганвай.

Гьар хуьруьн патав кваллах кьиле тухун патал виридалайни чиркин хъанвай чкаяр чара авуна. Са шумуд сятдин вахтунда серенжемдин иштиракчийри тахминан 20 километрдин мензил михьна, нетижада кьуд самосвал машин ацлай зирзибил кьватлна.

Мяркатдин эхирдай, адет хъанвайвал, нетижаяр кьуна: серенжемда, алатай йисуз хьиз, Унцукул хуьруьн 2-нумрадин мектебдин аялар ва муаллимар гьалиб хъана. Абуру Ирганайдин ГЭС-дин плотинадин патавай 320 чувал зирзибил кьватлна - им алатай йисуз абуру кьватлайдалай саки 30 процентдин артух я.

Гьалиб хъайи командадиз гьилий-гьилиз кьедей кубок гана. Идалайни гьейри, “РусГидродин” Дагьустандин филиалдин патай пишкешралди серенжемдин виридалайни активный иштиракчийр, мектебрин векилар ва мугьманар кьейдна. Кьетлен пишкеш Ирганайдин мектебда кьелзавай аялди кьазанмишна - адаз Ирганайдин цин гьамбарханадай тир хьалхьас хьипрен кьаб (панцирь) жагьана.

“РусГидродин” Дагьустандин филиалди чи районда гьар йисуз “ОБЕРЕГАЙ” серенжем кьиле тухузва, - лагьана Шамилкьаладин умуми образованидин школадин директор Гьазимеьгамед Гьазимеьгамедова серенжемдин нетижаяр кьадайла. - Чаз якьиндаказ аквазва хьи, и мяркат себеб яз неинки Ирганайдин цин гьамбарханадин кьерехар михь, гьакни, чи аялар, члехибуру авайдалай хъсан, абуру хайи тлебиатдив эгечзавай тегьер дегиш жезва”.

Мергьяматлувилини ва экология хуьнихъ элкьуьрнавай “ОБЕРЕГАЙ” серенжем 2009-йисалай тухузва. Адан макьсад акьалтзавай несил дуьз тербиядалди члехи хъун ва гидроэлектростанциядин цин гьамбарханадин кьерехар зирзибилдик михь авун я. И серенжемди йисалай-суз артух иштиракчийр желбзава.

Лезгистан машгъур авур хва

Ишреф ЖАВАТОВ

Къенин зи суьгъбет халисан пешекар, датана инсанрин сагъламвиллин къаравулда акъвазай лезги хва - **МУТАЛИБОВ Султан Мегъамедовича**кай я. Султан 1926-йисуз Сулейман-Стальский райондин Агъа Сталрин хуьре багъманчи Мегъамед бубадин ва берекатлу суфрадин сагъиб, дилавар дишегъли Умужатан хизанда дидедиз хъана. Хуьруьн мектеб хъсан чирвилер аваз куьтягнавай жегъил-жаван Султан Орджоникидзе шегъердин мединститутдик экечна, келзавай йисара ада гъамиша вини дережадин стипендия къачуз хъана.

Вуз агалкунралди куьтягъай шумал буй-бухах авай, хуш къилихрин зиринг дагъви духтурвал ийиз Бурят-Монголиядиз рекъе туна. Ина, Заиграево шегъерда, ва хиве авай кеспи кыле тухун патал чарасуз алатар авачир больницада кваллахдив эгечна. Больницадиз духтурдивай чара кланз къезвай начагъ инсанрин къадарни гзаф тир: ийиз Бурятиядай, Забайкальедай гил-квач ханвайбур, купулри акажарнавайбур, буюркъуь рад дакунвайбур, хуквадин, ратарин азарар, стоматит, трахома ва маса уьзурар авайбур къабулиз, ада сагъар хъийиз хъана. Ажалдикай къутармишна кланзавайбур адетдин столрал къаткурна, лампайрин экверин куьмекалди операцияр ийиз, гъата гъа ихътин шартара аялар хазвай дишегълиярни къабулиз хъана.

Жегъил духтурдин ери твар Бурятиядин вири районра чкъана, адан къилив лап яргал мензилрай дердиниз дава-дарман ийиз къезвайбурун къадар са къатда артух жез хъана. Къе йисуз ихътин четин шартара кваллахайдалай къулухъ адиз Казанда авай пешекарвиллин дережа хкаждай ругуд вацран курсариз эвер гана. Ина машгъур духтуррин, профессорин регъбервилек кваз вичин чирвилерин ери хкажна, Султан элкъвена мад Бурятиядиз хтана. Гила ада жигеррал, лекъерал, дуркунрал, ратарал операцияр ийиз, бархунар, гангрена сагъар хъийиз хъана. Мад са шумуд йисуз ина къуллугъ хъувурдалай къулухъ Казань шегъердин ракъун рекъерин больницадин регъберди Султан духтурдиз и больницадин хирургвал ийиз хтун теклифна.

Казань хътин медицинадин чехи центрада ада вич бажарагълу, яратмишдай алакьунар авай пешекар тирди раижна: гъар жуьре операцияр агалкунралди ийиз хъана, гъа са вахтунда вичи идалай вилик чирвилер хкажай курсара, медучилищеда урологиядай лекциярни келлиз хъана. Гъа ик, Казань шегъердай ва Татарстандай къеце патайни, гъата Москвадайни Султанан патав нуфузлу чиновникар къез хъана.

Са сеферда больницада хирургиядин умуми отделенидин заведующий хъадай конкурс тухванай. Конкурсда иштираккай вад хирургдикай пешедай дерин чирвилер авай духтур Султан сад лагъай чка къунай, анин заведующийвиллин везифа пакдиз къилиз акъудиз хъанай. Гъа и чивазу ада затни арадал алачир идаара урологиядин отделение тешкилна ва ам алай аямдин медицинадин алатралди тадаракламишна. Гъа ина Султанакай сад лагъай дережадин уролог хъана. Ада машгъур артист Юрий Никулиназ лап четин операция авуна, ам тамамдаказ сагъар хъувуна. Татарстандин ва Россиядин лайихлу духтур, медицинадин илимрин доктор А.А.Агафонова инанмишвилелди къейднай: "Заз ихътин гъунар авай хирург операцияр ийидай вахтара акуна, ам Аллагъдин патай пай ганвай, къизилдин гъилер квай инсан я".

Садра больницадиз, подъемный кран галкъана къенер вири винел акъатна, къурс хъанваз са жегъил итим гъанвай. Хирургди, вири органар чка-чкадал эхцигна, ам сагъар хъувуна. Ада гъак аялар тежезвай цудралди дишегълиярини операцияр авуна, са тлимил вахт арадай феиляла, абуроз сагълам аялар жез башламишна.

Ихътин мисалар Султан духтурдин тежрибадай гзаф гъиз жеда. Машгъур онколог С.М.Сигала са шумудра Султан Мегъамедовичаз диссертация кхьин теклифнай. "Начагъбур сагъар хъувун важиблу кар я, азарлуяр квалчел акъалдар хъувун виридалайни хъсан диссертация кхьин я", - лагъана жаваб ганай хирургди. Гаф кватай чкадал лагъана кланда: Султан духтур садрани машгъурвилехъ гелкъвенач, машгъурвал вич адан гуьгъуна къекъез хъана. Султана кыникъикай къутармишай Казандин консерваториядин профессор С.А.Казаква ик лагъанай: "Султан Аллагъди ганвай хирург я, инсандин чан къутармишун адал ихтибар ийиз жеда. За, юк агъузана, адаз икрамзава".

Султан Мегъамедовичан виликан ученик, адан регъбервилек кваз кваллахай хирург А.Къ.Къадиров пешедай кваллах ийиз Америкадиз акъатна. Султан духтурдин тварцел ракъурнавай чарче ада ик хъенвай: "Гуьрметлу Султан духтур! За ина ви тежриба ишлемишиз кваллахзава, ина а тежрибадикай гъич са хабарни авач. Ина, къариблудха, заз куьн алай аямдин лап машгъур хирург-уролог тирди чир хъана".

Султан духтурдин тварцел ракъурнавай ихътин чарарин сан-гъисаб лап гзаф я.

Султан Мегъамедовича вичин умуьрдин 82 йисакай 57 йис хирургвиллин рекъе кечирмишна, инсанар ажалдин къармахрай акъудна. Кваллахзавай йисара Султан духтур гзаф тебрикриз, чухсагъулриз, гуьрметдин грамотайриз, премийриз лайихлу хъана. Ам "СССРдин здравоохраненидин отличник", "Гъакъисагъвиллин зегъметдай", "Зегъметдин ветеран" медалрин сагъибни я. Бажарагълу хирург-уролог 82-йисан яшда аваз 2008-йисуз кечмиш хъана. Рагъмет хъурай вичиз. Амин!

Къастунал клеви хъайила

Ферид ВАГЪАБОВ

Мегъарамдхуьруьн райондин Советский хуьруьн "Фрунзенский" совхоздин тракторист рагъметлу Шагъгъуьсейнов Байрамани Загъидатан хизанда 5 аял (3 хвани 2 руш) чехи жезвай. Школадиз келлиз феиляла, и хизандай акъатай аялрилай са муаллимдини наразивал авурди туш. Абуру вирида хъсан къиметралди, тербия, къанажагъ аваз школа акъалтарна, гъарма сад са пешедин иеси яз, чпин хуси квал -югъ хъана дуланмиш жезва.

Зи къенин суьгъбетни и гуьрметлу хизанда чехи хъайи пуд лагъай веледдикай - Гуьлакай я.

Адаз гъеле гъевчи чивалай вичикай къилин образование авай тежрибалу духтур хъунин мурад авай. "Зи Насруллагъ халу духтур я, зи халадин руш Жамията духтурвал келзава. Зазни духтур жез кланзава", - лугъуз тикрардай. Тарсарал ам гзаф алахъдай, кваллин тапшуругъ къилиз акъуд тавунмаз ксудачир. Гзаф вахтара бубади; "Гъикъван келда вуна, я чан руш, профессор жедайвал туш вакай. Бес я келайди, къарагъ, ял ягъа, ксус" - лугъудай.

Профессор, чан дах, тахъайтани, духтур закай жедайдал за клусни шак гъизвач, - лагъана вичин таб-дафтар кватл хъийидай.

Школа акъалтарай йисуз, адет яз, аялри келлиз гъиниз фидатла лугъуз, гзаф веревирдер ийида. Амма, Гуьла хъанавай пеше, келлиз фидай чка тестикъ тир. Ада вичин документар Харьковдин мединститутдиз вугана. Зегъметар Гуьла пара къачуна, таниш тушир шегъерда вичин къил акъудна. Экзаменарни пис вахканач. Амма, институтдик акатдай баллар бес тахъун себеб яз, ам конкурсдай акъатна. Гуьл экъвена хуьруьз хтана, перт хъанатани, винел акъуднач, ам "Фрунзенский" совхоздиз кваллах фена. Бригадирди гъиниз ракъурнатла, гъана кваллах авуна. Гъар са кардив ашкъи аваз

эгечна ва бригадир, галай рабочияр рази жедайвал кваллахни авуна. Ктабривай Гуьл къерех хъанач. Гъар экуьнахъ кваллахдал фидайла, адан чантада биологиядинни, химиядин ктабарни жедай. Ял ядай вахтунда абур келдай, тикрардай.

1980-йисара райондин "Фрунзенский" совхозда вири патарихъай гъакъисагъвилелди, тешкиллувилелди кваллахзавай комсомолрин организация авай. Жегъилри совхоздин фермада, гаражда, багълара, салара, парника кваллахзавай. Комсомолдин комитетдин член тир Гуьл гъафтейралди кваллахиз фермадиз, гараждиз фидай.

Къвед лагъай йисузни Гуьл экзаменар вахкуз Харьковдин мединститутдиз фена. И сефердани адаз вуздин студенткавал къисмет хъанач. Ятани, къастунал клевиз акъвазнавай лезги руша вичин фикир дегишарнач.

Ци хъаначтла, къведай йисуз жеда, иншаллагъ, лагъана. 1981-йисуз Шагъгъуьсейнова Гуьл Дагъустандин мединститутдин (гилан академия) гъазурлухвиллин курсарик экечна. Адаз гила къе йисуз совхозда кваллахай зегъметдин стажни хъанвай. Курсар куьтягъайдалай гуьгъуьниз институтдик экечдай экзаменарни хъсан къиметралди вахкана. Институтдиз къабулнавайбурун фамилияр авай сиягъда вичин фамилияни акурла, Гуьлан вилер шадвиллин накъварив ацана. Гъа ик, 1982-йисуз Шагъгъуьсейнова Гуьл вичин мураддив агакъна. Адакай Да-

гъустандин мединститутдин студентка хъана. Ам институтдин общественный умуьрдикайни къерех хъанач. Юлдаши адал группадин старостадин, курсунин профсоюздин комитетдин башчивилин везифаяр ихтибарна. Вири и кваллахар намуслуказ кыле тухузвай Гуьл Байрамовна садрани тарсарайни гуьгъуьна амуькнач. Келдай йисара Гуьлани Забитов Тажудина чпин къисметар сад авуна. Туьквей хизан тешкилна.

1988-йисуз Забитова Гуьла агалкунралди мединститут акъалтарна. Ам вичин рикл алай пешедин сагъиб хъана. Ординатура ада меркездин РКБ-да куьтягъна.

1990-1995-йисара Гуьл Байрамовнади республикадин меркездин 1-нумрадин поликлиникада участковый духтур-терапевт яз кваллахна.

1995-1999-йисара ада Кяхулайда 3-нумрадин поликлиникада, 2000-2003-йисара шегъердин муниципальный гереотрический центрада зегъмет чулуна. Вири чкайра Гуьл Забитовади коллективдин, азарлуьрин патай еке гуьрмет ва авторитет къазанмишна.

2003-йисалай къилин категориядин духтур терапевт Гуьл Байрамовнади Республикадин медцентрадин поликлиникада кваллахзава. Ина районрай гъар юкьуз къезвай цудралди азарлуьриз килиг хъувуна абур (яни азарлуьри) ветеранрин госпиталдиз рекъе твазав.

Гуьл хъсан пешекар, гуьрметлу духтур хъиз, квалени аялрин рикл алай диде, вафалу кайванини я. Гуьлани адан умуьрдин юлдаш Забитов Тажидина, 3 велед хвена, чехи авуна. Чехи къе рушни, къилин образование къачуна, кар-кеспидик ква. Мурада школада 10 классда келзава.

Гъамиша инсанрин сагъламвиллин къайгъуда авай, гуьрметлу Гуьл духтур, къуй квехъ мадни еке агалкунар, чандин сагъвал хъурай, куьн рикле авай экуь мураддив агакърай!

"АЙБОЛИТ"

Чир хъун хъсан я

"Айболит" газетдай газурайди - Надият ВЕЛНЕВА

Зобдин азар авайбуруз агъадихъ галай рецептди хъсан куьмек гуда: къацу чкал аламай 10 клерецдал 0,5 л эрекъ илична са шумуд юкьуз тада. Ахпа йикъа 2 сеферда, фу тлуьрдалай гуьгъуьниз чайдин са тлуруна авайди хъвада.

Шекердин азар авайла ва ивидин давление хкаж хъанвайла, хуьрекдин къе тлуруна авай къурурнавай жумун пешерал, са стакан яд илична, 15 декъикъада цал эцигда. Ахпа йикъа пуд сеферда, фу нез 30 декъикъа амайла, хуьрекдин са тлуруна авайди хъвада.

Мадни давление хкаж хъанвайла, келемдин пуд пеш, са клунчл петрушка, 4-5 газар, ичин са пад (цилер галачиз) куьлуь авуна, миже хкудна, са сеферда хъвада. Им йикъан норма я. Сагъарунин курс - 10-12 югъ.

Минеральный цик хуьрекдин са тлуруна авай вирт ва лимондин са патакай хкуднавай миже хкуьрна, экуьнахъ фу нез 40 декъикъа амайла хъвада. Сагъарунин курс - 2 гъафте.

Лимондин ва я апельсиндин чкалар я регъведай машиндай авадарна, вирт хуькуьрна

(къадар гъикъван хъайитлани), йикъа пуд сеферда, фу недалди вилик чайдин са тлуруна авайди ишлемишда. Сагъарунин курс - 10 югъ. И рецептди давление къайдадик кутада.

Рикл тазвайла, ксудалди вилик анривай балзам "звездочка" гуьцна, чими шарф алчукна тада. Экуьнахъ талдин гелни амуькдач.

Къил тазвайла, хуьрекдин са тлуруна авай душица хъчарал 0,5 л гразвай яд илична, 30 декъикъада тада. Ахпа йикъа 2 сеферда 1/2 стаканда авайди хъвада.

Чулав ва я къацу чай демда туна, аниз са тлуруна авай пурнияр вегъена хъвайитла, къилин тал секин жеда.

Мадни, къил тазвайла, хуьрекдин са тлуруна авай зверобойдин хъчарал са стаканда авай гразвай яд илична, 15 декъикъада града. Ахпа ам куьзна, йикъа пуд сеферда хуьрекдин са тлуруна авайди хъвада.

Тупларин арайрик хамунин азар, царнах квайла, кишмишар куьлуь авуна, анривай гуьцда.

Далу тазвайла, вирт, семечкайрин гъери ва прополисдин настойка (сад хътин паяр) садака какадарна, са чарчел вегъена, тазвай чкадал эцигда.

Яхцурни цлувад йисуз бахтлувилин рекъе

ЧИ ХИЗАНАР

Хазран КЪАСУМОВ

Бахт. Яраб ам квекай ибарат ятга? Мал-девлет хьун - им бахтлувал яз гьисабзава садбуру. Туьквей хизан, ферли веледар хьун бахтлувал яз аквазва квед лагъайбуруз. Еке къуллугъдал хьун бахтлувал яз аквазва масадбуруз. Бахтлувал маса уьлчмейрай аквазайбуруни ава.

САНАЛ яшамеш жез 55 йис хьанвай, Сулейман-Стальский районда, республикадани чпиз халкъдин патай еке гьурмет авай **Меъгамедрасул ва Селимат АЛЛАГЪВЕРДИЕВ-РИЗ** за "Бахтлувал квекай ибарат я?" суал гана.

- Чун арада гьурмет-хатур аваз санал зур асирдилай виниз яшамеш жезва, ферли веледар, чаз уьмуьрда шад легъезар гузвай хтулар, птуларни ава, яргъал йисара чна рикI алай пешейрин иесияр яз кваллахни авуна, вири ибур, чи фикрдалди, бахтлувилин лишанар я, - жаваб гана чаз гьурметлу инсанри.

Малум тирвал, 2008-йисалай чи уьлкведа яргъал йисара санал яшамеш жезвай, обществодиз вафалу веледар тербияламышай хизанриз гьукуматди "За любовь и верность" медаль гузва. Райондай и медалриз и йисара 18 хизан, алай йисуз лагъайтIа, Меъгамедрасул ва Селимат Аллагъвердиеврин хизанни лайихлу хьана. Медаларни абурув, кваллиз атана, шад гьалара Сулейман-Стальский райондин кьил Нариман Абдулмуталибова, райондин администрациядин кьилин 1-заместитель Лацис Оружева, агъалияр яшайишдин жигъетдай хуьдай управленидин начальник Жавидин Бремова вахкана.

Меъгамедрасулни Селимат Аллагъвердиевар инсанар патал карасуз герек пешейрин сагъибар я - сад духтур, мукьуди - муаллим.

Чина берекатдин нур авай меърибан дишегъли тир Селимат Абдулмежидовна 1939-йисан 9-июлдиз Алкъвадрин хуьре савадлу хизанда дидедиз хьана. Адан дах районда тIвар-ван авай муаллим тир. Жегил руша Дербент шегъерда дагъвийрин интернатда келна, дахдин рехъ давамарунин мураддалди 1957-йисуз Буйнакс шегъерда дишегълийрин педучилищедик экечна. Анаг акьалтIарайдалай инихъ Селимат Абдулмежидовнади та пенсиядиз экъечIай 1995-йисалди, Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкъван школада муаллимвиле кIвалахна. (Ада ДГУ-дин филологиядин факультетни заочникаказ акьалтIарна). И йисара ада цIудралди гадаарни рушар уьмуьрдин шегъердал акьудна, гзафбурукай алимар, чехи къуллугъчияр, хьсан пешекарар хьанва. Са шумуд йисуз С.Аллагъвердиевади райондин образованидин управленида методиствални авуна.

Яргъал йисара образованидин хиле гьакъсагъвилелди зегъмет цIугунай С.Аллагъвердиевадиз "Дагъустан Республикадин халкъдин

просвещенидин отличник", "Старший учитель" гьурметдин тIварар, "Зегъметдин ветеран" медаль, 20-дав агакъна грамотаяр ганва.

Меъгамедрасул Гъажимеъгамедович 1935-йисан 7-апрелдиз Вина СтIалрин хуьре дидедиз хьана. Адан 3 йис хьайила, диде рагъметдиз 1941-йисуз дах - фронтдиз фе-на. Украинадин чилерал женгера игитвилелди телеф хьайи ам Кировоградский областда стхавилин сураа кучуднава.

Лап жаванзамаз етим хьайи Меъгамедрасул имийри, халайри, халуьри хвена. Ада 1952-йисуз Къасумхуьруьн юкъван школа, 1958-йисуз Дагъустандин государствен-ный медицинадин институт акьалтIарна. Гъа и йисуз ам Къасумхуьруьн райондин центральный больницадиз кIвалахал ракъурна. Сифте йикъарилай вич чирвилер авай, хьянавай пешедал рикI алай духтур яз къалурай М. Аллагъвердиев къуллугъдин кларарайни фад-фад винелди хжаж хьана: терапевт, терапевтический отделенидин заведующий ва 1974-йисалай 1997-йисалди ЦРБ-дин кьилин духтур. Сагъламвилин гьал са акьван хьсан туширтIани, больницадин руководстводин тIалабуналди Меъгамедрасул Гъажимеъгамедовича мад 13 йисуз терапевтвиле кIвалах хьувуна. Хьсан пешекарар виринра герек я эхир.

ЦРБ-дин кьилин духтурвиле кIвалахдай йисара М.Г. Аллагъвердиева анин материально-технический база мягъкемарна, 1985-1990-йисара поликлиника эцигна, ам ишлемшиз вахкана, фельдшервилинни акушервилин са шумуд пункт врачевный амбулаторийриз элкьурна. Меъгамедрасул Гъажимеъгамедович кьиле аваз ЦРБ-дин духтурри районда ваба, дифтерия, брюшной тиф хьтин азаррин вилик пад къуна.

М.Г. Аллагъвердиеван намуслу зегъмет "СССР-дин здравоохраненидин отличник", "Дагъустан Республикадин лайихлу духтур" лагъай гьурметдин тIварар, "Зегъметдин ветеран" медаль гуналди къейдна, 15 йисалай гзаф вахтунда ам Райсоветдин депутатвилени хьана.

Завай абуруз "Куьн эвленмиш хьайи вахт, йис рикIел аламани?" лагъана суал тагана акъвазиз хьанач.

- Мегер им рикIелай алатдай кар яни? - суалдин къайдада, сивел хьвер алаз лагъана Меъгамедрасул Гъажимеъгамедовича. - 1961-йисан 16-апрелдиз чи мехъер хьайиди я.

Ингъе, 55-йисалай виниз я чун санал яшамеш жез.

- Лугъуда хьи, чурьуькар, ве-кьи рафтарвилер тахъай хизанар жедач...

- Ваъ, ваъ, зун чаз гуз кланзавай суалдин гъавурда акьуна, вун кландатIа чIалахъ хуьхъ, кландатIа - ваъ, чи хизанда садрани чурьуьк, къалкъиж хьайиди туш, - зи сиве гаф амаз лагъана Селимат Абдулмежидовнади. - Гъар са хизанда гьакI хьунни лазим я. Диде-бубадин алакьайрилай, рафтарвилерилай велерини чешне къачузва эхир.

Веледрикай рахайтIа, Меъгамедрасул Гъажимеъгамедовичани Селимат Абдулмежидовнади 4 аял хвена, тербияламышна, виридаз кьилин образование гана. ИкI, чIехи руш Шамсията райондин агъалияр яшайишдин жигъетдай хуьдай управленида отделдин начальниквиле, Пятигорскдин фармацевтический институт акьалтIарай Светланади аптекадин заведующийдин заместителвиле, Селмината райондин централизованный бухгалтерияда бухгалтервиле кIвалахзава. Диде-бубади хь авай са хци - Шихгьасана Дагъустандин хуьруьн майишаддин академиядин экономический факультет акьалтIарна, махсус къурулушдин жергейра къуллугъзава, ам ФСБ-дин полковник я.

10 хтулди ва 5 птулди Меъгамедрасул ва Селимат Аллагъвердиеврин гъар са юг мадни цIацIи ийизва, абуруз шадвал, уьмуьрдал къарувал, руьгъдин секинвал гузва.

Чаз хтулрикай сада хъ - алай йисуз юкъван школа къизилдин медалдалди акьалтIарай Зейнаб Гьасанбеговади хъ галаз суьгъбетардай мумкинвални хьана.

- ЧIехи дидени буба заз дуньядал виридалайни багъа инсанар я, - лугъузва Зейнаба. - Заз абуру неинки чи, хтулринни птулрин, гьакIни маса инсандин кефи хана садрани акурди туш, за абурал гьахъ-лудаказ дамахзава, абур уьмуьрда феи ва физвай рехъ чаз чешне я. Мецин ширинвал, хиве авай ве-зифайрив жавабдарвал гьисс авуналди эгечIун, хуьр-жемат патал баркаллу крар авун, масадбуруз жедай куьмек гун, дуьз меслят къалурун - ибур зи чIехи бубадишни дидедиз хас лишанар я. Абуру хъ яргъал йисарин уьмуьрар, хушбахтлувал хьун клан я заз.

Гила заз "Бахтлувал квекай ибарат я?" суалдиз жавабни жагъана.

Къуй бахтлу хизанрин, инсанрин къадар Лезгистанда, республикада, виринра мадни артух хуьрай!

Информация Прокуратуры Республики Дагестан

Законодателем наряду с установлением уголовной ответственности за организацию незаконного вооруженного формирования или участия в нем (ст. 208 УК РФ), предусмотрены и основания освобождения от нее. Так, согласно примечанию к ст. 208 УК РФ лицо, добровольно прекратившее участие в незаконном вооруженном формировании и сдавшее оружие, освобождается от уголовной ответственности, если в его действиях не содержится иного состава преступления.

В соответствии с п. 30 постановления Пленума Верховного суда Российской Федерации от 09.02.2012 №1 "О некоторых вопросах судебной практики по уголовным делам о преступлениях террористической направленности" добровольность прекращения участия в незаконном вооруженном формировании заключается в прекращении участия в этом формировании по собственной воле лица при наличии у него объективной возможности продолжить такое участие.

Под лицами, сдавшими оружие, следует понимать участников незаконных вооруженных формирований, которые сдали органам власти имеющееся у них оружие либо указали места его хранения. Участник незаконного вооруженного формирования, в силу возложенных на него обязанностей не обладающий оружием, может быть освобожден от уголовной ответственности на том основании, что он добровольно прекратил участие в незаконном вооруженном формировании и сообщил об этом органам власти.

Таким образом, лицо, которое добровольно прекратило участие в незаконном вооруженном формировании с соблюдением вышеуказанных условий, подлежит освобождению от уголовной ответственности.

Дополнение УФСБ России по РД

Согласно примечанию к ст. 205.5 УК РФ, лицо, добровольно прекратившее участие в деятельности организации, которая в соответствии с законодательством Российской Федерации признана террористической, освобождается от уголовной ответственности, если в его действиях не содержится иного состава преступления. Не может признаваться добровольным прекращение участия в деятельности организации, которая в соответствии с законодательством Российской Федерации признана террористической, в момент или после задержания лица либо в момент или после начала производства в отношении его и заведомо для него следственных либо иных процессуальных действий.

Действие этого поощрительного примечания не распространяется на организаторов деятельности террористической организации.

Бегьерлу кIвалахдиз лайихлу кьимет

Нариман КЪАРИБОВ

Дербент шегъердин кьил Малик Баглиева са десте муаллимрив ва аялрин бахчайрин тербиячийрив "РД-дин образованидин отличник" тIвар гуни лишанар, республикадин образованидинни илимдин министерстводин, гьакIни Дербент шегъердин округдин гьурметдин грамотаяр ва дипломар вахкана.

Наградайриз лайихлу хьайибурун жергеда: "Президент" прогимназиядин муаллим Зарема Абдуллаева, шегъердин 19-нумрадин юкъван мектебдин ингилис чIалан муаллим Гуьлуьшан Хангъамедова, туризмдинни краеведенидин центрадин директор Наида Асланова, 15-нумрадин юкъван мектебдин математикадин муаллим Зарият Меъгамедова, шегъердин образованидин управленидин начальникдин заместитель Виталий Зотов ва са жерге маса кIвенкIевичи муаллимар авай.

Вирироссиядин ассоциациядин членарвилез къабулнава

Дербентдин тарихдинни архитектурадин ва художественный музей-заповедникдин гзаф къуллугъчийри чпин дурумлу кIвалахдалди чи республикадин къецепатарани гьурмет къазанмишнава, абур жуьреба-жуьре дережайрин наградайриз, гьурметдин тIварариз лайихлу хьанва.

Къадим шегъерда авай дуньядин культурайрин ва динрин музейдин директор Диана Гьасановади "ЛГ"-дин корреспондентдиз хабар гайивал, ам ва музейдин къуллугъчийр тир Карина Мососова ва Любовь Исакова и мукьвара Россиядин искусствоведрин Ассоциациядин (АИС) членарвиле къабулнава.

Членвилин удостоверение абурув и мукьвара гъа и музейда шикилрин "Тайники души джуури" - выставка (алай вахтунда чеб къецепатан уьлквейра яшамеш жезвай чувудар-дербентвийр тир художникрин) ачухдайла, Дагъустанда АИС-дин региональный отделенидин председатель Жамиля Дагировади вахкана.

РикIел хкана кланда хьи, Россиядин искусствоведрин ассоциациядин жергейра вири санлай 1800-далайни гзаф активистар ава. Абурукай гила 13 кас дагъустанвийр я.

Еридин винизвиляй - дипломар

МЯРЕКАТАР

Гуьмира ЗАКУЕВА

Кеферпатав Кавказдин багьманчивилинни узьумчивилин рекьяй зональный илимдинни ахтармишунрин институтда (Краснодар шегьер) илимдин идара тешкилай йикъалай инихь 85 йис тамам хьунихь галаз алакьалу шадвилин мярекатар кыле фена. И мярекатра Франциядай, Китайдай, СНГ-дин улквейрай тир, гьакни Россиядин маса регионрин ва Дагъустандин делегацияри иштиракна. Мегьарамдхуьруьн райондин патай и мярекатра "Хуьруьн майишатдин отдел" МКУ-дин директор **Къазиагьмед БУКАРОВА** иштиракна. Чи республикадин делегациядик гьакни "Дагъустандин узьумчивилинни майвачивилин селекцидин тежрибадин станция" ФГБНУ-дин векилар ва ДГУ-дин Дербентда авай филиалдин директордин илимдин рекьяй заместитель **Раидин КЪАЗАГЬМЕДОВ** квай.

руьн майишатдин ва хаммал гьалдай промышленностдин министерстводин ва "Россиядин узьумчийрин ва чехирчийрин союз" НО-дин къаюмвлик кваз тешкилнавай фестивалдин сергьятра ава ватандин селекцидин нетижада арадал атанвай сортарин ципицрикай хкуднавай чехирчивилин продукциядин конкурс тешкилнавай. Конкурсыз Мегьарамдхуьруьн райондин хуьруьн майишатдин зегьметчийри хкуднавай чпис тешпигь авачир жуьредин квалитин чехиррин чешнеярни тухванвай.

Чпис тешпигь авачир "Антицея" чехирар дадмишдай международный конкурсдал майдандиз акьуднавай чехиррин еридин винизвиляй "Россиядин узьумчийрин ва чехирчийрин союз" НО-дин президент Е.Егорова Мегьарамдхуьруьн райондин Ярагь-Къазмайя хуьруьн агьали **Ариф ГЪАЖИЕВАЗ** ва Оружба хуьруьн агьали **Раид ЯРАЛИЕВАЗ** дипломар гана.

Конференциядин иштиракчийри пленарный заседанийра, селекцидин

Юбилей кьейд авунин сергьятра аваз 7-9-сентябрдиз илимдин идарада "Багьманчивил, узьумчивил, чехирчивил кьечепатай гызвай суьрсет ватанда гьасилзавайдалди эвезун илимдин чирвилералди таъминарун" темадай международный илимдинни тежрибадин конференция кыле тухвана. Мярекатдал институтда арадал гьанвай бегьерлу сортар, тлур гудай кьелемар, технологияр раижна.

Идалайни гьейри, 5-6-сентябрдиз "Россиядин чпис тешпигь авачир "Антицея-2016" чехирар" лишандик кваз чехирдин международный фестиваль хьана. Краснодарский крайдин хуь-

майданрин квалыхра иштиракна, Краснодарский крайдин емишчивилин ва узьумчивилин рекьяй зурба майишатар гьасилзавай суьрсетдихь галаз таниш жедай майданрал фена.

85 йисан вахтунда тежрибадин станциядикай багьманчивилинни узьумчивилин рекьяй илимдинни ахтармишунрин институт хьана. 1931-йисуз "Сад-Гигант" совхоздин бинедаллаз арадал гьайи институт кье тежрибадинни производстводин зурба база авай центр я.

Институтдин алмирин алай аямдин технологияр неинки Россияда, гьакни кьечепатав улквейрани еке кьиметдиз лайихлу хьанва.

Кьулай яшайиш патал

Нариман КЪАРИБОВ

Чи республикадин маса шегьерра хьиз, Дербентдани лап гзаф йисар инлай вилик эцигнавай ва бинедилай ремонт авун герекзавай яшайишдин са шумуд квал ава. Кьейдна кланда хьи, а дараматар вири гзаф квартирайрикай ибаратбур я.

Махачкьала, Каспийск, Избербаш, Буйнакск ва амай шегьерра хьиз, кап-ремонтдин куьруь вахтунин программдин бинедаллаз, алай вахтунда кьадим шегьердани куьргьне хьанвай пуд квалер ремонт авунин квалыхар кыле тухузва ва и кар гылевай йисан эхирдалди тамамардайвал я.

Гимийрин маршрут ахьайда

Эхиримжи вахтара Дагъустандин этрефайра Каспий гьуьлелни туристивилин маршруттар кардик кутун патал рахунар кыле физва. И кардин гьакьиндай августдин эхирра чи Республикадин Кьил Р.Абдулатипованни "Росморпорт" ФГУП-дин генеральный директор А.Тарасенковдин гуьруьшдин вахтундани гегьенш ихтилатар хьана.

Рахунрин вахтунда Махачкьаладинни Дербентдин арада пассажиррин гимийрин круизный маршрутти кардик кутунихь чи республикада туризм гегьеншарунин барадай члехи метлеб авайди кьейдна.

Эсер мус жедатла?

Шагьабудин ШАБАТОВ

Чи хуьре (Цийи Макьа) Ватандин Члехи дяедин иштиракчи, акьалтзавай несил инсанпересвили, ватанпересвили руьгьдаллаз тербияламишун патал вири мярекатра иштиракиз хьайи Усман халу лугьудай гьуьрметлу инсан авай. Са сеферда ада чаз ихтин суьгьбет авунай.

Вич ветеранрин дестедихь галаз Прибалтикадин республикайра экскурсияда авай члавуз, Вильнюс шегьерда кьекьведайла, вичивай гыле авай пьапрусдин кьатл куьчедал гадарун хьаналдай. Кулухьай са руш атана, вичиз лагьаналда: "Халу, а пьапрусдин кьатл вахчуна, рекьин кьерехда авай урнадиз вегь". Руша лагьайвал авуналдай вичи, кьилиз кьута вегьей кьван тларни хьаналдай вичиз. 70 йисуз юлдашвал авур а пьапрусни вичи члугун хьувуначалдай. Ада ихтилат кимел, инсанар кьатл жезвай кхайрал гьамиша эзбердай ва михьвилер авуниз эвер гудай.

Са шумуд йис идалай вилик, чун са шумуд кас Агьа Макьаз ял гьяз хьфенвай. Чун хкведайла, Дербентдин автостанциядин начальник Новаи Бутаева машинда еке чулав са пакетни эхцигна. Чна анай чаз нисияр, члемерни кьачунвай. "Лезги газетдин" политотделдин редактор Нариман Ибрагьимова завай явашдиз, Новаидив пакетар гзаф хьана хьи, лагьана хабар кьуна. Ништа, лагьана за. Хтана чун Майрудинан варцел. Новаиди вичив гьай шейэр авудна, ахпа лагьана:

- Яда, Майрудин, и пакетни вахчу.
- Ам зиди туш, - жаваб гана ада.

- Ам за чун гьамиша ацукьзавай чкадилай кьватнавай зирзибилар я. Куь гьаятда тур, куь зирзибиларихь галаз амни гадар ман, за гила ам Дербентдиз хутахдач кьван?! Чун ада авур и кардал мягьтел хьанай ва и кар баркалуди тирди аннамишна.

Рамазан Абдулатипова вич РД-дин Кьил хьайи йикъалай инихь, республикада михьвилер хуьн патал женг члугунин месэладиз еке фикир гузва. А женг кьенин юкьузни давам жезма. Им лап важиблу месэла тирдал шак гьиз жедач. Гьавилай улкведин кьили 2017-йис Экологиядин йис яз малумарун дубьушдин кар туш жеда.

Авайвал лагьайтла, михьвилер авунин патахьай дегишвилер гзаф хьанва.

Районрин кылерин хуьрерин администрацияр, карханайрин, идарайрин регьберар и кардал желб ийиз хьана. Ида вичин нетижарни гана. Амма, гьайиф хьи, гьикьван тлалабунар, истемешунар, туьмбугьар ийизватлани, гзафбуруз эсер жезвач.

Сулейман-Стальский райондин сергьятдай Агьул, Хив ва Кьурагь районрин агьалияр шегьерриз физ-хквезва. Гзафбуруз зирзибилар авай пакетар, баклашкаяр, тлуьр банарин чкалар дакаррай шегьердин кьерехриз гадарзава. Нетижада, рекьерин, коммунальный майишатрин рабочияр абур кьватлун патал гьар юкьуз женгина жезва. Райондин сергьятда лагьайтла, зирзибилар вегьедай махсус хьуртар тешкилнаватлани, гьар хуьре, гьар са касдин варцел физ, зирзибилар кьватлдай машина кардик кватлани, бязи хизанриз чеб авай кьацай экьечиз клан жезвач.

Районда гьар гьафтедин совещанийрал, чкадин КТВ-дин каналдай михьвилер авунин патахьай эвер гузватлани, нетихаяр тарифдай хьтинбур жезвач. Райондин Общественный палатадин, яшлугурун Советдин председателар, гьуьрметлу инсанар гьикьван КТВ-дай халкьдихь галаз рахайтлани, гзафбуруз михьвал сагьламвилин замин тирди риклелай ракурзава. Гила анжах кьелелай жермеяр авунал элячлани кланзава.

Михьвилерихь галаз сад хьиз, районда мад са хци, гьализ тежезвай месэла ава. Амни хуьрерин жемьатрин малар, хипер, кьазар, уьндуйшкаяр шегьере рекье хьуникай ибарат я. Хуьрера нехирар авач, малар иесийри гуьзчивал алачиз ахьайзава. Нетижада, абур салариз, багьлариз, бустанриз еке зиянар гунилай гьейри, рекьера машинрин гьерекатдизни члехи манийвал ийизва. Шумудан малар машинрик акатиз рекьизва, машина куьквар жезва. Иеси акьатзавач, акьатайтлани, им зи мал туш лугьуз, хиве кьазвач. Вучиз лагьайтла, йифиз ахьай малдин иесидивай машин жагьай касди вичин машиндиз хьанвай зиян вахчузва эхир. Йифизни мал тахтайла, адан кьайгьуда авачир иеси гьихтинди хьурай?!

КТВ-дай, саки гьар юкьуз, малари машинрин гьерекатдиз гузвай зиянрикай, манийвилерикай лугьузватлани, Цийи Макьарин, Эминхуьруьн, Агьа Стал-Къазмайрин, Цийихуьруьн, Сейидрин хуьрерин жемьатрин маларин иесийриз эсер жезвач, "кицлер элукььзава, карванди рехь давамарзава". Малар нехирбандив гваз чуьлда хьун лазим я, машинрин рекье ваь.

Махачкьалада гуьзчивал алачиз ахьайнавай малариз махсус парахар эцигнавалда, куьчейра авай малар кьуна аниз хутахвалда. Ана абуроз вири шартларни тешкилнавалда, иеси акьатайла, акьатнавай вири харжар чкадал хкайла, иесидив вичин мал вахчузвалда. Баркалла чпис!

Рагьметлу Алдеров Сиражудин халу колхоздин председател тирла, ада жемьатдивай чпин маларин иесивал авун, кьацариз абур ахьай тавун тлалабалдай. Гафунин ван текьвез акурла, ада лагьаналдай: "Килиг, жемьатар, нин мал заз пакадилай кулухь кьаца ва маса зиянда акуртла, за ам хкана, туклуна, кьез пайда. Са кьвед-пуд йикъалай адиз акуна - кьаца мал ава. Кьаравулдиз ам хкваш тукьвадайвал лагьайла, кьаравулди "ам ви жунгав я, я председатель" лагьаналдай. "Зунни жемьатдикай я, а зи закон зазни талукь я" лагьана, хкана туклуна анал алай жемьатдиз пайналдай. Гьа йикъалай вирида чпин маларин иесивал ийиз хьаналдай.

Гила чи райондани гьахьтин кьеви серенжемар кьабулун чарасуз я. Тахьайтла эсер авач, жезвач. КТВ-дай ва маса районрин телеканалрай фландан мал кьахьнава, жагьай касдивай хабар авун тлалабзава лугьуз, малуматар гузва. Иеси авай мал вучиз кьахьзавайди я? Ам гуьзчивиликай вучиз хкудзавайди я?

Гьуьрметлу маларин иесияр! Куьди дубь туш. Мал чуьлда кланда, нехирда, я туш - жуван гуьзчивилик. Им са гатун вахтунда туш, хьуьтлуьзни шегьере рекье баят хьанвай малар жезва.

“Риклин гаф” газетдин рекьер

ИНТЕРВЬЮ

Мегьамед ИБРАГЬИМОВ

Алатай асирдин 80-90-йисар чи халкдин уьмуьрда гзаф четинбур ва зидвилер авайбур хьанай. А девир, члалан алим Гьахьверди Рамалданован гафаралди лагьайтла, “азадвал малумарай, халкдин гегенш кьатар гьерекадиз атай, лезгийрин умудри цуьк ахьайиз эгечай девир” тир. Азавдилел кьарувилени гиссер гьар са лезгиди вичелай алакьдай жуьреда кьалурзавай ва гьа девирда чи халкдин азавдилени ванцин рупоррикай садни “Риклин гаф” газет хьанай. Алай йисуз и газетдин сад лагьай нумра акьатайдалай инихь 25 йис тамам хьанва. И вакьидихь галаз алакьалу яз, мукьва-ра чун газетдин редактор хьайи Азиз МИРЗЕБЕГОВАХЪ галаз гуьруьшмиш хьана.

■ **Азиз муаллим, малум тирвал, 1991-йисуз куьне кьил кутуналди Азербайжанда сифте яз лезги члалал “Риклин гаф” твар алай газет акьатиз гатунна. Ам гьикл арадал атанай?**
- 1991-йисан июлдин вацра Кьуба патан шаирар, Кцлар шегьердин Муаллимрин квалел “Риклин гаф” твар алай эдебиятдин кваталдин нубатдин межлисда кватл хьанвай. Ана чи машгур шаир Забит Ризвановани иштиракзавай. Ада “Риклин гаф” кватлал регистрация авунин ва и кватлалдин чапдин орган - газет акьудунин месэла кьарагьарнай. Мярекатдин иштиракчийри и теклифар разивилелди кьабулнай. Газетдин редактор хьагьуникай ихтилат кватайла, мяркатдал алайбурукай сада, редакторвал Азизалай алакьда лагьана, зи твар кьунай. Зун и кардал рази тушир, вучиз лагьайтла газетдин редакторвал авун гьихьтин четин ва жавабдар кваллах ятла ва и кар хиве гьатайдалай кьулухь зи асайишдик квай кьил баладик акатдайди заз виликамаз чизвай. Амма Забит муаллимди залай гьил кьачуначир. Ада саки гужуналди и кар зи хиве тунай. “Риклин гаф” газетдин сад лагьай нумра лагьайтла, 1991-йисан июлдин вацра акьатна.

■ **Газет арадал гьунихь гьихьтин себелар авай? Редакциядин коллективдин вилик гьихьтин месэляар акьвазнавай? Газетдин кьурулуш гьихьтинди тир?**
- А йисара Азербайжанда лезги члалал акьатзавай я гьукьуматдин, я аслу тушир са газетни авачир. Кцлар райондин газетдин тек са чин тир лезги члалал акьатзавайди. Ихьтин девирда халкьдиз вичин дидед члалал акьатзавай газет, гьавани яд хьиз, герекзавай. Гьа ик, “Риклин гаф” Азербайжандин тарихда лезги члалал акьатай сад лагьай аслу тушир ва чи халкдин тарихдани эдебиятдин сад лагьай газет хьанай. Ам вацра са сефер акьудун пландик кутунвай. Анжах чалай аслу тушир себелралди, чавай ам гьа жуьреда акьудиз хьанач. Пулдин такьатар бес жезвачир. Чна газет, чи кьуватриз, мумкинвилериз килигна, акьудзавай. Эвел ам кьуд чиникай ибарат тир. Гуьгьуьнлай, мумкинвал хьайи дуьшуьшра, чна вкладыш алава хьийизвай. Яни, газет 4 чин ваь, 6 чин аваз акьатзавай.

■ **Ана гьихьтин материалар чапзавай?**
- Газетда ихьтин рубрикаяр авай:

“Бадедин сандухдай”, “Эдебиятдин ирсинай”, “Дуьньядин руьгьдин хазинадай”, “Рикел хкизвай тварар”, “Чакай вуч хьеней?”, “Чи арада амуькрай” (сатирадин ва юмордин пипл), “Илгьамдин чешме”, “Шаирдин архивдай”, “Тарихдин чинрай”, “Веревирдер авун патал материалар”, “Провинциядин хроника”, “Сиясат ва уьмуьр”, “Газетрин пиплерал кьейдер”, “Вакьаияр” ва масабур. И рубрикайрин тварарай малум жезвайвал, газетдин саки гьар са нумрада чи фольклордин чешнеяр (цийиз кватлनावайбур), эдебиятдин ирсинай жагьанвай цийи деллар, тарихдиз талукь тир цийи ахтармишунар, дидед члалаз, халкьдин медениятдиз, искусстводиз талукь материалар гузвай.

Газетда алай девирдин лезги авторизни майданар ачух тир. Литературадин процессдиз кьимет гузвай критикадин макьалаяр, чи шаиринни алимрин юбилейрихь галаз алакьалу материаларни акьатзавай. Диндиз, чи халкьдин арадай акьатай диндин алимриз талукь материалрини са кьадаар чка кьазвай. Мусурманрин пак ктаб тир Кьурьандин са бязи сурайрин гьам транслитерация, гьамни таржумаяр чапнай.

“Риклин гафуна” акьатзавайбур тек са Кьуба патан авторрин эсерар тушир. Газетдихь галаз А. Гуьлмегьамедов хьтин члалан зурба пешкарди, Хив райондин Хьукьварин хуьряй тир Аликбер Аликберов хьтин тарихдин алимди ва маса авторрини алакьа хуьзвай. Газет акьатзавай девирда чи халкьдин уьмуьрда кьиле фейи кьетлен са вакьияни, хци са месэла чна фикир тагана туначир. Гележегда, мумкинвал хьайитла, чаз газетдин вири нумраяр санал кватлна, абур кьилдин ктаб хьиз акьудиз кланзава. Гьа и жуьреда азербайжанвийри чпин сад лагьай газет тир “Экинчи” (“Лежбер”) акьуднава.

■ **Газет тек са Кьуба пата клелзавайни?**

- Ваь, вири Лезгистанда клелзавай. А йисара чи халкьдин милли мяркатар мукьвал-мукьвал тешкилзавай, анриз Лезгистандин вири пиплерай ватанпересар кватл жезвай. Абурун куьмекдалди чна газет вири Лезгистандив агакьарзавай.

■ **СССР чукуьниди гьулгьуладин лепейр пайда хьайи девирда газет акьудиз четин хьаначирни?**

- Гьам СССР-дин девирда, гьам перестройкадилай кьулухьни газет акьудиз четин тир. Газет кардик кутадалди чун чи эдебиятдин кватлал ва адан чапдин орган - “Риклин гаф” газет регистрация авун патал гзаф алахьнай. А члалан кьанунралди, эдебиятдин кватлал, общественный тешкилат хьиз, ам арадал атанвай мулкара кьейд авуна кланзавайди тир. Амма Кцлар райондин кьилевайбуру и кардик хев кутуначир. Идалай гьейри, Азербайжанда са чапханани чи газет акьудунал рази хьаначир, гьавилай чна адан гьар са нумра Мегьарамдуьруьн райондин типографияда акьудзавай.

■ **Гаф кватлай чкадал журналистрин коллективдикайни ихтилат авуртла жедачни?**

- Газетдихь, чна алай девирда фикрзавайвал, редакциядин дарамат ва журналистрин коллектив авачир. Газетдин крар - материалар кватлун, абур кьайдадиз гьун, цлалцлмарун - вири редактордин хиве авай. Газетдихь галаз хейлин шаирри, гьакьатчийри, публи-

цистри, алимри сих алакьаяр хуьзвай. Кьилди кьачуртла, Забит Ризванован, Иззет Шерифован, Байрам Салимован, Кьудрат Велиханован, Муьзеффер Меликмамедован, Бажиханум Исаевадин, Гьилал Аскерован, Медет Эрзиманован, Зерифа Кьасумовадин, Назир Тигьиржалвидин, Вакьиф Муьшкурвидин, Фехреддин Оружеван, Фикрет Хидирован, Самуддин Хидирован, Мегьамед Мегьманован ва масабурун тварар кьаз жедат. “Риклин гаф” журналистрин коллективдин ваь, аслу тушир инсанрин, ватанпересрин, шаиррин, гьакьатчийрин, публицистрин газет тир. “Риклин гафуни” 30-далай виниз авторрин эсерар чапна.

■ **Газет акьудунин карда кьев куьмек агакьзавайни?**

- Газетдиз экуь дуьнья кьалурзавайбур чакь галаз са фикрдал алай ксар, халисан ватанпересар тир.

■ **Газетдин кваллахдиз манийвал гузвай кьуватар авайни?**

- Гьелбетда, авай. Вучиз лагьайтла, газетда чи обществода авай татугайвилерикай, чи халкьдин милли ихтиярриз клур гуникай гзаф хьизвай. И кар чкадин гьакимриз ва абурун Бакудавай “месийриз” хуш тушир. “Риклин гаф” газет акьудзавай вахтунда Кцлар районда пуд гьаким дегиш хьанай: Ася Манафова, Низами Сулейманов ва Зейнеддин Челебов. Гьар сеферда районда цийи гьаким тайин хьайила, чна, адан патав физ, “Риклин гаф” эдебиятдин кватлал ва газет регистрация авунин месэла кьарагьарнай. Амма абурукай садни и кардал рази хьаначир. Аксина, абур чи гуьгьуьна кьекьезе, чаз кичлерар, манийвилер гуз хьанай...

■ **1996-йисан декабрдин вацра “Риклин гаф” газетдин эхиримжи нумра акьатна. Адан кваллах акьваз хьун кьехь галаз алакьалу тир?**

- Са бязи вакьияр себел яз, 1993-йисуз зун Дербентдизатуниз мажбур хьанай. Гьа члалал газет акьудун за Дербентда давамарнай. Девирар кьвердавай четин, халкь - кесиб жезвай. Инсанрин психологиядани дегишвилер кьиле физвай. Гьелбетда, са кап фан гуьгьуьна авай кесиб инсанриз газет клелдай, адаз фикир гудай мажал амуькьзавачир. Гьар сад вичин кьил хуьнин кьайгьуда авай. Дербентдиз хтайдалай кьулухь газет гьа и шегьерда чапзавай. Са патахьай, регьят хьанвайтани, газет акьуддай харжар жагьуриз гзаф четин жезвай. Гьавилай 1996-йисан декабрдила кьулухь “Риклин гаф” газет акьудунин кваллах акьваз хьана.

■ **Азиз муаллим, кье, газет акьат тийиз 20 йис арадай фейила, куьне гьикл фикрзава, “Риклин гафуни” кьилин лайихлувилер гьихьтинбур тир?**

- Чна винидихь кьейд авурвал, “Риклин гаф” акьудиз эгечай сифте вахтарилай гьам газетдин редактордиз, гьам газетда хци месэляар кьарагьарзавай авторриз акси руьгьдин террор кьиле тухузвай, абурун геле кьекьезвай. Ятлани, абур садазни муьтлугь тахьана, чпин фикрдал, ниятрал, кьастунал мягькем хьана. Абуру садан виликни гардан кланач, чпин руьгьдин азавдал хвена. Заз чиз, “Риклин гаф” газетдин кьилин лайихлувал гьа им я!

■ **Суалриз жавабар гунай куьн сагьрай!**

(Интервью куьруь авуна ганва)

Дуьз баянар я

Шагьабудин ШАБАТОВ

За Нариман Ибрагьимовани Идрис Оружева гьазурнавай “Пуд асирдин эдебиятдин пуд куклуш” твар алай ктаб клелзава. Етим Эминаз алай гзаф суалриз инанмиш жедай жавабар ганва. Лагьана кланда, лезги эдебиятдин классикдин ери-бинедин (хайи хуьруьн) патахьай чи литературоведенида кьве версия гьатнава. Етим Эмина вичин са ширдани хуьрерин тварар кьунвач. Зи бубадин рикл алайди тир Етим Эминан ширрал. Чи хуьре тек са гьадаз тир адан ктаб авайди. А ктаб хуьруьн вири жемьатдин квалера хьана. Кимел яшлу итимри Эминакай ихтилат кватайла, ам Цилингай я лугьудалдай. Бязибуру лугьуз ва хьм, вучиз “Дилбер” ширда Эмина Ялцугь Эмин хьенва. Ялцугь Эмин 300 йис идалай вилик Самур дередин Ялцугьрин хуьре хьанвай шаир я. Эмин сада Цилингай, муькуьда Ялцугьрилай я лугьуз гьуьжетра авай арада Дагьустандин халкьдин шаир Ханбиче Хаметовади, “Ялцугь хьанай, Цилинг хьанай вуч ава? Чахь кьилинди Етим Эмин вич ава” лагьанай.

Етим Эминаз кьеанви Хожа Мегьамедан руш Туькьезбана кьве руш хана. Кьизхалумни Муслимат. Им, гьелбетда, гьуьжет алачир гьакьикьат я. 2005-йисуз Ахнигрин куьгьне хуьре сифте яз хуьруьн югь кьейдзавай. Аниз зазни теклифнай. Межлис ачухай ва сифте гаф рахай хуьруьн агьсакал Девлетханов Мегьамедагьа халуди мяркат кьурмишунин мураддикай, хуьруьн баркаллу рухвайрикай яргьалди суьгьбетарна. Ада гьаклини Етим Эминахь галаз и хуьруьн мукьвавал авайди, адан рушни и хуьруьз гьайиди (Кьизхалум), адаз кьве аял - рушни гада хьанвайди, рушал Кьизтамуьм, гадалални Эмин тварар эцигнавайди малумарнай. Эмин клелнавай савадлу гада ялдай. Ада Бакуда клеллахзавай. 1941-йисуз ам гуьгьуьллукадакь фронтдиз фена, женгера кьегьалвилер кьалурна. Ам старший сержант-разведчик тир. Гьайиф хьм, Ватандиз хтун адаз кьисмет хьанач. Кьизтамуьман гада Илифханов Шагьпаз тир. Шагьпазан гада Велихан Белижда яшаммиш жезва лагьанай. Зи мягьтелвал акур Мегьамедагьа халуди зун вичихь галаз хуьруьн сурариз тухвана. Ада заз чиликай хкатнавай вацлун гьечечи кьван кьалурна. А кьванцел кьхьенвай: “Кьизхалум кьена 15. IX. 1958-й”.

Захь Белиждиз фена, Велиханахь, адан хизанрихь галаз таниш жедай мумкинвал хьанач. Гьайиф. И кваллах чи бажарагьлу композитор, “Лезги газетдин” хуси корреспондент Кьагьриман Ибрагьимовал тапшурмишнайтла, чаз Эминан сихлирикай генани гьакьикьм баянар чир жедай.

Эминан ирс кватлна акьалтнвач, я акьалтлани ийидач. Адан гзаф жавабгар халкьдин гьилера, иллаки виликан фекьм-фахрайрин квалера амуькун мумкин я. Абуруз майдан кьалурун чарасуз я.

Советский хуьре Ялцугь Эминан 300, Насруллагь Нуридин 90 йисаз талукьарнавай мяркатдал хуьруьн юкьван школадин виликан директор, РД-дин лайихлу муаллим, РФ-дин халкьдин образованидин отличник **Абубакар НУРАЛИЕВА** лагьанай: “Кье, юлдашар, чун ихьтин йикьал атунин себелар, алатай несилрин келимайрихь, весийрихь кьекьуьн, садлагьана араб графикадилай элячлун, медресаяр агалун хьана. Араб члал кьадагьа авуна. Зи рикел лап хьсандиз алама: аялар тир члавуз чи гьилера араб члалал кьхьенвай ктабар, дафтарар гьатайла, бадейри чаз лугьудай: «Чан балаяр, куьне абур гьиле кьамир, кьез гунагь жедат, абур Кьурьанар я гьа!»

Нагагь араб члалал клелиз чидай кас хьанайтла, а зурба шейэр чавай хуьз алакьнайтла, чаз, за куьн инанмишрин, чи тарихдикай гзаф малуматар чир жедай. Советский хуьруьн 45 йис кьейддайдлай, и хуьруькай, хуьруьн баркаллу инсанрикай, зегьметда кьазанмишнавай агалкьунрикай “Лезги газетдин” са нумра гьазурун зал тапшурмишнавай. Ина зун Кьазанфарбеган стха Игьиядин гада Сиражудин халудихь галаз таниш хьана. А вахтунда адан 90 йис тир. Заз адавай Кьазанфарбеган хизанрикай, чпин бубадикай гзаф крар чир хьанай. За абур “Лезги газетдин” са шумуд нумрадизни ганай. Газетдин материалрикай гзаф алимри, писателри менфятни кьачунай. Сиражудин халуди рикел хкайвал, рагьметлу Етим Эмин Дербентдин духтурханадай чара амач лагьана хуьруьз хутахдайла, ада чпин квалел йиф авуна лугьуз, чпин дах Игьияди суьгьбетналдай. Хизан гьикьван гьавалат хьанайтлани, ам, куьн зи сузади инжиглу ийида лугьуз, самар авай муьхце ксаналдай. “Чан дуст, Игьия, вун бейкеф жемир, зи эхиримжи тлалабун кьилиз акьуд ман”, лагьаналдай ада дахдиз. Ахпа са тлимил вахтунилай Эминалай дахдиз “Ваз чухсагьул зи тлалабун кьилиз акьудай, заз куь муьхце атай хьтин ширин ахвар эхиримжи са шумуд йисуз атаначир”, - лугьуз кагьаз хтана. Ам чи гьилера геждади амайди тир, кьекьвейтла мумкин я жагьунни хьувун, - лагьанай Сиражидин халуди.

Сиражидин халудин гада, тарихдин тарсар гузвай муаллим Ибадуллагь и хуьруьн школадин директорни я. За адахь галаз генерал Гьасанан сурни жагьур хьувунай. Гила Эминан гьилелди кьхьенвай эхиримжи кагьазни жагьун хьувунайтла, ажеб хьсан кар жедай. Иншаллагь, Ибадуллагь кьекьвейтла, белки гьамни жагьин.

Са вахтара адан сурухь кьекьезвайди тир. Алахьунар себел яз ам жагьана. Адан кьилихь сифтедай Эмирбег Амаханова, гуьгьуьнлай М.Бабаханова Хьукьварин кьван аклурна. Сурал кьиле Мегьамед Агьмедов аваз са жерге писателарни атанай. Са кваллахдикай хьлагьиз кланзава заз: чна Эминан йикьар анжах адан юбилейар хьайила кьиле тухузва. Хьсан кар жедай, гьар йисуз са югь тайинарна, ам кьейд ийиз хьанайтла. И карди ам чаз генани мукьва хьийидай. Дуьньядал я сагь чан, я генг уьмуьр тахьай кесибдин руьгь кьванни белки секин жедай жеди.

Алимри, ирссагьибри вуч лугьудатла?

Олимпиададин чемпион Радик Исаев ватанда къаршиламишна

Къасумхурел

Хазран КЪАСУМОВ

Дагъустандин халкъарин садвилдин юкьуз Сулейман-Стальский районда Олимпиададин чемпион **Абдурагим (Радик) ИСАЕВ** къаршиламишна.

Олимпиададин чемпионвилдин твар къазанмишнавай кьегал хва Радик Исаев, адан дустар тир Рио-де-Жанейро шегьерда киле феи Олимпиадада грекнин римлуурин жуьреда кьуршахар кьунай бурьунждин медаль кьачур Жавид Гьамзатов, спортдин и жуьредай кьве сеферда дуьньядин чемпион Алим Селимов зурнединни далдамдин ван килеллаз милли парталар алай рушари фуну кьел гваз къаршиламишна. Сулейман-Стальский райондин кил Нариман Абдулмуталибова, республикадин общественно-политический деятель, Дербент шегьердин Собранидин депутат Имам Яралиева, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Гьамидулаь Мегьамедова машгур спортсменриз агалкунар мубаракна.

Кьулан Сталрин юкьван школадин аялрин "Курье" ансамблди зиринг кьуплер авуна.

Багъа мугьманар Россиядин халкъарин адетдин культурадин Центрадин чехи залдиз ахмиш хьана.

Мярекат ачухай Сулейман-Стальский райондин кил Нариман Абдулмуталибова райондин вири агъалирин патай кьегал лезги хиз Олимпиададин чемпионвилдин твар мубаракна, адав "Сулейман-Стальский райондин гьурметлу агъали" лагъай диплом вахкана.

- Гьурметлу мугьманар, спортсменар, райондин агъалияр! - лагъана Н.Абдулмуталибова. - Алай йисан 21-августдиз Бразилиядин Рио-де-Жанейрода киле феи Олимпиададин кьугунар тарихда гьатна. Азербайжан Республикадин патай экъечлай лезги хва Радик Исаева 80 килограммдилла виниз заланвал авай спортсменрин арада тхевандодай 1-чка кьуна. Им лугьуз тежер кьван еке агалкун я. Им вири девирда и чехи дережадиз акъатай кьвед лагъай лезги я. Сегьнеда янавай плакатдал кхьенвайвал, Радик Исаев Шарвилдин халис неве я.

Райондин регьберди РИсаеваз чилин участок гудайдини малумарна.

Микрофондих атай бажарагьлу культуработник Ярагьмед Ярагьмедова мярекатдин иштиракчяр Радик Исаеван уьмуьрдих рекьих ва спортда ада къачунвай агалкунрих галаз танишарна.

Мярекатдал Радик Исаеваз тебрикар РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Гьамидулаь Мегьамедова, жаванрин арада самбодай республикадин чемпион, къасумхуруьнви Гьажирамазан Ягьибегова, райондин агъаскалрин Советдин председатель Фахрудин Османова, шайр Сажидин Саидгьасанова, райадминистрациядин жегьилрин крарин рекьяй ва спортдин физкультурадин отделдин начальник Надир Эфендиева авуна.

РАДИК ВЕЛЕДИНОВИЧ ИСАЕВ 1989-йисуз Ахцегь райондин Ухулрин хуьре дидедиз хьана. Радик 2012-йисуз Лондонда киле феи гатун XXX Олимпиадада иштиракдайбурун Россиядин олимпийский гегенш командадик кутунай, ятлани Олимпиададиз физ хьанач. Ам Дагъустандин женгинин искусствойрин государственной центрадик квай.

2010-йисуз Радик Исаева Россиядин чемпионвилдин твар, 2010-2011-йисара Россиядин Кубок къачуна. 2012-йисан эхиррилай Азербайжандин командадик кваз акъажунра иштиракзава.

2013-йисуз Пуэбледа киле феи дуьньядин чемпионатда 3-чка, 2014-йисуз Бакуда киле феи Европададин чемпионатда 1-чка кьуна.

2014-йисуз олимпийский заланвилдин категориярай киле феи Европададин сад лагъай чемпионатда тхэвандодай 2-чка (80 кг.Нальчик) кьуна.

2015-йисуз тхэвандодай Челябинск шегьерда киле феи дуьньядин чемпионатда гъалиб хьана.

2015-йисуз Бакуда киле феи 1-Европейский кьугунра гъалибвал къачуна. Ихтин виниз тир нетижадай ва Азербайжандин спорт вилик тухунин лайхлувилерай Радиказ "Слава" орден гана.

2015-йисуз Мунгьнда киле феи Виридуьньядин VI военный кьугунра бурьунждин медаль къачуна.

2016-йисуз Олимпиададин кьугунра чемпион хьана. Гьа и йисан 1-сентябрдиз Азербайжан Республикадин Президент Ильхам Алиеван Указдалди Радик Исаеваз "Ватандиз кьуплуьг авунай" орден ганава.

Нубатдин гаф лезги халкъдин кьегал хва, Дербент шегьердин Собранидин депутат, общественный деятель Имам Яралиеваз гана.

- Азиз дустар! - лагъана И.Яралиева. - Инал рахайбуру Олимпиададин чемпионвилдин твар къазанмишнавай Радик Исаеваз тебрикдин гафар гзаф лагъана, абуруз зани шеркилзава. Заз мадни лугьуз кланзава хьи, накь райондин жегьилри Рио-де-Жанейрода киле феи Олимпиадада бурьунждин медаль кьачур кьегал мад са хва - Жавид Гьамзатовни тебрикна, адаз хьсан са пишкешни гана (Яралиеврин хизандин патай адаз Toyota Land Cruiser 200 ганва - автор). Олимпиадайра ихтин гъалибвилер, хьсан нетижаяр кьене рик! авай, жумарт, кьегал инсанривай, жуван Ватан, жуван чил кландай, абурал рик! алай ксаривай къазанмишиз алакьзавайди я. Зун инанмиш я хьи, инал чеб тебрикзавай спортсменрилай, абуралай чешне къачуз алакьзавай жегьилрилай идалай кьулухъни агалкунар къазанмишиз, хайи Ватан, хайи халкъ машгуриз алакьда. Заз мад сеферда тикрариз кланзава: сагърай чи хва, чи гьеччи стха Радик! Сагърай адан гъалибвал! Баркалла ваз!

Вичиз хас тирвал ватанпересвилдин гьиссер кутадай ялавлу рахурилай, тебрикрийл гьугьуниз лезги халкъдин кьегал ва мерд хва Имам Яралиева Радик Исаеваз хизандин патай пишкеш яз Lexus LX 570 моделдин автомашиндин кьулегарни вахкана.

Гьугьунлай анал машгур спортсменар тир А.Селимов, Ж.Гьамзатов ва эхирдайни Олимпиададин кьугунрин чемпион РИсаев рахана. Гьиссерив ацанвай абуру Имам Яралиеваз, Нариман Абдулмуталибоваз риклин сидкьидай чухсагул лагъана.

Ахцегъа

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

16-сентябрдиз тхэвандодай дуьньядин, Европададин ва Олимпиададин кьугунрин чемпион Абдурагим (Радик) Исаев вичин гьеччи Ватанда-Ахцегь районда шадвилелди къаршиламишна. Райондин руководстводи, общественностдин векилри, цуьквер ва чемпиондин портретар гвай школьникри ам райондин сергьят башламишзавай чкадал гьузетзавай. Фу ва кьел гваз, музыкадалди ва милли кьуплералди чемпион къаршиламишна.

Ватандин Чехи дяведин йисара телеф хьайи ахцегьвийриз эцигнавай Баркалувилдин обелискдин вилик квай майдандал райондин агъалийри, киле райондин регьбер Осман Абдулкеримов, РД-дин ХС-дин депутат Владимир Ашурбегов аваз Радик Исаев къаршиламишна. Хваш-беш авурдалай кьулухъ кватл хьанвайбуру обелискдал цуьквер эцигна. Ахпа Радик Исаеваз, адан дидеди, тренерди ва мугьманри Ахцегьрин край чирдай музейда сейрна.

2016-йисуз Рио-де-Жанейрода киле феи Олимпиададин кьугунрин чемпион Абдурагим Велединович Исаев тебрикуниз талуькарнавай мярекатдин кьилин пай В.Эмирован тварунихъ галай ял ядай

багъда киле фена. Мярекат ачухналди ва олимпиададин чемпион Радик Исаев тебрик авуналди, райондин кил Осман Абдулкеримова кьейдна:

- Ахцегь район твар-ван авай инсанралди - пешекар революционералди, дяведин ва зегьметдин игитралди, вири дуьньядиз твар акъатнавай алмиралди, академикралди, искусствойрин деятелралди, спортсменралди гьамиша машгур я. Амма Олимпийский чемпион икьван ч'авалди чакь авачир. Кье чакь еке сувар ава. Ахцегь райондай тир Радик Исаеваквай Олимпиададин чемпион хьанва. И хабарди чаклувар кутунва, чун шадвилдин гьиссерив ац'урнава. Инанмиш я хьи, адан тварунилай ахцегьвийрин спортдин руьгь арадал хкведа ва чакь Олимпиададин чемпион мадни жеда.

О. Абдулкеримова Р. Исаев ватанда къаршиламишунин, тебрикунин тереф хвейи ватангъалийри-бизнесменриз - Жамал Пашаеваз, Абдулселим Палчаеваз, Абдулжелил Абдулкеримоваз, Жигерхан Сулеймановаз, Владимир Ашурбеговаз, Осман Эфендиеваз ва Физули Мирзоеваз сагърай лагъана. Ахпа райондин кили Олимпиададин чемпиондив Ахцегь райондин вири агъалийрин патай пишкеш яз ганвай лацу БМВ Х6 автомашиндин кьулегар вахкана.

РД-дин физический культурадин ва спортдин рекьяй министрдин заместитель Мегьамед Рабаданова Радик Исаеваз спортдин и зурба агалкун, ахцегьвийриз лагъайтла, Олимпиададин кьугунрин сифте чемпион риклин сидкьидай мубаракна ва министрдин чар келна.

Р. Исаев РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Владимир Ашурбегова, "Ухулрин хуьр" СП-дин кил Неби Гьажиева ва масабурни тебрикна, чемпиондиз, адан багърийриз, тренердиз къазанмишнавай и еке агалкун мубаракна ва абурухъ мягькем сагъвал, хизанрин хушбахтвал, спортдин цийи куклушар муьт'уьгьарунин карда агалкунар хьун чпин мурад тирди лагъана.

Жавабдин гафуна Радик Исаева вич ватандал ик! къаршиламишунай, хуш келимаяр лугьунай, багъа пишкешдай Ахцегь райондин руководстводиз, кьумекдин кьуьн кутур ксариз ва вири агъалийриз сагърай лагъана.

- Олимпиададин кьизилдин медаль-им чи умуми агалкун я. Лап четин декьикьайра за куь патай кумек ва тереф хуьн гьиссзавай. Зун жележгдани куь ихтибардиз вафалу хьун патал чалимиш жеда, - инанмишарна кватл хьанвайбуру Радик Исаева.

Мярекат государственной академический кьуплерин "Лезгинка" ансамблди, "Иридан" твар алай вокально-инструментальный дестеди, РД-дин Халкъдин артистка Р.Максумовади, дуьньядин классический операдин бажарагьлу артист С.Аллагьарова, эстрададин машгур артистка Алияди, тамашачийрин рик! алай манидар Замира ва масабур еке концерт гуналди кьутяг хьана.

Спортдин сувар

Къагьриман ИБРАГЪИМОВ

Дагъустандин халкъарин Садвилдин югьуз Дербент шегьердин "Нарын-кьеле" стадиондал спортдин чехи сувар киле тухвана. И акъажунра (футболдай, баскетболдай, кьезил атлетикадай ва каратэдай) школьникри, студентри ва спортдин ветеранри иштиракна.

Мярекат шад гьалара шегьердин администрациядин физический культурадин спортдин отделдин начальник Новай Рзаева ачухна. Кватл хьанвайбуруз Дагъустандин халкъарин Садвилдин сувар мубарак айа спортдин турнирдин программачикайни регламентдиклай лагъана. Адан гьугьунлаз спортсменриз хуш келимаяр районрин уртах военный комиссар Адил Кьулиева, Вирироссиядин офицерин союздин шегьердин отделенидин председатель Саид Агьмедова, "Здоровье" центрадин духтур Мадина Шихгьасановади ва масабур лагъана.

Спортдин сувар Дагъустан Республикадин гимндилай башламишна. Ахпа шегьердин аялринни жаванрин яратмишунрин квалин жаван каратистри чпин тренер Олеся Жандаровадин регьбервилек кваз, чешнелу нумраяр кьалуна. Кватл хьанвай тамашачяр нумрайриз дикъетдивди килигна ва хьсан нетижаяр кьалураибуруз гурлу капар яна.

Футболдай киле феи финалда Республикадин правдинни экономикадин колледждин "Горец" твар алай команда гъалиб хьана. Баскетболдайни гьа и колледждин командади сад лагъай чка кьуна. Кьезил атлетикадай "Кросс наций" акъажунра жаванрин арада сад лагъай нумрадин ДСЮШ-да тербия къачузвай Демир Салигьов, рушарин арада 11-нумрадин СОШ-да клезавай Камила Кьурбанова гъалиб хьана.

Спортдин гьар са жуьредай акъажунар лап хьсандиз киле фена.

Акъажунрин эхирда гъалибчяр ва призерар гьурметдин грамотайралди, лишанлу медалралди ва ядигар савкъатралди кьейдна.

Мини-футболдай турнир

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

15-сентябрдиз Дагъустандин халкъарин Садвилдин йикъахъ галаз алакьалу яз, "Ахцах" стадиондал 2001-2002-йисара дидедиз хьанвай школьникрин арада мини-футболдай райондин турнир киле фена. Ахцегь райондин кил О.Абдулкеримован теклифдалди тешкилай ам мини-футбол машгур авунин ва вилик тухунин, уьмуьрдин сагълам кьайда пропаганда авунин, хуьрерин жегьил спортсменрин арада дуствилин алакьаяр мягькемарунин мураддалди тешкилна.

Кьугунрин нетижайрай Ахцегьрин 2-нумрадин СОШ-дин командади 1-чка кьуна. 2 ва 3-чкаяр, талукь тирвал, Хуьруьгрин СОШ-дин ва Ахцегьрин 1-нумрадин СОШ-дин командайри пайна. И командаяр Ахцегь райондин администрациядин патай махсус кубокралди ва грамотайралди кьейдна.

Понедельник, 26 сентября

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ
 08.07.08.10 Местное время. Вести-Дагестан
 08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
 11:35 Местное время. Вести-Дагестан
 14:35 Местное время. Вести-Дагестан
 17:25 Местное время. Вести-Дагестан
 17.48 Брейн-ринг
 18.18 Акценты.
 20:45 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
 07.00 Время новостей. Итоги
 07.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
 08.25 Мультфильм
 08.45 Х/ф «Крепостная актриса»

10.45 Проект «Театр поэзии»
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.50 Х/ф «Канатоходец»
 14.00 «Служа Родине»
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.50 Х/ф «Россия молодая»
 16.05 Мультфильм
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.50 Неделя исторического кино на РГВК. Х/ф «Петр I» 1 серия
 18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.20 Проект «Дагестан туристический» «Прекрасная Салатвия» Казбековский район
 20.50 Д/ф «Разгром Надир-Шаха»

21.45 «Кунацкая»
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 Время новостей. Махачкала
 23.20 «Глобальная сеть»
 23.50 «Антитеррор» Д/ф «Кавказские истории. Территория безопасности»
 00.10 Приоритетные проекты РД
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на табасаранском языке «Мил» Т/о «Проблемы тепличных хозяйств Хивского района»
 01.35 Т/с «Картель»
 02.25 Х/ф «Гордость и страсть»
 04.35 Проект «Дагестан туристический» «Прекрасная Салатвия» Казбековский район
 04.50 «Антитеррор» Д/ф «Новолак 2011»
 05.15 Неделя исторического кино на РГВК. Х/ф «Петр I» 1 серия

ПЕРВЫЙ
 5.00 «Доброе утро!»
 9.00 Новости.
 9.10 «Контрольная закупка»
 9.40 «Женский журнал»
 9.50 «Жить здорово!»
 10.55 «Модный приговор»
 12.00 Новости.
 12.10 «Женский журнал»
 12.20 «Про любовь»
 13.20 «Время покажет»
 14.00 Новости.
 14.10 «Время покажет»
 15.00 Новости.
 15.15 «Время покажет»
 16.00 «Мужское/Женское»
 17.00 «Наедине со всеми»
 18.00 Вечерние новости.
 18.45 «Давай поженимся!»
 19.50 «Пусть говорят»
 21.00 «Время»
 21.30 Т/с «Тонкий лед»
 23.35 Ночные новости.
 23.50 «Время покажет»
 1.20 «Наедине со всеми»
 1.20 «Модный приговор»
 3.00 Новости.
 3.05 «Модный приговор»
 3.25 «Мужское/Женское»
 4.15 «Контрольная закупка»

РОССИЯ 1
 5.00 «Утро России»
 9.00 «Вести»
 9.15 «Утро России»
 9.55 «О самом главном»
 11.00 «Вести»
 11.35 «Местное время. Вести - Москва»
 12.00 Т/с «Каменская»
 14.00 «Вести»
 14.35 «Местное время. Вести - Москва»
 14.55 Т/с «Тайны следствия»
 17.00 «Вести»
 17.25 «Местное время. Вести - Москва»
 17.45 «Прямой эфир»
 18.50 «60 минут»
 20.00 «Вести»
 20.45 «Местное время. Вести - Москва»
 21.00 Т/с «Любить нельзя ненавидеть»
 23.00 «Специальный корреспондент». «Ядовитый бизнес»
 0.20 Т/с «Каменская»
 2.20 Т/с «Семейный детектив»
 4.15 «Комната смеха»

НТВ
 5.00 Т/с «Дорожный патруль»
 6.00 «Новое утро»
 8.30 «Студия Юлии Высоцкой»
 9.00 Т/с «Возвращение Мухтара»
 10.00 «Сегодня»
 10.20 Т/с «Лесник»
 12.00 «Суд присяжных»
 13.00 «Сегодня»
 13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
 13.50 «Место встречи»
 15.20 «Стрингеры НТВ»
 16.00 «Сегодня»
 16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
 18.00 «Говорим и показываем»
 19.00 «Сегодня»
 19.45 Т/с «Гончие»
 23.30 «Итоги дня»
 23.55 «Поздняков»
 0.10 Т/с «Морские дьяволы»
 1.10 «Место встречи»
 3.15 «Их нравы»
 4.00 Т/с «Врачебная тайна»

ДОМАШНИЙ
 6.30 Джейми Оливер. Супер еда.
 7.30 6 кадров.
 7.50 По делам несовершеннолетних.
 9.50 Давай разведемся!
 11.50 Д/ф «Женский детектив»
 12.50 Д/ф «Измены»
 13.50 Кризисный менеджер.
 14.50 Т/с «Ой, ма-моч-ки!» (Россия - Беларусь).
 18.00 6 кадров.
 18.05 Т/с «Она написала убийство»
 19.00 Т/с «Вместо нее»
 21.00 Т/с «Идеальный брак»
 23.05 Т/с «Доктор Хаус»
 23.55 6 кадров.
 0.30 Мелодрама «Вопреки здравому смыслу». (Россия - Украина).
 2.20 Давай разведемся!
 3.20 Д/ф «Измены»
 4.20 Кризисный менеджер.
 5.20 6 кадров.
 5.30 Джейми Оливер. Супер еда.

ТВ-ЦЕНТР
 6.00 «Настроение»
 8.10 Х/ф «Максим Перепелица»
 10.00 Х/ф «Непобедимый»
 11.30 «События»
 11.50 «Постскриптум»
 12.55 «В центре событий»
 13.55 «Осторожно, мошенники! Коммунальщики-проходимцы»
 14.30 «События»
 14.50 «Городские собрания»
 15.40 Х/ф «Моя любимая свекровь»
 17.30 «Город новостей»
 17.40 Т/с «Мама-детектив»
 19.40 «События»
 20.00 «Право голоса»
 21.45 «Петровка, 38»
 22.00 «События»
 22.30 «Сирия. Год спустя». Спецрепортаж.
 23.05 «Без обмана». «Рыба против мяса»
 0.00 «События. 25-й час»
 0.30 Детектив «Пороки и их поклонники»
 4.40 Д/ф «Александр Михай-

Вторник, 27 сентября

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ
 08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
 08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
 09:00 Канал национального вещания «Шолтавысы» (на ногайском языке)
 11:35 Местное время. Вести-Дагестан
 14:35 Местное время. Вести-Дагестан
 17:25 Местное время. Вести-Дагестан
 17.48 Наболевший вопрос. Образование
 18.14 Академические высоты Шамиля Омарова
 20:45 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
 08.00 Мультфильмы
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.45 Х/ф «Гордость и страсть»
 11.20 Д/ф «Разгром Надир-Шаха»
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 «Глобальная сеть»
 13.25 Проект «Дагестан туристический» «Прекрасная Салатвия» Казбековский район
 13.45 «Кунацкая»
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.50 Х/ф «Россия молодая»
 16.05 Мультфильм
 16.30 Время новостей Дагестана

16.50 Неделя исторического кино на РГВК. Х/ф «Петр I» 2 серия
 18.45 Передача на ласком языке «Аьрши ва агьлу»
 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.20 «Профессионал» Музыканты
 20.45 «На виду»
 21.30 Год гор. Ахвахский район
 21.55 «Правовое поле»
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 Время новостей. Махачкала
 23.20 «Угол зрения»
 23.50 Д/с «Антология анти-террора». «Разные судьбы одной веры»
 00.10 Приоритетные проекты РД
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на ласком языке «Аьрши ва агьлу»
 01.35 Т/с «Картель»
 02.30 Х/ф «Окно во двор»

ПЕРВЫЙ
 5.00 «Доброе утро!»
 9.00 Новости.
 9.10 «Контрольная закупка»
 9.40 «Женский журнал»
 9.50 «Жить здорово!»
 10.55 «Модный приговор»
 12.00 Новости.
 12.10 «Женский журнал»
 12.20 «Про любовь»
 13.20 «Время покажет»
 14.00 Новости.
 14.10 «Время покажет»
 15.00 Новости.
 15.15 «Время покажет»
 16.00 «Мужское/Женское»
 17.00 «Наедине со всеми»
 18.00 Вечерние новости.
 18.45 «Давай поженимся!»
 19.50 «Пусть говорят»
 21.00 «Время»
 21.30 Т/с «Тонкий лед»
 23.35 «Вечерний Ургант»
 0.10 Ночные новости.
 0.25 «Время покажет»
 1.55 «Наедине со всеми»
 2.50 «Модный приговор»
 3.00 Новости.
 3.05 «Модный приговор»
 3.50 «Мужское/Женское»

РОССИЯ 1
 5.00 «Утро России»
 9.00 «Вести»
 9.15 «Утро России»
 9.55 «О самом главном»
 11.00 «Вести»
 11.35 «Местное время. Вести - Москва»
 12.00 Т/с «Каменская»
 14.00 «Вести»
 14.35 «Местное время. Вести - Москва»
 14.55 Т/с «Тайны следствия»
 17.00 «Вести»
 17.25 «Местное время. Вести - Москва»
 17.45 «Прямой эфир»
 18.50 «60 минут»
 20.00 «Вести»
 20.45 «Местное время. Вести - Москва»
 21.00 Т/с «Любить нельзя ненавидеть»
 23.00 «Вечер с Владимиром Соловьевым»
 1.00 Т/с «Каменская»
 3.00 Т/с «Семейный детектив»
 3.55 «Комната смеха»

НТВ
 5.00 Т/с «Дорожный патруль»
 6.00 «Новое утро»
 8.30 «Студия Юлии Высоцкой»
 9.00 Т/с «Возвращение Мухтара»
 10.00 «Сегодня»
 10.20 Т/с «Лесник»
 12.00 «Суд присяжных»
 13.00 «Сегодня»
 13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
 13.50 «Место встречи»
 16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
 18.00 «Говорим и показываем»
 19.00 «Сегодня»
 19.45 Т/с «Гончие»
 23.30 «Итоги дня»
 23.55 «Герои нашего времени»
 0.50 «Место встречи»
 2.55 «Квартирный вопрос»
 4.00 Т/с «Врачебная тайна»

ДОМАШНИЙ
 6.30 Джейми Оливер. Супер еда.
 7.30 6 кадров.
 7.50 По делам несовершеннолетних.
 9.50 Давай разведемся!
 11.50 Д/ф «Женский детектив»
 12.50 Д/ф «Измены»
 13.50 Кризисный менеджер.
 14.50 Т/с «Ой, ма-моч-ки!»
 18.00 6 кадров.
 18.05 Т/с «Она написала убийство»
 19.00 Т/с «Вместо нее»
 20.40 Т/с «Идеальный брак»
 22.45 Т/с «Доктор Хаус»
 23.40 6 кадров.
 0.30 Мелодрама «От тюрьмы и от сумы...» (Россия - Украина).
 2.25 Давай разведемся!
 3.25 Д/ф «Измены»
 4.25 Кризисный менеджер.
 5.30 Джейми Оливер. Супер еда.

ТВ-ЦЕНТР
 6.00 «Настроение»
 8.15 «Доктор И...»
 8.50 Детектив «Задача с тремя неизвестными»
 11.30 «События»
 11.50 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (Великобритания).
 13.40 «Мой герой»
 14.30 «События»
 14.50 «Без обмана». «Рыба против мяса»
 15.40 Х/ф «Моя любимая свекровь»
 17.30 «Город новостей»
 17.50 Т/с «Мама-детектив»
 20.00 «События»
 20.30 Закрытие Московского международного фестиваля «Круг Света». Прямая трансляция.
 21.40 «События»
 22.30 «Осторожно, мошенники!»
 23.05 «Дикие деньги. Юрий Айзеншпис»
 23.55 «События. 25-й час»
 0.30 «Право знать!»
 1.50 Х/ф «Большая любовь»
 4.00 Т/с «Мама-детектив»

Среда, 28 сентября

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ
 08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
 08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
 09:00 Канал национального вещания «Очар» (на кумыкском языке)
 11:35 Местное время. Вести-Дагестан
 14:35 Местное время. Вести-Дагестан
 17:25 Местное время. Вести-Дагестан
 17.48 Год кино. Наследие П.Малаева и Т.Султанова
 18.14 Документальный фильм. «Расул Гамзатов»
 20:45 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на ласком языке «Аьрши ва агьлу»
 08.00 Мультфильмы
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.45 Д/ф «Путешествие на край света»
 09.20 Х/ф «Окно во двор»
 11.45 «На виду»
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.55 «Правовое поле»
 13.25 Год гор. Ахвахский район
 13.45 «Профессионал» Музыканты
 14.05 «Угол зрения»
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.50 Х/ф «Россия молодая»
 16.05 Мультфильм
 16.30 Время новостей Дагестана

16.50 Неделя исторического кино на РГВК. Х/ф «Суворов»
 18.45, 01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.20 Х/ф «Горянка»
 21.50 «Жилой мир»
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 Время новостей. Махачкала
 23.20 «Аутодафе»
 00.00 Д/с «Антология анти-террора» «Патриоты»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.35 Т/с «Картель»
 02.30 Х/ф «Снега Килиманджаро»
 04.25 «Жилой мир»
 04.50 Д/с «Антология анти-террора» «Патриоты»
 05.15 Неделя исторического кино на РГВК. Х/ф «Суворов»

ПЕРВЫЙ
 5.00 «Доброе утро!»
 9.00 Кубок мира по хоккею - 2016. Финал. Первый матч. Прямой эфир.
 11.30 «Контрольная закупка»
 12.00 Новости.
 12.10 «Женский журнал»
 12.20 «Про любовь»
 13.20 «Время покажет»
 14.00 Новости.
 14.10 «Время покажет»
 15.00 Новости.
 15.15 «Время покажет»
 16.00 «Мужское/Женское»
 17.00 «Наедине со всеми»
 18.00 Вечерние новости.
 18.45 «Давай поженимся!»
 19.50 «Пусть говорят»
 21.00 «Время»
 21.30 Т/с «Тонкий лед»
 23.40 «Вечерний Ургант»
 0.15 Ночные новости.
 0.30 «Время покажет»
 2.00 «Наедине со всеми»
 3.00 Новости.
 3.05 «Модный приговор»
 4.05 «Контрольная закупка»

РОССИЯ 1
 5.00 «Утро России»
 9.00 «Вести»
 9.15 «Утро России»
 9.55 «О самом главном»
 11.00 «Вести»
 11.35 «Местное время. Вести - Москва»
 12.00 Т/с «Каменская»
 14.00 «Вести»
 14.35 «Местное время. Вести - Москва»
 14.55 Т/с «Тайны следствия»
 17.00 «Вести»
 17.25 «Местное время. Вести - Москва»
 17.45 «Прямой эфир»
 18.50 «60 минут»
 20.00 «Вести»
 20.45 «Местное время. Вести - Москва»
 21.00 Т/с «Любить нельзя ненавидеть»
 23.00 «Вечер с Владимиром Соловьевым»
 1.00 Т/с «Каменская»
 3.00 Т/с «Семейный детектив»
 4.00 «Комната смеха»

НТВ
 5.00 Т/с «Дорожный патруль»
 6.00 «Новое утро»
 8.30 «Студия Юлии Высоцкой»
 9.00 Т/с «Возвращение Мухтара»
 10.00 «Сегодня»
 10.20 Т/с «Лесник»
 12.00 «Суд присяжных»
 13.00 «Сегодня»
 13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
 13.50 «Место встречи»
 16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
 18.00 «Говорим и показываем»
 19.00 «Сегодня»
 19.45 Т/с «Гончие»
 23.30 «Итоги дня»
 23.55 «Большие родители»
 0.45 «Место встречи»
 2.55 «Дачный ответ»
 4.00 Т/с «Врачебная тайна»

ДОМАШНИЙ
 6.30 Джейми: обед за 30 минут.
 7.30 6 кадров.
 7.50 По делам несовершеннолетних.
 9.50 Давай разведемся!
 11.50 Д/ф «Женский детектив»
 12.50 Д/ф «Измены»
 13.50 Кризисный менеджер.
 14.50 Т/с «Ой, ма-моч-ки!»
 18.00 6 кадров.
 18.05 Т/с «Она написала убийство»
 19.00 Т/с «Вместо нее»
 21.00 Т/с «Идеальный брак»
 23.05 Т/с «Доктор Хаус»
 23.55 6 кадров.
 0.30 Драма «Сиделка»
 2.30 Давай разведемся!
 3.30 Д/ф «Измены»
 4.30 Кризисный менеджер.
 5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР
 6.00 «Настроение»
 8.05 «Доктор И...»
 8.40 Х/ф «Чужая родня»
 10.35 Д/ф «Нонна Мордюкова. Как на свете без любви прожить»
 11.30 «События»
 11.50 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (Великобритания).
 13.40 «Мой герой»
 14.30 «События»
 14.50 «Дикие деньги. Юрий Айзеншпис»
 15.40 Х/ф «Женщина без чувства юмора»
 17.30 «Город новостей»
 17.40 Т/с «Мама-детектив»
 19.40 «События»
 20.00 «Право голоса»
 21.45 «Петровка, 38»
 22.00 «События»
 22.30 «Линия защиты»
 23.05 «Хроники московского быта. Сын Кремля»
 0.00 «События. 25-й час»
 0.30 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (Великобритания).
 2.25 Д/ф «Лекарство от старости»

Четверг, 29 сентября

ТВ ДАГЕСТАН
РОССИЯ
 08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
 08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
 09:00 Канал национального вещания «Турчидаг» (на ласком языке)
 11:35 Местное время. Вести-Дагестан
 14:35 Местное время. Вести-Дагестан
 17:25 Местное время. Вести-Дагестан
 17.45 Реклама
 17.48 Планета Культура
 20:45 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
 08.00 Мультфильмы
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.45 Д/ф «Путешествие на край света»
 09.20 Х/ф «Снега Килиманджаро»
 11.45 «Аутодафе»
 12.30 Время новостей Дагестана
 12.50 Х/ф «Горянка»
 14.30 Время новостей Дагестана
 14.50 Х/ф «Россия молодая»
 16.05 Мультфильм
 16.30 Время новостей Дагестана
 16.50 Неделя исторического кино на РГВК. Х/ф «Иван Грозный» 1 серия

18.35 Обзор газеты «Хакыкьат»
 18.45 Передача на аварском языке «Паданги памалги заманги»
 19.30 Время новостей Дагестана
 20.00 Время новостей. Махачкала
 20.25 Год гор. Ахульго
 20.45 Проект «Энергия мира» «Если ты кунак...»
 21.10 «Прогулки по музею»
 21.50 «Агросектор»
 22.30 Время новостей Дагестана
 23.00 Время новостей. Махачкала
 23.20 Д/с «Антология анти-террора» «Дорога к миру», «Выбор»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 Передача на аварском языке «Паданги памалги заманги»
 01.35 Т/с «Картель»
 02.25 Х/ф «Головокружение»
 04.30 Д/с «Антология анти-террора»

ПЕРВЫЙ
 5.00 «Доброе утро!»
 9.00, 12.00 Новости.
 9.10 «Контрольная закупка»
 9.40 «Женский журнал»
 9.50 «Жить здорово!»
 10.55 «Модный приговор»
 12.10 «Женский журнал»
 12.20 «Про любовь»
 13.20 «Время покажет»
 14.00 Новости.
 14.10 «Время покажет»
 15.00 Новости.
 15.15 «Время покажет»
 16.00 «Мужское/Женское»
 17.00 «Наедине со всеми»
 18.00 Вечерние новости.
 18.45 «Давай поженимся!»
 19.50 «Пусть говорят»
 21.00 «Время»
 21.30 Т/с «Тонкий лед»
 23.40 «Вечерний Ургант»
 0.15 Ночные новости.
 0.30 «Время покажет»
 2.50 «Наедине со всеми»
 2.55 «Модный приговор»
 3.00 Новости.
 3.05 «Модный приговор»
 3.50 «Мужское/Женское»

РОССИЯ 1
 5.00 «Утро России»
 9.00 «Вести»
 9.15 «Утро России»
 9.55 «О самом главном»
 11.00 «Вести»
 11.35 «Местное время. Вести - Москва»
 12.00 Т/с «Каменская»
 14.00 «Вести»
 14.35 «Местное время. Вести - Москва»
 14.55 Т/с «Тайны следствия»
 17.00 «Вести»
 17.25 «Местное время. Вести - Москва»
 17.45 «Прямой эфир»
 18.50 «60 минут»
 20.00 «Вести»
 20.45 «Местное время. Вести - Москва»
 21.00 Т/с «Любить нельзя ненавидеть»
 23.00 «Поединок»
 0.55 Т/с «Каменская»
 2.55 Т/с «Семейный детектив»
 3.55 «Комната смеха»

НТВ
 5.00 Т/с «Дорожный патруль»
 6.00 «Новое утро»
 8.30 «Студия Юлии Высоцкой»
 9.00 Т/с «Возвращение Мухтара»
 10.00 «Сегодня»
 10.20 Т/с «Лесник»
 12.00 «Суд присяжных»
 13.00 «Сегодня»
 13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор»
 13.50 «Место встречи»
 16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей»
 18.00 «Говорим и показываем»
 19.00 «Сегодня»
 19.45 Т/с «Гончие»
 23.30 «Итоги дня»
 23.55 Т/с «Морские дьяволы»
 1.00 «Место встречи»
 3.05 «Главная дорога»
 3.45 «Их нравы»
 4.00 Т/с «Врачебная тайна»

ДОМАШНИЙ
 6.30 Джейми: обед за 30 минут.
 7.30 6 кадров.
 7.50 По делам несовершеннолетних.
 9.50 Давай разведемся!
 11.50 Д/ф «Женский детектив»
 12.50 Д/ф «Измены»
 13.50 Кризисный менеджер.
 14.50 Т/с «Ой

пятница, 30 сентября

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

08.07-08.10 Местное время. Вести-Дагестан
08.35-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:35 Местное время. Вести-Дагестан
17:25 Местное время. Вести-Дагестан
17.48 Мир Вашему дому
18.09 Документальный фильм. «Джелалутдин Коркмасов»
18.30 Вести-дежурная часть
20:45 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана

07.15 Передача на аварском языке «Паданги гомалиги заманги»
08.00 Обзор газеты «Хакыкьат»
08.10 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/с «Путешествие на край света»
09.20 Х/ф «Бонни и Клайд»
11.30 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
12.05 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Вариант на выживание»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Агросектор»
13.25 Проект «Энергия мира» «Если ты кунак...»
13.45 Год гор. Ахульго
14.00 «Прогулки по музею»

14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Россия молодая»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Неделя исторического кино на РГВК. Х/ф «Иван Грозный» 2 серия
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.40 «Здоровье»
21.10 Д/ф «Последний сентябрь»
21.40 Обзор газеты «Дагестанская правда»
21.50 «История Дагестана в лицах» Александр Дюма на Кавказе
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей. Махачкала
23.20 «Время молодых»

ПЕРВЫЙ

5.00 «Доброе утро!»
9.00 Кубок мира по хоккею - 2016. Финал. Второй матч. Прямой эфир.
11.30 «Контрольная закупка».
12.00 Новости.
12.10 «Женский журнал».
12.20 «Про любовь».
13.20 «Время покажет».
14.00 Новости.
14.10 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Время покажет».
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Жди меня».
18.00 Вечерние новости.
18.45 «Человек и закон».
19.50 Телеигра «Поле чудес».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Голос».
23.30 «Вечерний Ургант».
0.15 Концерт «Гудгоро».
2.05 Х/ф «Тайный мир».
3.55 Х/ф «Крутой чувак».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Вести».
9.15 «Утро России».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.35 «Местное время. Вести - Москва».
12.00 Т/с «Каменская».
14.00 «Вести».
14.35 «Местное время. Вести - Москва».
14.55 Т/с «Тайны следствия».
17.00 «Вести».
17.25 «Местное время. Вести - Москва».
17.45 «Прямой эфир».
18.50 «60 минут».
20.00 «Вести».
20.45 «Местное время. Вести - Москва».
21.00 «Юморина».
23.15 Х/ф «Оазис любви».
1.20 Т/с «Каменская».
3.20 Т/с «Семейный детектив».
4.20 «Комната смеха».

НТВ

5.00 Т/с «Дорожный патруль».
6.00 «Новое утро».
8.30 «Студия Юлии Высоцкой».
9.00 Т/с «Возвращение Мухоморова».
10.00, 13.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Лесник».
12.00 «Суд присяжных».
13.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
13.50 «Место встречи».
15.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
16.00, 19.00 «Сегодня».
16.20 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
18.00 «Говорим и показываем».
19.40 «Экстрасенсы против детективов».
21.15 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
23.10 Большинство.
0.20 «Место встречи».
1.30 Д/с «Таинственная Россия»

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 6 кадров.
7.55 По делам несовершеннолетних.
10.55 Мелодрама «Женщина желает знать».
18.00 6 кадров.
18.05 Т/с «Она написала убийство».
19.00 Мелодрама «Ветер в лицо». (Украина).
22.45 Т/с «Доктор Хаус».
23.40 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Привет, Киндер!»
2.35 Д/с «Звездные истории».
5.30 6 кадров.
5.35 Джейми: обед за 30 минут.
6.25 6 кадров.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 «Настроение».
8.00 Х/ф «У тихой пристани...»
9.30 Т/с «Любопытная Варвара 2».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Любопытная Варвара 2».
14.30 «События».
14.50 Т/с «Любопытная Варвара 2».
17.30 «Город новостей».
17.40 Х/ф «Давайте познакоимся».
19.40 «В центре событий».
20.40 «Право голоса».
22.00 «События».
22.30 А. Стоцкая «Жена. История любви».
0.00 Т/с «Пуаро Агаты Кристи». (Великобритания).
1.50 «Петровка, 38».
2.05 Д/ф «Большие деньги. Соблазн и проклятье».
3.45 Т/с «Мама-детектив».

суббота, 1 октября

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

08:10 Реклама
08:15 Народное единение. Концерт
08:55 Дагестан спортивный
09:10 Реклама
11:20 Местное время. Вести-Дагестан
14:20 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес» «Круглый стол» в редакции газеты «цлдаш»
08.00 Обзор газеты «Дагестанская правда»

08.10 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Здоровье»
09.20 Х/ф «Первый троллейбус»
11.20 «Мой малыш»
12.00 Концерт Залму Магомедовой «Горный тюльпан»
14.15 Х/ф «Отчий дом»
16.05 Д/ф ко Дню рождения Джелалутдина Коркмасова
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Дом, который построил Свифт»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Чистое сердце»

20.10 «Линия судьбы» Газимагомед Голбацев
21.00 Приветия и поздравления в программе «Полифония» 6+
22.00 «Студия «Страна гор» представляет
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Наука Дагестана»
00.00 Д/ф «Моя маленькая родина. Хнов»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Мой малыш»
01.30 Х/ф «Земля Чато»
03.10 Концерт Залму Магомедовой «Горный тюльпан»
04.55 Д/ф «Моя маленькая родина. Хнов»
05.20 Х/ф «Отчий дом»

ПЕРВЫЙ

5.50 Х/ф «Судьба».
6.00, 10.00 Новости.
6.10 Х/ф «Судьба».
8.00 «Играй, гармонь любимая!»
8.45 М/с «Смешарики. Новые приключения».
9.00 «Умницы и умники».
9.40 «Слово пастыря».
10.15 Д/ф «Непобедимые русские русалки».
11.20 «Смак».
12.00 Новости.
12.15 «Идеальный ремонт».
13.15 «На 10 лет моложе».
14.00 «Голос». Спецвыпуск.
16.50 «Кто хочет стать миллионером?»
18.00 Вечерние новости.
18.15 Т/с «Ледниковый период».
21.00 «Время».
21.20 «Сегодня вечером».
22.45 «МаксимМаксим».
23.45 «Подмосковные вечера»
0.40 Х/ф «Маленькая мисс Счастье».
2.35 Х/ф «Роллеры».
4.40 «Модный приговор».

РОССИЯ 1

4.55 Х/ф «Аэлита, не приставай к мужичинам».
6.45 «Диалоги о животных».
7.40 «Местное время. Вести - Москва».
8.00 «Вести».
8.10 «Россия. Местное время».
9.15 «Сто к одному».
10.05 «Семейный альбом».
11.00 «Вести».
11.20 «Местное время. Вести - Москва».
11.30 «Юмор! Юмор! Юмор!»
14.00 «Вести».
14.20 «Местное время. Вести - Москва».
14.30 Х/ф «Слабая женщина».
18.05 «Субботний вечер».
20.00 «Вести в субботу».
21.00 Х/ф «Неваляшка».
0.50 Х/ф «Поверь, все будет хорошо».
2.55 Т/с «Марш Турецкого 3».

НТВ

5.00 «Их нравы».
5.35 Т/с «Дорожный патруль».
7.25 «Смарт».
8.00, 10.00 «Сегодня».
8.15 «Жилищная лотерея Плюс».
8.45 «Говорим с Алексеем Зиминым».
9.10 «Устами младенца».
10.20 «Главная дорога».
11.00 «Еда живая и мертвая».
12.00 «Квартирный вопрос».
13.05 «Двойные стандарты».
14.05 «Однажды...».
15.05 «Своя игра».
16.00 «Сегодня».
16.20 Д/ф «Революция "под ключ"».
17.15 «Следствие вели...».
19.00 «Центральное телевидение».
20.00 Новые русские сенсации.
21.00 Охота.
22.30 «Салтыков-Щедрин шоу».
23.30 «Международная пирамида».
0.25 Т/с «Розыск».
2.15 «Их нравы».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 Мелодрама «Зита и Гита». (Индия).
9.50 Домашняя кухня.
10.20 Мелодрама «Бульварное кольцо».
14.30 Мелодрама «Три полуграции».
18.00 Д/ф «Великолепный век».
19.00 Т/с «Великолепный век». (Турция).
22.45 Д/с «Замуж за рубеж».
23.45 6 кадров.
0.30 Мелодрама «Тихая семейная жизнь»
2.35 Д/с «Звездные истории».
4.35 6 кадров.
4.45 Тайны еды.
5.00 Домашняя кухня.
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

5.50 «Марш-бросок».
6.25 «АБВГДека».
6.55 Х/ф «Материнский инстинкт».
8.45 «Православная энциклопедия». (6+).
9.15 «Короли эпизода. Георгий Миллер».
10.05 Х/ф «Волшебная лампа Аладдина».
11.30 «События».
11.45 Д/ф «Сергей Захаров. Я не халею ни о чем».
12.50 Х/ф «Осколки счастья».
14.30 «События».
14.45 Х/ф «Осколки счастья».
16.50 Х/ф «Осколки счастья 2».
21.00 «Постскриптум».
22.10 «Право знаты!»
23.25 «События».
23.40 «Право голоса».
2.50 «Сирия. Год спустя». Спецрепортаж.
3.20 Детектив «Квирк». (Великобритания).

воскресенье, 2 октября

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

10.20 Местное время. Вести-Дагестан. Информационно-аналитическая программа
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Х/ф «Дом, который построил Свифт» 1 серия
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Дом, который построил Свифт» 2 серия

10.00 Приветия и поздравления в программе «Полифония» 6+
11.00 «Студия «Страна гор» представляет
11.30 «Чистое сердце»
11.40 «Линия судьбы» Газимагомед Голбацев
12.30 Спектакль-этнод «Ночевенченто»
14.00 Х/ф «Дама с собачкой»
15.45 Мультфильм ()
16.10 Концерт «День города» (2015 г.)
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» МПК «Садовод» Магарамкентский район

19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.20 «Служа Родине»
20.45 Концерт оперной певицы Юлии Погосовой-Эмиргамзаевой в цитадели Нарын-кала
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.20 Юбилей Театра поэзии
01.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» МПК «Садовод» Магарамкентский район
01.35 Х/ф «Люби меня, или покинь меня»
03.35 Концерт оперной певицы Юлии Погосовой-Эмиргамзаевой в цитадели Нарын-кала ()
05.05 Х/ф «Дама с собачкой»

ПЕРВЫЙ

5.50 «Наедине со всеми».
6.00, 10.00 Новости.
6.10 «Наедине со всеми».
6.45 Х/ф «Судьба».
8.10 М/с «С часовых».
8.55 «Здоровье».
10.15 «Непутевые заметки».
10.35 Д/ф «Непутевый ДК».
11.30 «Фазенда».
12.00 Новости.
12.15 Д/ф «Открытие Китая»
12.45 Д/ф «Теория заговора»
13.40 Концерт «Я хочу, чтоб это был сон...»
15.30 Т/с «Ищейка».
18.20 «Клуб веселых и находчивых». Летний кубок во Владивостоке.
21.00 Воскресное «Время».
23.30 «Что? Где? Когда?»
22.40 Х/ф «Одинокий рейнджер».
2.20 Х/ф «Двадцатипятиборье»
3.50 «Модный приговор».

РОССИЯ 1

4.55 Х/ф «Женская дружба».
7.00 М/с «Маша и медведь».
7.30 «Сам себе режиссер».
8.20 «Смехопанорама».
8.50 «Утренняя почта».
9.30 «Сто к одному».
10.20 «Местное время. Вести - Москва». Неделя в городе.
11.00 «Вести».
11.20 «Смеяться разрешается».
14.00 «Вести».
14.20 Х/ф «Теория невероятности».
18.00 «Удивительные люди».
20.00 «Вести недели».
22.00 «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым».
0.00 «Дежурный по стране». М. Жванецкий.
0.55 Т/с «Без следа».
3.00 «Сам себе режиссер».
3.50 «Смехопанорама».

НТВ

4.55 «Их нравы».
5.25 Охота.
7.00 «Центральное телевидение».
8.00, 10.00 «Сегодня».
8.15 «Русское лото плюс».
8.50 «Стрингеры НТВ».
9.25 «Едим дома».
10.20 «Первая передача».
11.05 «Чудо техники».
12.00 «Дачный ответ».
13.05 «Наш ПотребНадзор».
14.10 «Поедем, поедим!»
15.00 Д/ф «Красота по-русски»
16.00 «Сегодня».
16.20 «Ты не поверишь!»
17.20 «Секрет на миллион».
19.00 «Акценты недели».
19.55 «Киношоу».
22.40 Х/ф «Обыкновенное чудо».
1.25 Т/с «Розыск».
3.15 Т/с «Закон и порядок». (18+)
4.10 Т/с «Врачебная тайна».

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 Мелодрама «Материнская любовь». (Индия).
10.20 Мелодрама «Три полуграции».
13.50 Мелодрама «Свободная женщина».
18.00 Д/ф «Великолепный век».
19.00 Т/с «Великолепный век».
22.50 Д/с «Замуж за рубеж».
23.50 6 кадров.
0.30 Комедия «Не торопи любовь». (Россия - Украина).
2.40 Д/с «Звездные истории».
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

5.50 Комедия «Девушка с гитарой».
7.35 «Фактор жизни».
8.05 Х/ф «Давайте познакоимся».
10.05 Д/ф «Александр Панкратов-Черный. Мужчина без комплексов».
10.55 «Барышня и кулинару».
11.30 «События».
11.45 «Петровка, 38».
11.55 Детектив «Выстрел в спину».
13.45 «Смех с доставкой на дом».
14.30 «Московская неделя».
15.00 Х/ф «Другое лицо».
17.00 Х/ф «Перчатка Авроры».
20.40 Т/с «Чужды дела твои, Господи!»
0.15 «События».
0.30 Х/ф «Материнский инстинкт».
2.25 Х/ф «Осколки счастья».

МАТЧ ТВ 26 СЕНТЯБРЯ ПО 2 ОКТЯБРЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 Д/с «Спортивные прорывы».
7.00, 7.25, 9.30 Новости.
7.05 «Зарядка ПО».
7.30 Все на Матч!
9.35 «Спорт за гранью».
10.05 Д/с «Звезды футбола».
10.35 Новости.
10.40 Футбол. Чемпионат Италии. «Фиорентина» - «Милан».
12.40 Новости.
12.45 «Правила боя».
13.05 Смешанные единоборства.
14.55 Новости.
15.00 Все на Матч!
15.45 Хоккей. Кубок мира. 1/2 финала. Трансляция из Канады.
18.30 Новости.
18.40 «Континентальный вечер».
19.10 Хоккей. КХЛ. «Динамо» (Москва) - «Локомотив» (Ярославль).
22.10 ЕвроТур. Обзор матчей недели
23.10 Все на Матч!
0.00 Х/ф «Легендарный». (США).
2.10 Д/ф «Суд над Алленом Айверсоном».
3.45 Д/с «Рожденные побеждать».
4.45 Д/ф «На Оскар не выдвигался, но французам забивал. Александр Панов».
5.30 Д/ф «Победа ради жизни».

ВТОРНИК

6.30 Д/с «Спортивные прорывы».
7.00, 7.25, 9.25 Новости.
7.05 «Зарядка ПО».
7.30, 16.05, 20.35 Все на Матч!
9.30 «Спорт за гранью».
10.00 Новости.
10.05 Д/ф «Павел Буре. Русская ракета».
11.05 Д/с «Рио ждет».
11.25 ЕвроТур. Обзор матчей недели
12.25 Новости.
12.30 Д/с «Звезды футбола».
13.00 Д/с «Кубок войны и мира».
13.45 Новости.
13.55 Футбол. Юношеская лига УЕФА ЦСКА (Россия) - «Тоттенхэм» (Англия).
16.00 Новости.
16.40 «Правила боя».
17.00 «Спортивный интерес».
18.00 Новости.
18.10 Волейбол. Суперкубок России. Мужчины. «Зенит-Казань» - «Динамо» (Москва).
20.30 Новости.
21.30 Футбол. Лига чемпионов. ЦСКА (Россия) - «Тоттенхэм» (Англия).
23.45 Все на Матч!
0.45 Обзор Лиги чемпионов.
1.15 Д/с «Кубок войны и мира».

СРЕДА

6.30 Д/с «Спортивные прорывы».
7.00, 7.25 Новости.
7.05 «Зарядка ПО».
7.30 Все на Матч!
9.25 Новости.
9.30 «Правила боя».
9.50 Мини-футбол. ЧМ. 1/2 финала. Трансляция из Колумбии.
11.45 Новости.
11.50 Футбол. Лига чемпионов. «Боруссия» (Дортмунд, Германия) - «Реал» (Мадрид, Испания).
13.50 Новости.
13.55 Футбол. Юношеская лига УЕФА «Ростов» (Россия) - ПСВ (Нидерланды).
16.00 Новости.
16.05 Все на Матч!
16.35 Д/с «Кубок войны и мира».
17.20 Хоккей. Кубок мира. Финал. Трансляция из Канады.
20.05 «Культ тура».
20.35 Д/ф «Больше, чем команда».
21.00 «Все на футбол!»
21.30 Футбол. Лига чемпионов. «Ростов» (Россия) - ПСВ (Нидерланды).
23.45 Все на Матч!
0.45 Обзор Лиги чемпионов.
1.15 Х/ф «Команда мечты». (Франция).
3.00 Д/с «Кубок войны и мира».
3.45 «Великие моменты в спорте».
4.20 Х/ф «Легендарный». (США).

ЧЕТВЕРГ

6.30 Д/с «Спортивные прорывы».
7.00, 7.25, 9.30 Новости.
7.05 «Зарядка ПО».
7.30 Все на Матч!
9.35 Футбол. Лига чемпионов. «Селтик» (Шотландия) - Манчестер Сити (Англия).
11.35 Новости.
11.45 Футбол. Лига чемпионов. «Атлетико» (Мадрид, Испания) - «Бавария» (Германия).
13.45 Новости.
13.50 Д/с «Кубок войны и мира».
14.40 Все на Матч!
15.10 «Закулисье КХЛ».
15.30 «Континентальный вечер».
15.55 Хоккей. КХЛ. «Авангард» (Омская область) - «Салават Юлаев» (Уфа).
18.30 «Культ тура».
19.00 «Все на футбол!»
19.45 Футбол. Лига Европы. «Краснодар» (Россия) - «Ницца» (Франция).
21.55 Футбол. Лига Европы. «Зенит» (Россия) - «АЗ Алкмаар» (Нидерланды).
0.00 Все на Матч!
0.45 Обзор Лиги Европы.
1.15 Д/с «Кубок войны и мира».
2.00 «Все на хоккей!»
3.00 Футбол. Лига Европы.
5.00 Формула-1. Гран-при Малайзии. Свободная практика.

ПЯТНИЦА

6.30 Д/с «Спортивные прорывы».
7.00 Новости.
7.05 «Зарядка ПО».
7.25 Новости.
7.30 Все на Матч!
9.00 Формула-1. Гран-при Малайзии. Свободная практика.
10.30 Новости.
10.35 Футбол. Лига Европы. «Манчестер Юнайтед» (Англия) - «Заря» (Украина).
12.35 Д/с «Звезды футбола».
13.05 Новости.
13.10 «Правила боя».
13.20 Смешанные единоборства.
15.15 Новости.
15.20 Все на Матч!
16.00 Д/с «Кубок войны и мира».
16.45 Хоккей. Кубок мира. Финал. Трансляция из Канады.
19.30 Д/с «Драмы большого спорта».
20.00 Новости.
20.05 «Десятка!»
20.25 Все на Матч!
20.55 «Все на футбол!» Афиша.
21.55 Футбол. Чемпионат Англии. «Эвертон» - «Кристал Пэлас».
0.00 Все на Матч!
0.45 Х/ф «Влюбленный Скорпион». (Испания).
2.45 Д/ф «Человек, которого не было».
4.45 Х/ф «Команда мечты». (Франция).

СУББОТА

6.30 «Правила боя».
6.50, 8.20, 11.00 Новости.
6.55 Х/ф «Первая перчатка».
8.25, 16.05, 23.00 «Все на Матч!»
8.55 Формула-1. Гран-при Малайзии. Свободная практика.
10.00 Д/с «Высшая лига».
10.30 Д/с «Драмы большого спорта».
11.10 Д/с «Кубок войны и мира».
11.55 Формула-1. Гран-при Малайзии. Квалификация.
13.05, 14.10, 16.00 Новости.
13.10 «Все на футбол!» Афиша.
14.15 Гондбол. Гапа-матч Олимпийских чемпионов.
16.45 Росгосстрах Чемпионат России по футболу. «Спартак» (Москва) - «Арсенал» (Тула).
19.00, Новости.
19.05 «Правила боя».
19.25 Футбол. Чемпионат Германии. «Байер» - «Боруссия» (Дортмунд).
21.30 Д/с «Хулиганы». (Германия).
22.00 Д/ф «Павел Буре. Русская ракета».
23.45 Регби. Чемпионат России. Финал. Трансляция из Красноярска.
1.45 Х/ф «Бобби Джонс: гений удара». (США).
4.30 Д/с «Высшая лига».

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Смешанные единоборства.
8.00, 12.05, 14.55, 18.05 Д/с «Рио ждет».
8.25 «Все на Матч! События недели»
8.55 «Инспектор ЗОЖ».
9.25 «Формула-1».
9.45 Формула-1. Гран-при Малайзии.
12.15 Д/с «Футбол Слуцкого периода».
12.50 Баскетбол. Единая лига ВТБ. УНИКС (Казань) - «Н. Новгород».
15.00 Все на Матч!
16.00 Росгосстрах Чемпионат России по футболу. «Зенит» (Санкт-Петербург) - «Спартак» (Москва).
18.50 Росгосстрах Чемпионат России по футболу. «Краснодар» - «Рубин» (Казань).
21.00 Все на Матч!
21.20 Росгосстрах Чемпионат России по футболу. «Ростов» - ЦСКА.
23.35 «После футбола с Георгием Черданцевым».
0.35 «Десятка!»
0.55 Все на Матч!
1.40 «Правила боя».
2.00 Х/ф «Влюбленный Скорпион». (Испания).
4.00 Формула-1. Гран-при Малайзии.

РАДИО

ИСЛЕН, 26-СЕНТЯБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.35 «Хважамжан».
САЛАСА, 27-СЕНТЯБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Карчи Дагустан».
АРБЕ, 28-СЕНТЯБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Девирар».
ХЕМИС, 29-СЕНТЯБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
Газетин обзор
12.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУМЬЯ, 30-СЕНТЯБРЬ
12.10 «Дагустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».
КИШ, 1-ОКТЯБРЬ
10.43 «Гвафтедин нетижаяр»
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 2-ОКТЯБРЬ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Программа газурайди - Насима ВЕЛИБЕКОВА

Цийи проект теклифнава

Россиядин транспортдин министерстводин ракъун рекьерин билетрал яргал мензилриз физвай поездин пассажирин гражданвилдин делилар квалурун теклифнава. Ихтин кьейд ведомстводин махсус приказда гьатнава, - хабар гузва "Известия" газетди.

Транспортдин министерстводи гьисабзавайвал, и цийивили тарифрин сиясат хьсарнадай мумкинвал гуда ва Россиядин гражданар поездра аваз санай-масаниз финин кьиметар ужузарда. Гьа са вахтунда, билетрал гражданвилдин делилар квалуруни, ракъун рекьерин транспортда хатасузвал мадни артухарда.

Эгер приказдин проект кьабулайтла, йисан эхирдалди ам кьуватда гьатда.

Алай вахтунда Россиядин ракъун рекьерин транспортда Россиядин ва кьецепатан уьлквейрин агьалияр патал билетрин кьиметрин арада тафават авач. Кьезил шартларин тарифар агьалийрин тайин категорияр патал кьабулнава. Вири категориярин вагонра, мензилрин кьадар гьисаба такьуна, пулсуздаказ фидай ихтияр Госдумадин депутатриз, Федерациядин Советдин членриз ва абурун куьмекчириз, вад йисал кьведалди яшара авай ва кьилдин чкаяр кьан тийизвай аялриз ава. Кьелунрин вахтунда школьникар ва Советрин Союздин, Россиядин игитар, Баркалладин ордендин сагьибар патал йиса 2 сеферда 50 процентдин кьезилвилер тайинарнава.

Тахсир квачир тахсирлуди?

Америкадин Оклахома штатда лацу полицейскийди, документар ахтармишун патал афроамериканвидин машин акьвазарайдалай кьулухъ, яракъ гвачир ам гуьлле алай яракьдай яна. Идакай "Associated Press" агентстводи хабар гузва.

Агенстводин делилралди, 40 йис хьанвай Теренс Кратчер, гьилер хкажна, кьанункьайда хуьдайбурун патавай вичин машин галайвал хьфизвай ара лентиниз кьачунвай видеозапись ава. Идалай кьулухъ, ам электрошокердин куьмекдалди зайифарна ва гуьгьунлай адаз гуьлле гана.

Видеозаписдай ван кьезвайвал, полицейскийридай сада "аквар гьаларай, ам чьуру инсан я" лугьузва.

Чкадин полициядин начальник Чак Джордана хабар гайивал, кьейдава са жуьредин яракьни гвачир. Кратчеран автомобилдайни яракъ жагьанач.

Кьанун-кьайда хуьдайбурун гафаралди, полициядиз, рекьин юкьвал джип машин акьвазарнава ва ам идара ийизвайди шаклуздаказ аквазва лагьана хабар гайи зенг атана. "Зи фикирдалди, ада са вуч ятани чьугвазвай хьтинди я", - алава хьувуна зенг авурда.

Ругуд шулугъ кьейдна

Сечкияр кьиле фейи вахтунда Россиядин кьенепатан крарин министерстводи

уьлкведин жуьреба-жуьре регионра ругуд "чкадин дережадин шулугъ" кьейдна. Идакай 20-сентябрдиз ведомстводин сайтди хабар гана.

МВД-дин делилралди, ихтилат Москва шегьердин, Самарский, Тверской, Ростовский, Челябинский областрин ва Алтайдин крайдин мулккарал алай участокридай физва. Сесер гана куьтыгъ хьайи чьавуз полициядин кьуллугъчийри документация чкадин сечкийрин комиссийри агьакьарун патал, хатасузвили серенжемар кьабулна.

Сечкийра кьайда ва хатасузвал хуьн патал, санлай кьачурла, 300 агьзур полицейский желбнавай.

18-сентябрдиз Москвада, вичи Эрменийрин переулукда авай сечкийрин участок хьиткьинарда лугьуз, кьурху гузвай итим кьуна. Идалай кьулухъ участокди вичин кьвалах давамарна. Астраханский областда авай са участокда дишегьли, итимдин фамилия алай открепительный удостоверенидин куьмекдалди, бюллетень кьачуз чалишмиш хьана. Ада, и кардин вилик пад кьун патал кьаришмиш хьайи гуьзчивалдайдан гьилиз клас яна ва открепительный удостоверение туйкуьниз алахьна.

Кьейд ийин хьи, сесер гудай сад тир юкьуз Россияда Госдумадин депутатрин, 39 региондин парламентрин, 9 региондин кьилерин сечкияр кьиле фена. Идалай гьейри, муниципальный са шумуд агьзур тешкилатда чкадин сечкиярни тухвана.

Цийи ракета ахтармишна

Официальный малуматрин "ЦТАК" агентстводин делилрал асаслу яз, ТАСС-ди хабар гузвайвал, КНДР-ди цийи ракетадин двигатель ахтармишун кьиле тухванва.

Цийи жуьредин ракетадин двигатель ахтармишунин кьвалахриз Кеферпатан Кореядин кьил Ким Чен Ына регьбервал гана. Ам гьакьни Пхёнан-Пукто вилайтда авай тежрибяр кьиле тухудай Сохэ полигондиз мугьман хьана.

Кьейд ийин хьи, январдиз КНДР-ди Чилин искусственный спутник алай ракета-носитель ахьайнай. И кар авуналди, ада ООН-дин СБ-дин кьарар чьурна. Жаваб яз СБ-ди КНДР-диз талукъ яз кьабулнавай санкцияр мадни кьеви авунай.

Женгинин гьерекатрин шартлар

Вичи-вич малумарнавай Донецкдин халкьдин республикадин (ДНР) кьил Александр Захарченко хабар гайивал, эгер Украинадин яракьлу кьуватри Донбассдин яшайишдин кьвалериз гуьлле гун акьвазар тавуртла, ада женгинин гьерекатар гатлундай буйругъ гуда.

"Эгер артиллериядин гьужумар ва хаталу маса гьерекатар давам жез хьайитла, инанмиш хьухъ, женгинин гьерекатар гатлундай буйругъди вич геждалди гуьзетиз тадач", -

лагьана Захарченкоди Донецкда кьиле фейи брифингдал.

Ада алава хьувурвал, ДНР-дин руководстводи сергьятрал секинвилдин режим малумарун - им республикади зайифвал кьалурун лагьай чьал туш. "Им чна чьурьук сиясатдал бинеламиш хьана арадай акьудун патал кьачунвай кам тир", - кьейдна ДНР-дин кьили.

13-сентябрдиз Захарченкоди ва вичи-вич малумарнавай Луганскдин халкьдин республикадин кьил Игорь Плотницкийди 15-сентябрдилай Донбассдин сергьятрал са терефдин кьайдада аваз секинвилдин режим малумарнавай указрал кьулар чьугунай. "Халкьдин милициядин вири подразделенийриз Украинадин армиядин ва Милли гвардиядин гуьллеламишунриз ва футфачивилериз жаваб яз гуьлле хун кьетидакъз кьадагьа авуна. И кам Украинадин руководстводиз чешне жедайдак ва Киевди адал амал ийидайдак чна еке умудар куьтасва", - кьейднавай Плотницкийдин малуматда.

Сечкияр гьисаба кьунач

Европадин Союзди (ЕС) Крым Республикадин мулккарал кьиле фейи сечкияр гьисаба кьазвач. Идан гьакьиндай ЕС-дин официальный чешме хабар гузва.

Малуматда кьейднавайвал, демократиядин институтрин ва инсанрин ихтияррин рекьий хуьнин Бюродин (БДИПЧ), Европада хатасузвал хуьнин ва санал кьвалахунин рекьий кардик кьвай Тешкилатдин (ОБСЕ) векилар-гуьзчивалдайбуру Крымдин сечкийрин участкара авачир.

"Новости" РИА-диз ЕС-дин векилди хабар гайивал, уьлквейрин уртах и тешкилатди Крымдин патай Госдумадиз хьанавай депутатар гьисаба кьадач.

Ислен юкьуз ЕС-ди ва США-ди Россиядин парламентдиз талукъ сечкияр ачухдаказ кьиле фейиди кьейднай. Европадин дипломатиядин кьилин векил Федерики Могерини ва США-дин Госдепдин векил Джон Кирби БДИПЧ ва ОБСЕ-дин международный гуьзчивалдайбуру гьазурай докладдихъ галаз рази хьанай.

19-сентябрдиз Украинадин кьецепатан крарин министерстводи (МИД) полуостровдал кьиле фейи сечкияр "сечкийриз ухар кьундарма" я лагьана ва РФ-дин Госдумадин кьвалах шаклувилик кутуна. Идан гьакьиндай Радада махсус кьарар регистрация авунай. Госдумадин хатасузвили ва корупциядиз акси комитетдин председатель Ирина Яроваяди Украинадин МИД-диз жаваб

Рекьемар

- Россияда недай-хьадай шейэрин ва кьезил промышленностдин **45 товардиз** Еридин лишан ганва.
- Коллективизациядин девирда Тюмендин Кефер патаз лежберрин **31 агьзур** хизан суьругьнай.

ЦБ-дин курсуналди кьенин юкьуз:

1 доллар - 64,44 манат,
1 евро - 71,84 манат,

кьизил (1 гр) - 2744,69 манат,
гимииш (1 гр) - 39,91 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.

Гьазурайди - Мегьамед ИБРАГЬИМОВ

Балугъчидал северен сарари ва кьармахри хирер авунайтлани, адалай мукьвал тир больницадиз текдиз физ алакьна.

Чкадин гьукуматди малумарайвал, севери мукьвал-мукьвал фермайрал гьужумзава, агьалийрин бегьер чьуньухзава, амма ина инсанрал вегьей дуьшуьшар фадлай хьанвайди тушир.

Кьейд ийин хьи, Япониядин маса вилайтда - Акитада алай йисан июндин вацра кьуд инсандикай вагьши северен кьурбандар хьана. Чкадин властри агьалийрин хатасузвал таьминарун патал кьетли серенжемар кьабулзава.

Кьветлен агьалияр

Китайдин Наньчун шегьердин округдиз мукьва авай кьветле гуьлли паб 54 йисуз санал яшамииш хьана. "People's Daily Online" газетди хабар гузвайвал, абуруз чпин уьмуьр эхирдал кьван тебиатдин кьужахда кечирмишиз кланзава.

81 йис хьанвай Лян Цзыфу ва 77 йисан яшда авай Ли Суин мехьерар авурдалай кьулухъ кьветле куьч хьана, вучиз лагьайтла абурухъ хьуси кьвалер эцигдай мумкинвилер авачир. Зур асирдилай артух девирда гуьльбуни папа чеб яшамииш жезвай чкада пуд спальня, кухня, мугьманхана ва цьурнуьгьрин муьхц эцигна. Китайви хизанда кьуд аял ава. Абуруни кьветле чехи хьана.

Газетдин малуматралди, чкадин властар са шумуд сеферда кьветлен агьалияр яшайишдин кьулай шартлар авай шегьердиз хкиз алахьна. Амма абурун алахьунри нетижа ганач. Пенсионерин гафаралди, хьуьтлуьз - чими, гатуз - мекьи кьветле абур патал виридалайни кьулай чка я.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание ва
РД-дин Гьукумат
367000, Махачкъала, Ленинан майдан, 2

КБИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

НУМРАДИН РЕДАКТОР
А. ГЪАМИДОВ

Газет массовый коммуникацийрин хиле законодательстводан амал авунал гуьзчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекъай РФ-дин Федеральний къуллугдин Кьиблепата федеральный округда авай Управлениди регистра хьувунва.

ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь
Махсалаар редакцияди туькьур хьийизва.
Махсалайриз рецензия гузвач ва абур элькьвена вахузвач. Редакциядинни махсалайрин авторрин фикрар сад тахун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкъала,
I Петрин проспект, 61. Печатдин кьвал

КБИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КБИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЬИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 16.30

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7842

Ⓜ - И лишандик квай материалар
гъькидихъ чапзавайбуру я.

Ⓜ - Икьван яшар хьанвайбуру кьелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Гь Мубаракрай!

Алай йисан 18-сентябрдиз
РД-дин Халкъдин Собранидиз
депутатар хьядай сечкияр
кьиле фена. "Сад тир Рос-
сия" партиядик кваз Меъга-
рамдхуьруьн райондай депу-
тавиле кандидат яз къалду-
рай Дагъустандин гостех-
университетдин ректор Та-
гьир ИСМАИЛОВ мад сефер-
да депутатвиле хьа хьувун-
ва. Чна и агалкъун Квез теб-
рикзава, Тагьир Абдурашидо-
вич. Чун инанмиш я, респуб-
ликадин кьилин образование
мадни вилик тухун патал Куьне риклин сидкъидай зегь-
мет чуьсвада.

ДАГЪУСТАДИН ГОСТЕХУНИВЕРСИТЕТДИН
ПРОФЕССОРАР, ПРЕПОДАВАТЕЛАР, СТУДЕНТАР.

Гьурметлу

Сейфулагь Бейдулагьович!
Куьне 2007-йисалай РД-
дин Халкъдин Собранида за-
конар гъазурунин, къабулунин
кардик еке пай кутазва.
Идахъ галаз сад хьиз, Кьибле-
патай Дагъустандин, гьа гьа-
сабдай яз Кьурагь райондин-
ни, экономика, яшайиш ви-
лик тухун патал авай мум-
кинвилерикай гъавурда аваз
менфят къачузва. Гъавилай
Квек мадни еке умудар куту-
на, Кьурагь райондин сечки-
нийрин 77 процентди "Сад тир Россия" партиядиз сесер
гана. Агъзава, Куьне алакьунар, тежриба, бажарагь, чир-
вилер хайи халкъдин ва райондин къуллугьда эцигда.

КВЕЗ ДЕПУТАТВАЛ ТЕБРИКЗАВАЙ МИРЕСАР ИБРАГЬИ-
МОВРИН ХИЗАНАР ВА АМАЙ МУКЪВА-КБИЛИЯР.

Ял яна, мектебдиз

Нариман КЪАРИБОВ

Гьуьлуьвай са акьван яргьал
тушиз, Докъузпара райондин
Авадан хуьруьз мукьва кчадал,
"Южный" тивар алай лагерь кар-
дик кваз са шумуд йис я.

Аялриз къуллугь авунин,
абурун сагьламвал хуьнин ва
мягкемарунин жигьетдай ам
республикада лап хьсанбурукай
сад я.

- Алай гатуз - лугъуза "Юж-
ныйдин" директор, Дагъустан
Республикадин лайихлу муал-
лим Дадаш Дадашева, - чи ла-
герда авай Дербент, Дагъустан-
дин Огни шегьеррайни Кьиблепа-
тан Дагъустандин районрай атан-
вай 470 аялди ял яна, пешекарри
абурун сагьламвал мягкемарна.

Аялрин гад вири патарихъай
менфятлуди ва итижлуди хьана.
Муаллимрин ва тербиячий-
рин гуьзчивилик кваз, абур гьар
пакамахъ гьуьлел физвай.

Ял ягьунин вахтунда саки

гьар юкьуз ана спортдин акъа-
жунар, жуьреба-жуьре конкур-
сар, викторинаяр, яратмишунрин
выставкаяр, манирринни къуьле-
рин гуьжетар кьиле тухузвай.
Аялар Аваданда яшаммиш жез-
вай ва яратмишзавай ашукь Ос-
манан (Меъгамедрагьимов) край
чирдай выставкадиз, ва маса эк-
скурсийризни тухузвай, шегьер-
рихъ ва зарийрихъ галаз абурун
гуьруьшар жезвай.

Аялрин сагьламвал хуьнин
ва мягкемарунин кьаравулда
медпунктунин духтур Саидов
Агъад ва медсестра Аскерава
Белла акъвазнава.

Тежрибалу тербиячийар тир
Наида Гьуьсейновади, Ирина
Каскаевади, Нисеханум Султа-
нагьмедовади, ашпазар тир Майя
Алисултановади, Сара Самиро-
вадини аялриз къуллугъзавай.

- И лагерда ял яна, сагьлам-
вал мягкемарна аялар мектеб-
ра кьелунрив эхгечлунал чун гзаф
шад я, - кьейдзава "Южныйдин"
директор Дадаш Дадашева.

Хийирлу меслятар

Интернетдай гъазурайди - Ирина МУРАДХАНОВА

• Ичли, агалай къапара, контейнерра, банкайра нагьакьан ял
гьат тавун патал, гьар садаз кьве тупла авай кьел ва я сода вегьин
меслят къалурзава.

• Куьне хуьрекдиз кудай истивут куьлуь ийизватла, чарасуз
гьшпер зейтундин (оливкадин) ягьлудай ая. Эгер хатадай туплар
вилеривай гуьцун хьайитла, гьериди абур куникай хуьда.

• Гьар юкьуз хуьцугьандин чин дегишариз хьайитла, чинал
алай тварар фад алатда.

• Гьери аваз ягьлав геждади цал турла, ада садлагьана цай
къун мумкин я. И вахтунда цай целди кьадариз чалишмиш жемир.
Ида пис нетижаяр арадал гьада. Ихьтин макъамда, жуь-жувакай
квахъ тавуна, тади гьалда цал сода кьвахитла хьсан я. Адак квай
углекислый газди цай гьасятда кьадарда.

2017-йис патал

Лезги газет

КХЪИХЪ!

ИНДЕКСАР: йисанди - 63249
6 вацранди - 51313

газетдин кьимет почтарин
отделенийрай:

йиса - 700 манат
6 вацра - 350 манат

Абонентрин ящикрай (до востребования):

йиса - 670 манат
6 вацра - 335 манат

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 500 манат
6 вацра - 250 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин"
киоскрай, гьакI Махачкъалада Промшоссе куьчедин 10 "а"-
нумрадин дараматда кьхиз жезда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чпи хутахдайбуру:

йиса - 306 манат
6 вацра - 153 манат

Потребителям электроэнергии

Внимание! В связи с проведением реконструкции ВЛ-110 кВ по замене существующих опор и проводов на провода большего сечения, а также для подготовки электросетевого комплекса ко-сенне - зимнему периоду, АО "Дагестанская сетевая компания" вводит ограничение режима потребления электроэнергии на время проведения неотложных работ. Так, отключение электроэнергии будет производиться ежедневно с 21.09 по 27.09 с 07:00 до 18:00 часов и затронет потребителей бытового и коммерческого секторов, находящихся по следующим адресам в г. Махачкале: пос. Эльтав, пос. ДОСААФ; Махачкала-1; пр - т Акушинского (четные номера от 5-й линии до ул. Учхозная); с/т "Учхоз", "Локомотив", "Вагонник", "Садовый", "Авангард", "Юбилейный", "Весна", КОР, "Дружба"; пос. Семендер (МКР №№3, 4, 5, 6, 7, 8), ОПХ. Потребителей электроэнергии просим отнестись с пониманием к проводимым работам.

АО "Дагестанская сетевая компания"

Внимание! Пропал ребенок!

ШМАГИН Сергей Васильевич 2012 г.р. г.Магадан
УФССП России по Магаданской области разыскивается ШМА-
ГИН Сергей, 10.03.2012 г.р. место жительства которого, по реше-
нию суда, определено с его матерью. Должнику-отцу разыскива-
емого ребенка: ЛЫСЮК Василий Павлович, 23.06.1972 года
рождения, уроженец п.Армань, Ольского района, Магаданской
области судом определен порядок общения с несовершеннолет-
ним сыном в определенные дни и часы по месту жительства ма-
тери, однако, должник, проигнорировав решение суда, вывез ре-
бенка за пределы Магаданской области без ведома матери и до
настоящего времени его место нахождения неизвестно. СУ СК
РФ по Магаданской области по факту исчезновения ребенка воз-
буждено уголовное дело по ч.2 ст.105 УК РФ (убийство).

Вероятнее всего передвигаются автостопом.

Могут находиться в любом регионе РФ!

Всех, кто обладает информацией о пропавшем, просим сооб-
щить по телефонам: +7 (4132) 649-678, 654-170, +79148516097